

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA
GMINY RYCZYWÓŁ
DO 2033 ROKU

RYCZYWÓŁ, 2024

OPRACOWANIE:

Urząd Gminy Ryczywół

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Autorzy opracowania:

Skład zespołu:

mgr Irma Kuznetsova – kierownik zespołu,

mgr inż. Iwona Nowacka,

mgr Nina Jędrusik,

mgr inż. Joanna Mucha – koordynator projektu.

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

 KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

Spis treści

1	WPROWADZENIE.....	5
2.	DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI.....	7
3.	SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	24
3.1.	Wprowadzenie	24
3.2.	Struktura przestrzenno-funkcjonalna	25
3.3.	Przyczyny degradacji obszaru	30
3.3.1.	<i>Sfera społeczna</i>	30
3.3.2.	<i>Sfera gospodarcza</i>	38
3.3.3.	<i>Sfera środowiskowa</i>	41
3.3.4.	<i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna</i>	46
3.3.5.	<i>Sfera techniczna</i>	53
3.4.	Lokalne potencjały obszaru	55
3.5.	Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	58
4.	OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	59
5.	CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ	61
6.	OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	63
6.1.	Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	64
6.2.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	81
7.	OPIS SPOSOBU REALIZACJI PRZEZ GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM	83
8.	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	96
8.1.	Kompleksowość programu	96
8.2.	Koncentracja programu	96
8.3.	Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych	97
8.3.1.	<i>Komplementarność przestrzenna</i>	97
8.3.2.	<i>Komplementarność problemowa</i>	98
8.3.3.	<i>Komplementarność proceduralno-instytucjonalna</i>	100
8.3.4.	<i>Komplementarność międzyokresowa</i>	100
8.3.5.	<i>Komplementarność źródeł finansowania</i>	101
9.	RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	103

10.	WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	107
10.1.	Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji	107
10.2.	Koszty zarządzania	109
10.3.	Ramowy harmonogram realizacji programu	109
11.	OPIS SPOSOBU ZAPEWNIENIA UDZIAŁU INTERESARIUSZY W PROCESIE REWITALIZACJI	111
12.	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	116
12.1.	Monitoring programu	116
12.2.	Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych	116
12.3.	System wprowadzania modyfikacji do programu	117
13.	OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1 USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO	118
14.	OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU REWITALIZACJI	119
15.	SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI	119
16.	REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	119
16.1.	Wskazanie zakresu zmian w planie ogólnym gminy	119
16.2.	Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany	121
17	ZAŁĄCZNIKI	122
	Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	122
	Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna	122
	Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	123
	Spis tabel	124
	Spis rycin	126

1 Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta odwołuje się do najważniejszych zasad skutecznej rewitalizacji. Przede wszystkim jest to proces wieloletni, kompleksowy, zakładający włączenie społeczne, partnerstwo i wielopoziomowe zarządzanie oraz adresowany jest tylko do obszarów znajdujących się w głębokim kryzysie. Kluczową płaszczyzną wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji działań w tym, i w innych obszarach: gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Z tego względu, nadawanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą stanowić jedynie narzędzie, a nie cel rewitalizacji.

Osią działań rewitalizacyjnych jest społeczność lokalna i jej potrzeby. Należy zapewnić włączenie wszystkich zainteresowanych (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne) na każdym etapie programowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ to ich ostatecznie będą dotyczyć rezultaty rewitalizacji. Dlatego też bez ich udziału nie uda się zapewnić trwałej poprawy obszaru. Podobnie konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w gminie nie były działaniami punktowymi, ale by ujęte były w ramy kompleksowego i zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278). Stanowi on narzędzie umożliwiające prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji wyznaczonym uchwałą nr LIII/494/2024 z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół. Jednocześnie pełni funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego), wdrażanej po raz pierwszy w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w odniesieniu do przewidzianych w niej działań finansowych ze środków polityki spójności.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla gminy zaawansowane narzędzie, które w sposób ciągły, uporządkowany i spójny, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze oraz zapobiegnie realizacji zagrożeń.

By móc niniejszy Program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się w poszczególnych częściach dokumentu:

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 28); inni mieszkańcy gminy; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy; organy władzy publicznej; inne niż wymienione wyżej podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMITET REWITALIZACJI – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza, wójta albo prezydenta miasta.

OBSZAR REWITALIZACJI – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Podstawowe informacje

Gmina Ryczywół jest wiejską jednostką samorządu terytorialnego należącą do powiatu obornickiego w województwie wielkopolskim. Gmina zlokalizowana jest w północnej części powiatu oraz województwa, sąsiadując z gminami: Budzyń (powiat chodzieski) i Czarnków (powiat czarnkowsko-trzcianecki) od północy, gminą Rogoźno (powiat obornicki) od wschodu, gminą Oborniki (powiat obornicki) od południa oraz gminą Połajewo (powiat czarnkowsko-trzcianecki) od zachodu.

Powierzchnia Gminy Ryczywół wynosi 154,54 km². Gmina podzielona jest na 14 sołectw: Ninino, Gorzewo, Wiardunki, Ludomy, Zawady, Piotrowo, Skrzetusz, Tłukawy, Gościejewko, Radom, Dąbrówka Ludomska, Łopiszewo, Lipa i Ryczywół.

Gmina Ryczywół jest jedyną jednostką wiejską w powiecie, zamieszkiwaną przez 12% ogółu ludności powiatu obornickiego. Przekłada się to na liczbę mieszkańców wynoszącą 6 946. Gmina charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia, kształtującą się na poziomie ok. 45 os./km². Zdecydowanie najliczniejszą miejscowością w Gminie jest Ryczywół, zamieszkiwany przez 2 310 osób. Następnie będą to zaś Lipa (702 mieszkańców) oraz Gorzewo (599 mieszkańców).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podstawę prawną dla wyznaczonego w Gminie Ryczywół obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowi uchwała nr LIII/494/2024 Rady Gminy Ryczywół z dnia 28 lutego 2024 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół.

Zgodnie z przyjętą metodyką prac, na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego, w pierwszej kolejności dokonano podziału Gminy Ryczywół na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i przestrzennym.

Dokonując podziału Gminy Ryczywół na jednostki analityczne zdecydowano się częściowo wykorzystać istniejący podział na obręby ewidencyjne. W przypadku trzech największych pod względem powierzchni obrębów ewidencyjnych: Ryczywół, Ludomy oraz Ludomicko zdecydowano się na wprowadzenie dalszego podziału. Obręb Ryczywół jest zamieszkiwany przez ponad 30% mieszkańców. Zgodnie z ustawą, taka jednostka nie mogłaby zostać zaliczona do obszaru rewitalizacji, dlatego też dokonano podziału na dwie mniejsze jednostki: Ryczywół południe i Ryczywół północ. Podziału tego dokonano na podstawie historycznego kształtowania się zabudowy miejscowości, gdzie jednostka Ryczywół południe obejmuje swoim zasięgiem całą historyczną część Ryczywołu wraz z najważniejszymi zabytkami i pierwotnym układem urbanistycznym. Jednostka Ryczywół północ obejmuje z kolei nowopowstałą zabudowę, tworzącą zwarte osiedla z zabudową wielorodzinną i jednorodziną. Obręb Ludomy stanowił jednostkę największą pod względem zajmowanej powierzchni. Ze względu na znaczącą powierzchnię jednostki nie cechowała się ona jednorodnością w kontekście występujących powiązań funkcjonalno-przestrzennych. Podziału dokonano w oparciu o przebieg drogi wojewódzkiej, która stanowi barierę przestrzenną. Wydzielone zostały jednostki Ludomy zachód oraz Ludomy wschód. W przypadku obrębu Ludomicko, podział został dokonany ze względu na znaczącą powierzchnię obszaru, a także obecność powierzchniowych form ochrony przyrody wpływających na możliwość użytkowania gruntów. Wydzielone tym samym zostały jednostki Ludomicko i Chlebowo. Ostatecznie na terenie Gminy zostały wyodrębnione 22 jednostki analityczne.

Dane wyjściowe, które przyporządkowano dla ulic położonych na obszarze kilku jednostek analitycznych (np. ulice stanowiące granice pomiędzy jednostkami), podzielono statystycznie na podstawie szacunkowego udziału zabudowań mieszkalnych należących do konkretnej jednostki. Wykaz jednostek analitycznych wraz z miejscowościami i ulicami wchodzącymi w ich skład, zaprezentowano w poniższej tabeli.

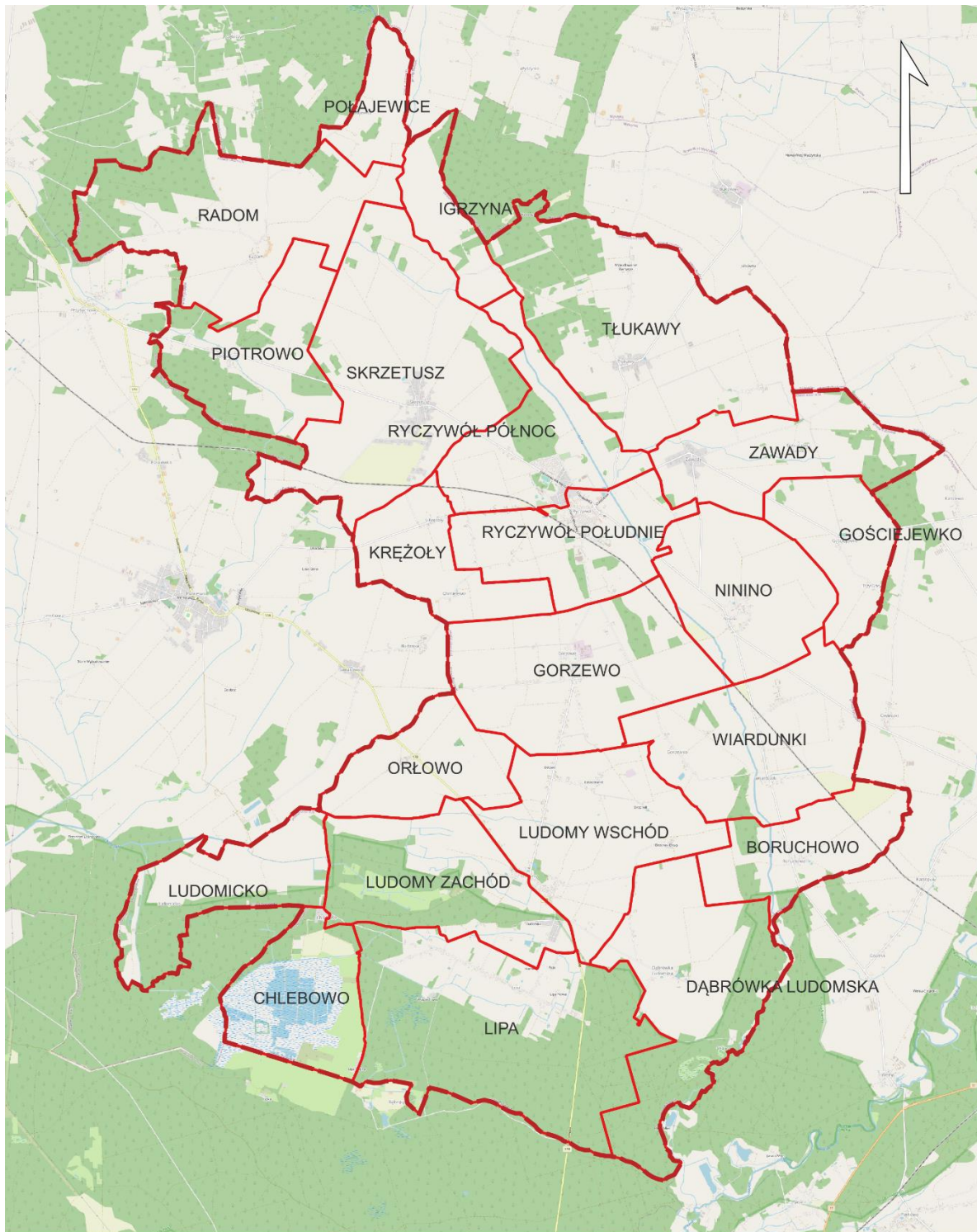
Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Ryczywół

LP	Jednostka analityczna	Wykaz ulic/miejscowości
1.	Ryczywół południe	Łopiszewo (część), Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Jana Kochanowskiego, Słoneczna, Kolejowa, Obornicka, Nowa, Tadeusza Kościuszki, 6 Stycznia, Karola Marcinkowskiego, Plac 1 Maja, Kazimierza Stepczyńskiego, Czarnkowska, Chodzieska, Łąkowa, Wybudowanie, Polna
2.	Ryczywół północ	Łopiszewo (część), Osiedle Parkowe, Osiedle Kwiatowe, Działkowa, Szkolna, Stanisława Mikołajczyka, Osiedle Przyjaźni, Leśna, Świerkowa, Bukowa, Brzozowa, Sosnowa, Dębowa, Makowa, Wrzosowa, Głogowa
3.	Boruchowo	Boruchowo
4.	Chlebowo	Chlebowo
5.	Dąbrówka Ludomska	Dąbrówka Ludomska
6.	Gorzewo	Gorzewo
7.	Gościejewko	Gościejewko, Trzy Góry
8.	Igrzyna	Igrzyna
9.	Krężoły	Krężoły, Chmielewo
10.	Lipa	Lipa, Lipa Nowa, Lipa-Bagna, Wojciechowo
11.	Ludomicko	Ludomicko
12.	Ludomy wschód	Ludomy (część), Drzonek, Łaszczewiec
13.	Ludomy zachód	Ludomy (część), Ludomki
14.	Ninino	Ninino
15.	Orłowo	Orłowo
16.	Piotrowo	Piotrowo
17.	Połajewice	Połajewice
18.	Radom	Radom
19.	Skrzetusz	Skrzetusz
20.	Tłukawy	Tłukawy
21.	Wiardunki	Wiardunki, Gorzewko
22.	Zawady	Zawady, Gościejewo Leśne

Źródło: opracowanie własne.

Największą jednostką pod względem liczby ludności jest Ryczywół południe zamieszkały przez 1 340 osób (19,3% mieszkańców całej Gminy). Z kolei największą jednostką zważając na zajmowaną powierzchnię jest Lipa (13,68 km², co stanowi 8,8% powierzchni Gminy). Można więc zauważyć, że nawet największe jednostki analityczne pod względem udziału mieszkańców oraz powierzchni, nie przekraczają odpowiednio 30% ludności gminy oraz 20% powierzchni gminy – co potwierdza, że każda z analizowanych jednostek może potencjalnie stanowić w całości obszar rewitalizacji. Podział Gminy na jednostki analityczne daje również możliwość prowadzenia analiz porównawczych, a także obserwacji zjawisk kryzysowych w dłuższym okresie czasu. Na następnej stronie przedstawiono podział Gminy Ryczywół w ujęciu przestrzennym.

Legenda

- Granica Gminy Ryczywół
- Granice jednostek analitycznych

Rycina 1 Jednostki analityczne na terenie Gminy Ryczywół

Źródło: opracowanie własne.

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące powierzchni i liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Ryczywół

Jednostka analityczna		Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)	Liczba mieszkańców	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy (%)
Lp.	Nazwa				
1	Ryczywół południe	5,76	3,7%	1 340	19,3%
2	Ryczywół północ	5,83	3,8%	1 080	15,5%
3	Boruchowo	4,6	3,0%	63	0,9%
4	Chlebowo	5,06	3,3%	17	0,2%
5	Dąbrówka Ludomska	9,25	6,0%	172	2,5%
6	Gorzewo	9,24	6,0%	599	8,6%
7	Gościejewko	3,84	2,5%	77	1,1%
8	Igrzyna	2,57	1,7%	5	0,1%
9	Kręchoły	4,05	2,6%	83	1,2%
10	Lipa	13,68	8,8%	772	11,1%
11	Ludomicko	5,29	3,4%	1	0,0%
12	Ludomy wschód	8,27	5,3%	366	5,3%
13	Ludomy zachód	7,32	4,7%	511	7,4%
14	Ninino	6,32	4,1%	258	3,7%
15	Orłowo	4,49	2,9%	121	1,7%
16	Piotrowo	6,28	4,1%	101	1,5%
17	Połajewice	2,18	1,4%	11	0,2%
18	Radom	10,11	6,5%	226	3,3%
19	Skrzetusz	13,23	8,6%	354	5,1%
20	Tłukawy	13,05	8,4%	315	4,5%
21	Wiardunki	8,3	5,4%	354	5,1%
22	Zawady	5,98	3,9%	120	1,7%

Źródło: opracowanie własne.

W następnym etapie zbierano i przetwarzano dane dotyczące wyznaczonych jednostek analitycznych w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Poniższa tabela prezentuje wykorzystane w tym celu wskaźniki z podziałem na sfery, które opisywały oraz źródłem i zakresem czasowym ich pozyskania.

Tabela 3 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych

SFERA SPOŁECZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
BEZROBOCIE	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022

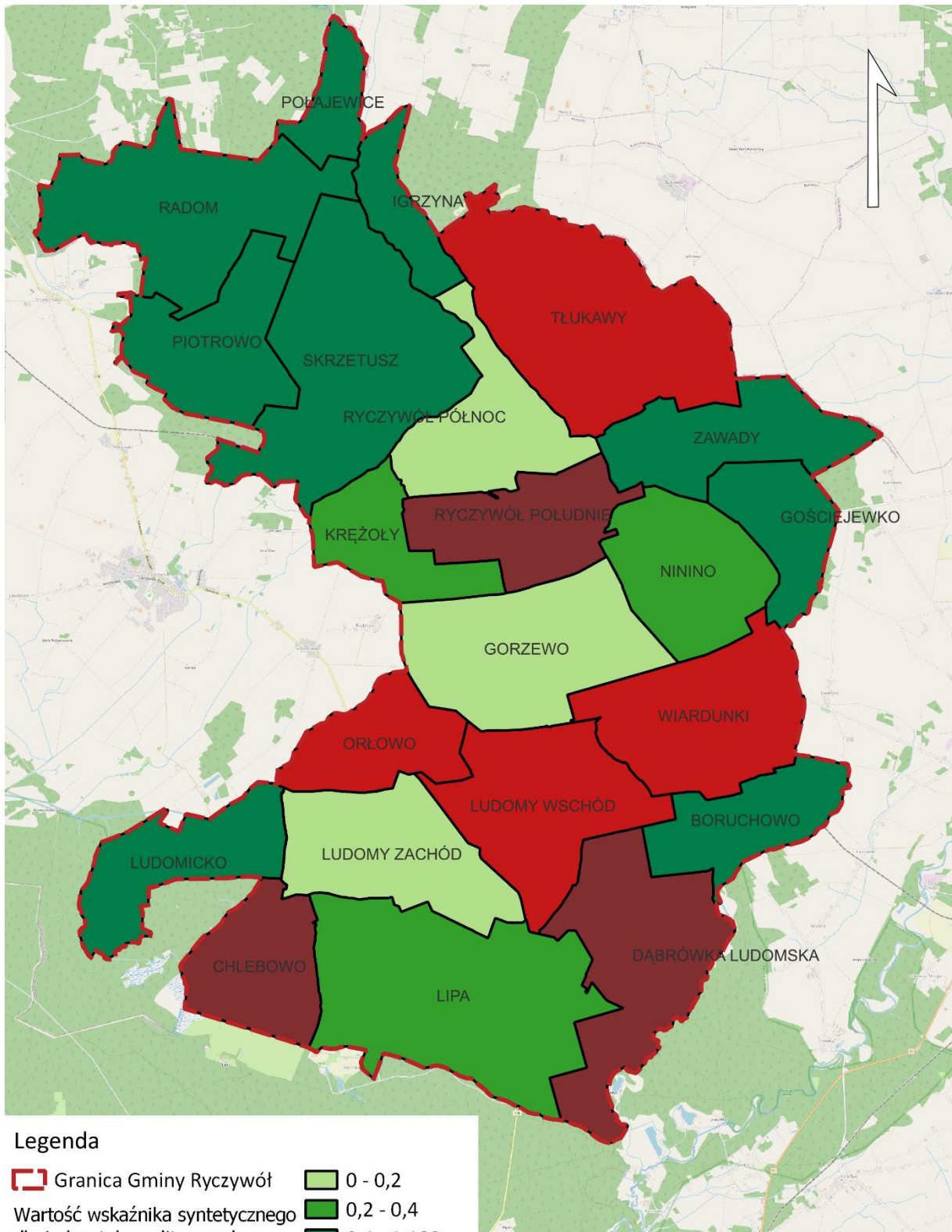
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie bezrobotnych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach	Destymulanta	w 2022 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
UBÓSTWO	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na gospodarstwo domowe	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
PRZESTĘPCZOŚĆ	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
KAPITAŁ SPOŁECZNY	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2022/2017	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022

SFERA GOSPODARCZA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	w 2022 r.
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
SFERA ŚRODOWISKOWA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
POKRYCIE AZBESTEM	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
JAKOŚĆ POWIETRZA	Liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miął, ekogroszek) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
NATĘŻENIE RUCHU DROGOWEGO	Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
DOSTĘPNOŚĆ TERENÓW ZIELENI	Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022

	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
ŁAD PRZESTRZENNY	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
SFERA TECHNICZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	Liczba obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI	Liczba obiektów komunalnych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie jednostki analityczne, dla których wartość wskaźnika syntetycznego natężenia zjawisk kryzysowych jest ujemna (mniejsza od „0”) w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Na poniższych rycinach zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w poszczególnych sferach w ujęciu przestrzennym.

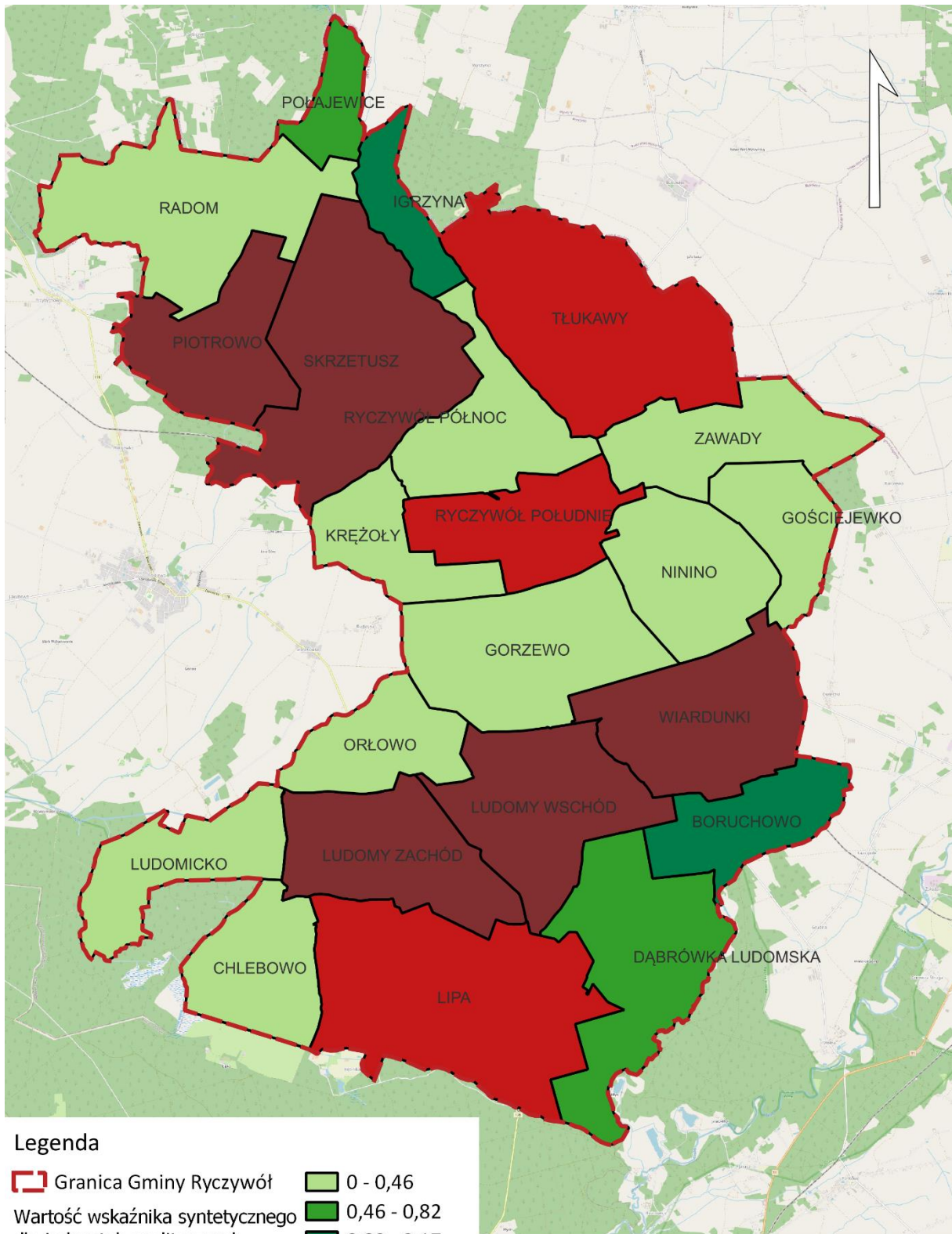
Legenda

- Granica Gminy Ryczywól
- 0 - 0,2
- 0,2 - 0,4
- 0,4 - 1,189
- 0,64 - -0,2
- 0,2 - 0

Rycina 2 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Źródło: opracowanie własne.

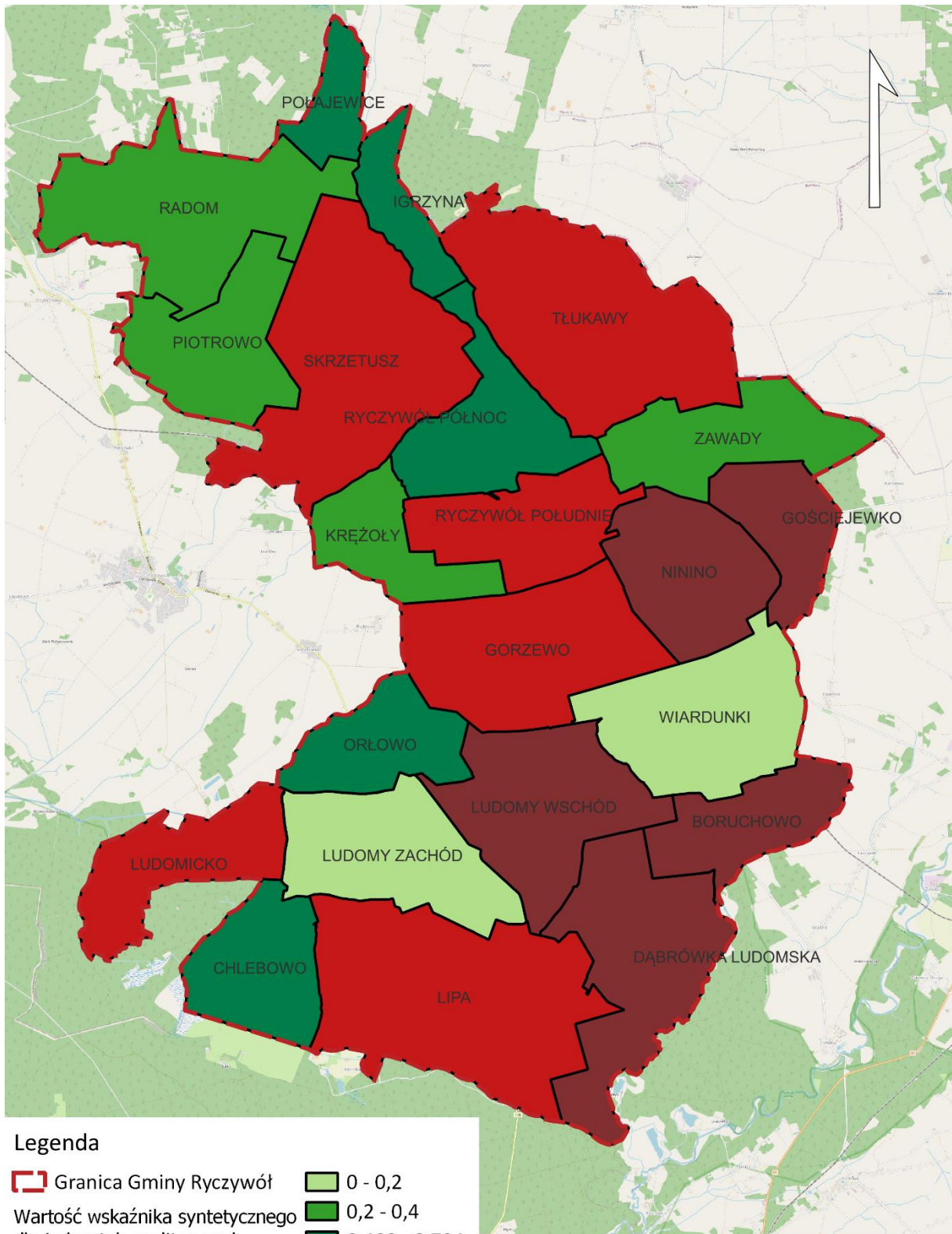
Legenda

- Granica Gminy Ryczywól
- 0 - 0,46
- 0,46 - 0,82
- 0,82 - 2,17
- 1,181 - -0,5
- 0,5 - 0

Rycina 3 Wartość wskaźnika syntetycznego w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne.

Legenda

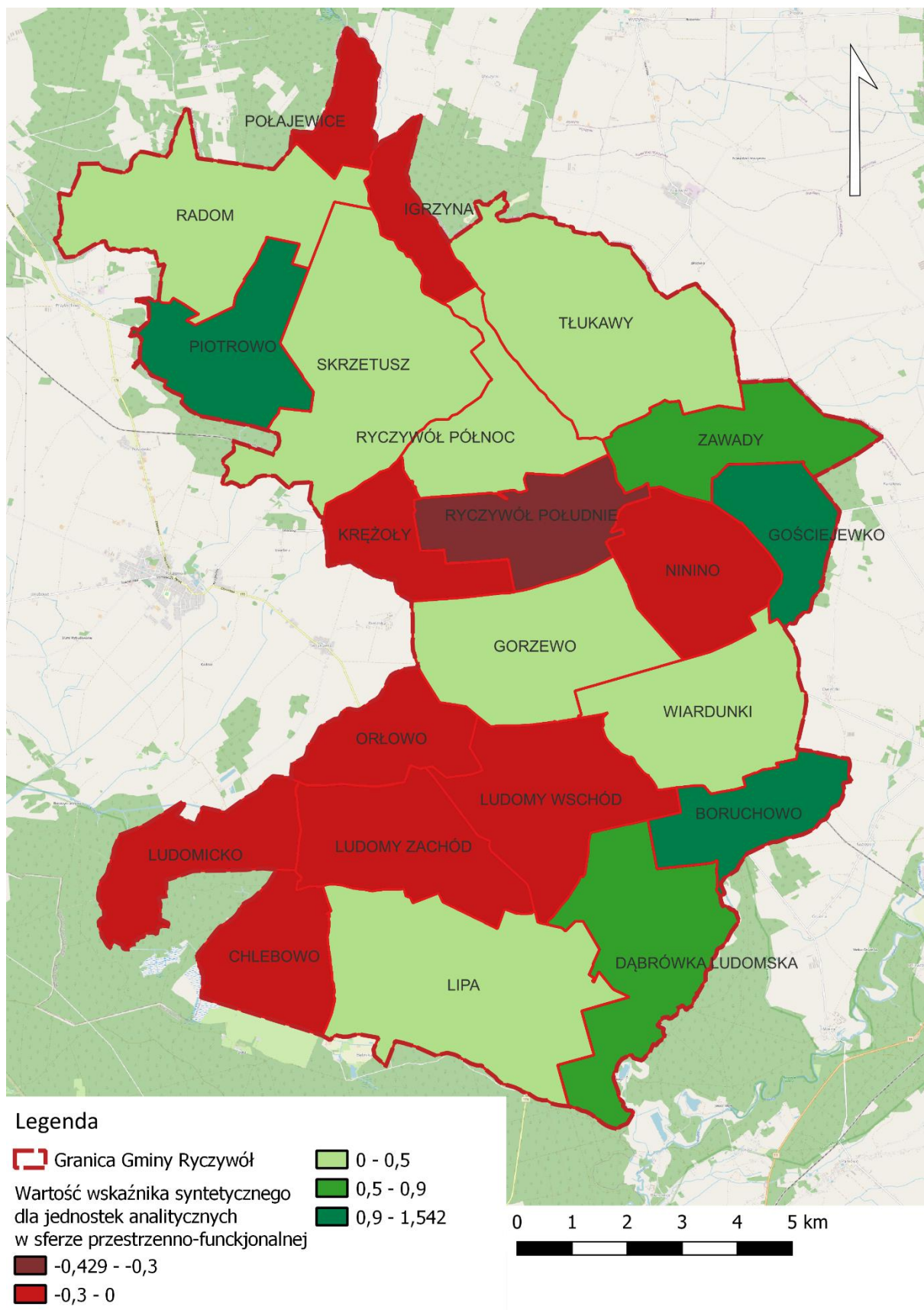
- Granica Gminy Ryczywól
 Wartość wskaźnika syntetycznego dla jednostek analitycznych w sferze środowiskowej
 0 - 0,2   0,2 - 0,4   0,400 - 0,734   -1,285 - -0,5   -0,5 - 0

Rycina 4 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery środowiskowej

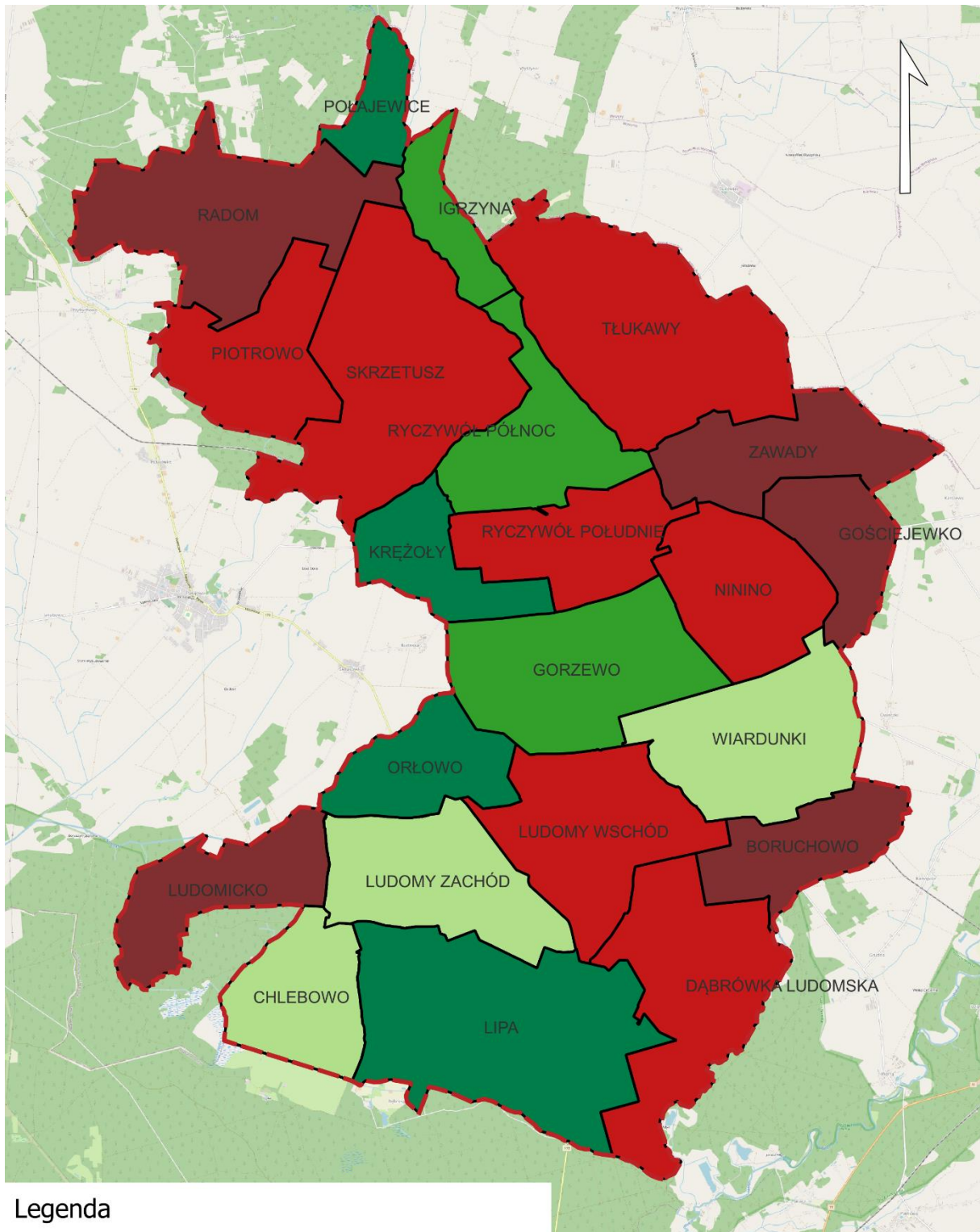
Źródło: opracowanie własne.

Rycina 5 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne.

Legenda

- Granica Gminy Ryczywół
- 0,5 - 0
- 0 - 0,2
- 0,2 - 0,4
- 0,4 - 0,464
- 1,691 - -0,5

Rycina 6 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery technicznej

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia w każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdiagnozowano w jednostkach analitycznych: **Dąbrówka Ludomska, Ryczywół południe, Chlebowo, Tłukawy, Wiardunki, Orłowo i Ludomy wschód**. We wszystkich wymienionych jednostkach stwierdzono współwystępowanie problemów w co najmniej jednej z pozostałych analizowanych sfer, co spowodowało iż wszystkie wskazane jednostki stanowią obszar zdegradowany wyznaczony na terenie Gminy Ryczywół.

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób zbiorczy wyniki analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla wszystkich jednostek analitycznych.

Tabela 4 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego – zestawienie zbiorcze

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Ryczywół południe	-0,600	-0,019	-0,127	-0,429	-0,460
Ryczywół północ	0,052	0,171	0,621	0,051	0,383
Boruchowo	0,797	1,085	-1,285	1,542	-1,353
Chlebowo	-0,247	0,093	0,734	-0,162	0,043
Dąbrówka Ludomska	-0,642	0,466	-0,888	0,519	-0,041
Gorzewo	0,029	0,198	-0,108	0,032	0,322
Gościejewko	0,743	0,220	-0,937	0,993	-1,691
Igrzyna	1,189	2,178	0,650	-0,162	0,338
Krężoły	0,250	0,172	0,250	-0,162	0,464
Lipa	0,204	-0,018	-0,103	0,030	0,459
Ludomicko	0,425	0,093	-0,423	-0,162	-0,534
Ludomy wschód	-0,003	-0,389	-0,515	-0,298	-0,168
Ludomy zachód	0,093	-0,825	0,140	-0,086	0,070
Ninino	0,334	0,298	-0,555	-0,002	-0,004
Orłowo	-0,039	0,120	0,657	-0,162	0,429
Piotrowo	0,906	-1,181	0,352	0,921	-0,396
Połajewice	0,568	0,684	0,471	-0,162	0,456
Radom	0,429	0,113	0,312	0,353	-0,535
Skrzetusz	0,461	-0,422	-0,137	0,158	-0,046
Tłukawy	-0,105	-0,004	-0,093	0,103	-0,072
Wiardunki	-0,061	-0,293	0,077	0,150	0,191
Zawady	0,806	0,147	0,278	0,709	-0,501

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnej tabeli przedstawione są uporządkowane wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej uwzględniające jednostki analityczne tworzące obszar zdegradowany w Gminie Ryczywół. W tabeli uwzględniono również dane powierzchniowe i ludnościowe jednostek.

W przyjętej analizie, obszar zdegradowany tworzy siedem jednostek analitycznych, których łączna powierzchnia wynosi 54,2 km², co stanowi 35% powierzchni całkowitej Gminy. Obszar ten zamieszkiwany jest przez 2 685 osób, co stanowi 38,7% ogółu mieszkańców Gminy Ryczywół.

Tabela 5 Przedstawienie wyników analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla Gminy Ryczywół w podziale na jednostki analityczne

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej (os.)	Udział wśród całkowitej ludności Gminy (%)	Powierzchnia jednostki analitycznej (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)
Dąbrówka Ludomska	-0,642	2	172	2,5%	9,3	6,0%
Ryczywół południe	-0,600	4	1 340	19,3%	5,8	3,7%
Chlebowo	-0,247	1	17	0,2%	5,1	3,3%
Tłukawy	-0,105	3	315	4,5%	13,1	8,4%
Wiardunki	-0,061	1	354	5,1%	8,3	5,4%
Orłowo	-0,039	1	121	1,7%	4,5	2,9%
Ludomy wschód	-0,003	4	366	5,3%	8,3	5,3%

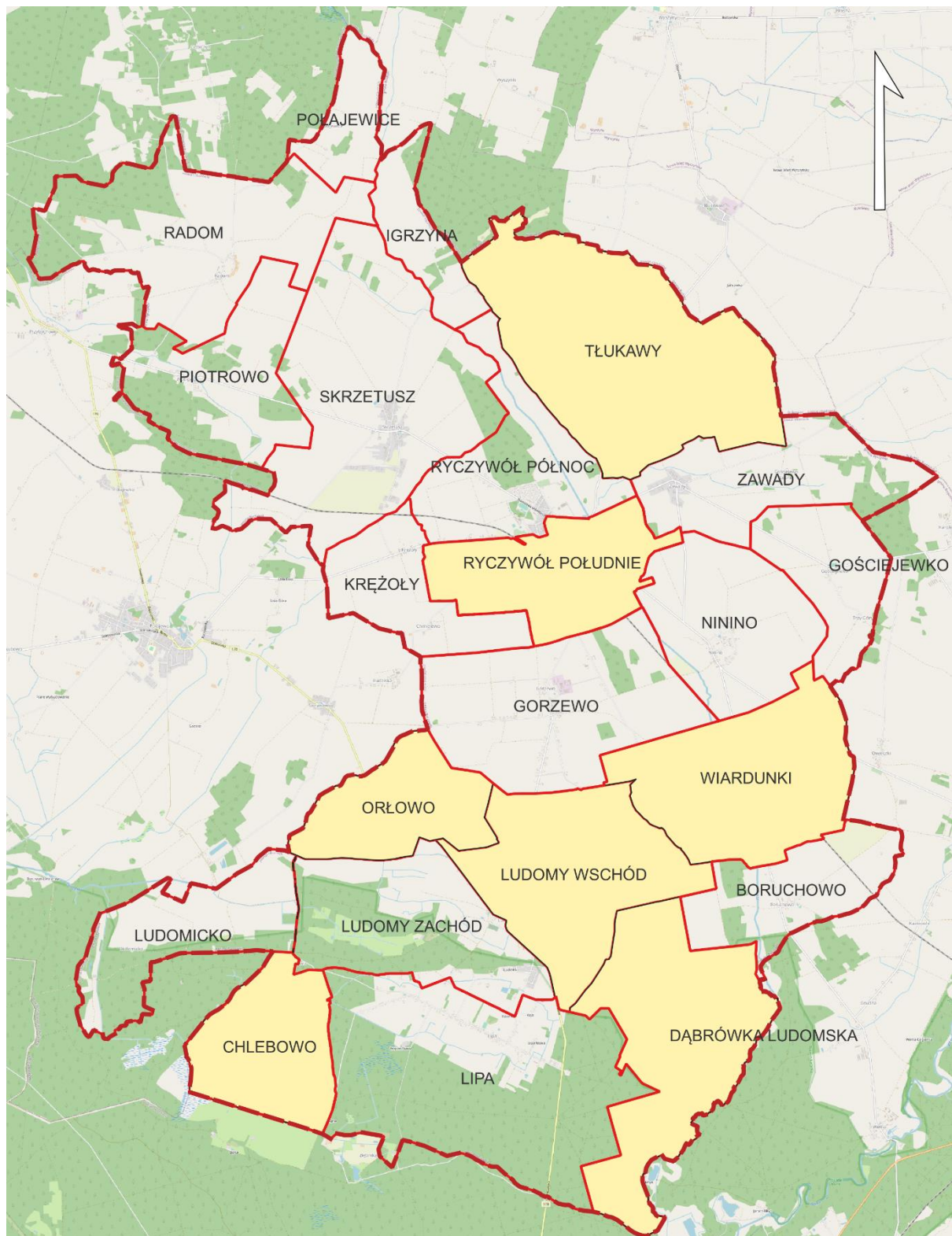
Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół.

Z ustawy o rewitalizacji wynika, że aby dany obszar gminy mógł zostać uznany za obszar rewitalizacji konieczne jest, aby występowała na nim koncentracja negatywnych zjawisk oraz aby był on istotny dla rozwoju lokalnego całej gminy.

Wyznaczając obszar rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół kierowano się również zasadą nieprzekraczalności ustawowych wartości 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby mieszkańców. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową jako obszar rewitalizacji przyjęto jednostki analityczne Ryczywół południe, Chlebowo, Ludomy wschód i Orłowo. Wyboru tych jednostek dokonano na podstawie łącznego spełnienia kryteriów takich jak:

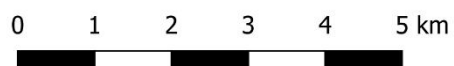
- jednostka posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego całej Gminy,
- zachodzi na niej koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej,
- jednostka cechuje się potencjałem społecznym i infrastrukturalnym do prowadzenia procesu rewitalizacji.

Jednostki analityczne wyznaczone jako obszar rewitalizacji tworzą trzy podobszary:

Legenda

- Granica Gminy Rycyzów
- Obszar zdegradowany

Rycina 7 Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego dla Gminy Rycyzów

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Rycyzów.

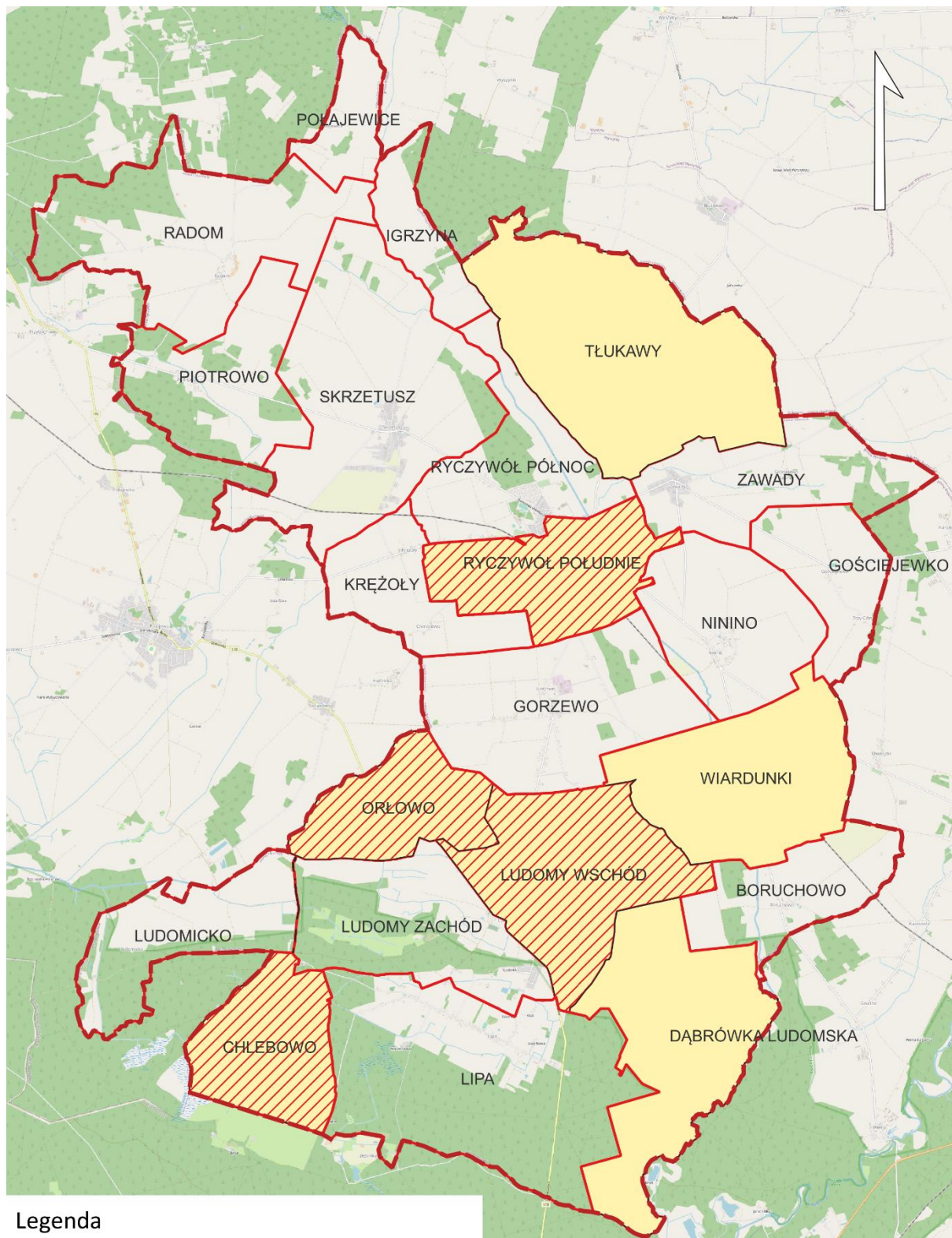
Ryczywół południe – to jednostka położona w centralnej części Gminy, odznaczająca się znacznym nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również we wszystkich pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dodatkowo, jednostka ta jest niezwykle istotna z punktu widzenia rozwoju lokalnego poprzez skoncentrowanie na jej obszarze wielu usług i instytucji społecznych jak m.in.: Urząd Gminy Ryczywół, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna. Jest to również obszar cechujący się wysoką intensywnością zabudowy, a co za tym idzie również gęstością zaludnienia, skupiający 19,3% wszystkich mieszkańców Gminy. Obecny potencjał społeczny stwarza w jednostce dobre podwaliny pod skuteczne przeprowadzenie procesu rewitalizacji.

Chlebowo – jest to niewielka jednostka analityczna, zamieszkiwana przez zaledwie 0,2% ludności Gminy, która jednak potencjalnie stanowi unikalne w skali Gminy środowisko sprzyjające integracji społecznej. Stwierdzone nagromadzenie problemów w sferach społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej w sposób skuteczny ogranicza potencjał rozwojowy miejsca. Wskazanie tego obszaru do prowadzenia rewitalizacji uwarunkowane jest przede wszystkim wysokim potencjałem środowiska naturalnego zdolnego do przyciągania i angażowania wokół lokalnej społeczności. Tym samym Chlebowo mimo niewielkiej populacji zamieszkującej jednostkę ma predyspozycje do skutecznej dyfuzji procesu rewitalizacji na sąsiednie obszary.

Ludomy wschód i Orłowo – są to jednostki tworzące zwarty obszar w południowo-zachodniej części Gminy Ryczywół cechujące się nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Ponadto w jednostce Ludomy wschód stwierdzono stan kryzysowy w każdej z pozostałych analizowanych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, z kolei w Orłowie zdiagnozowano problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Są to jednostki zamieszkiwane łącznie przez 7% ludności Gminy. Na obszarze wspomnianych jednostek niegdyś działalność prowadził PGR, którego pozostałości widoczne są w przestrzeni jednostek. Zabudowa jednorodzinna mieszająca się z zabudowaniami wielorodzinnymi o niskim standardzie, a także niedorozwojem funkcji gospodarczych sprawia, iż przestrzeń jest dysfunkcyjna. Lokalna społeczność, która pozostała bez pracy po rozwiązaniu państwowego gospodarstwa rolnego wciąż trapiąca jest przez szereg problemów społecznych, w tym ubóstwo, bezrobocie, czy związaną z tym wysoką przestępczość.

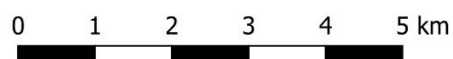
Tym samym w granicach obszaru rewitalizacji znalazły się następujące miejscowości: Chlebowo, Ludomy (część), Drzonek, Łaszczewiec, Orłowo, Łopiszewo (część) i ulice w miejscowości Ryczywół: Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Jana Kochanowskiego, Słoneczna, Kolejowa, Obornicka, Nowa, Tadeusza Kościuszki, 6 Stycznia, Karola Marcinkowskiego, Plac 1 Maja, Kazimierza Stepczyńskiego, Czarnkowska, Chodzieska, Łąkowa, Wybudowanie, Polna.

Wyznaczony obszar rewitalizacji w ujęciu przestrzennym prezentuje rycina na następnej stronie.

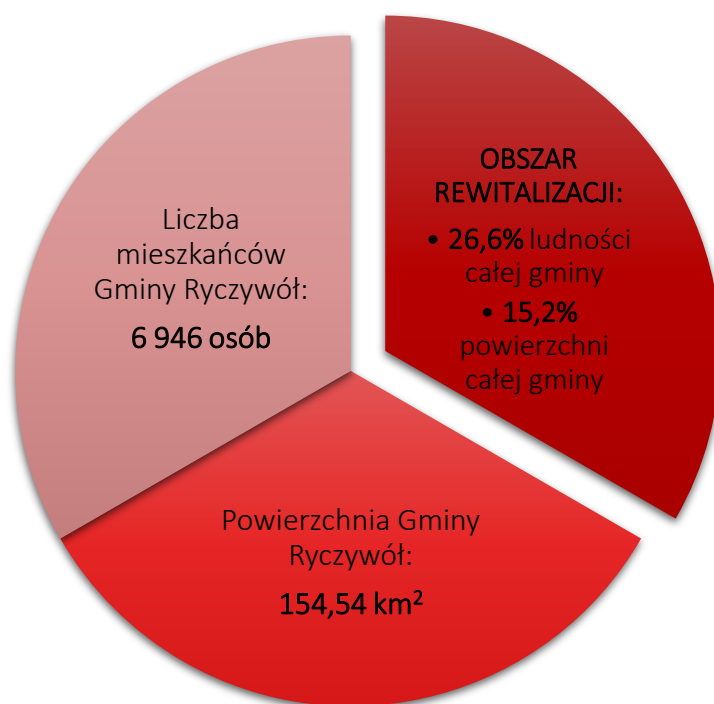
Legenda

- Granica Gminy Ryczywół
- Obszar zdegradowany
- Obszar rewitalizacji

Rycina 8 Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół.

Rycina 9 Udział ludności i powierzchni obszaru rewitalizacji w strukturze Gminy Ryczywół

Źródło: Opracowanie własne.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymogi formalne określone w ustawie o rewitalizacji, zajmując 23,6 km² (co stanowi 15,2% powierzchni Gminy Ryczywół) oraz będąc zamieszkiwanym przez 1 844 osoby (co stanowi 26,6% ludności Gminy). Obszar rewitalizacji skupia dużą część mieszkańców Gminy, dzięki czemu będą oni mogli skorzystać z efektów zaplanowanych działań. Co więcej, liczebność jednostek wpływa na wysoki potencjał ludzki, który może być wykorzystany do prowadzenia rewitalizacji w zakresie m.in. działań integracyjnych, aktywizacyjnych, a także może generować inicjatywy oddolne. To z kolei spowoduje, że z efektów działań rewitalizacyjnych skorzystają również pozostali, a drogą dyfuzji innowacji pewne działania mogą też odnaleźć naśladowców w pozostałych jednostkach.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wprowadzenie

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy wyznaczonego **obszaru rewitalizacji** przyjętego w Uchwale Nr LIII/494/2024 z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Ryczywół i wyznaczonego na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Ryczywół oraz konsultacji społecznych.

Celem diagnozy szczegółowej jest **zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny**, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

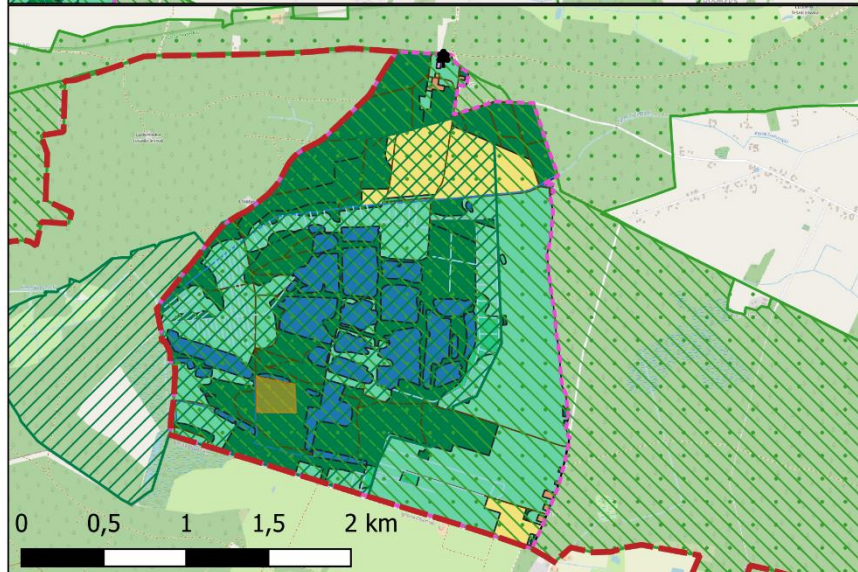
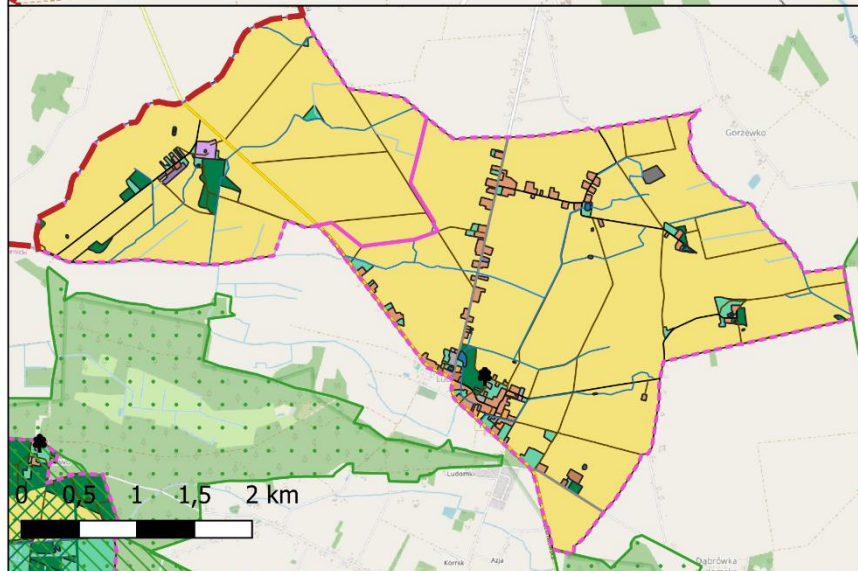
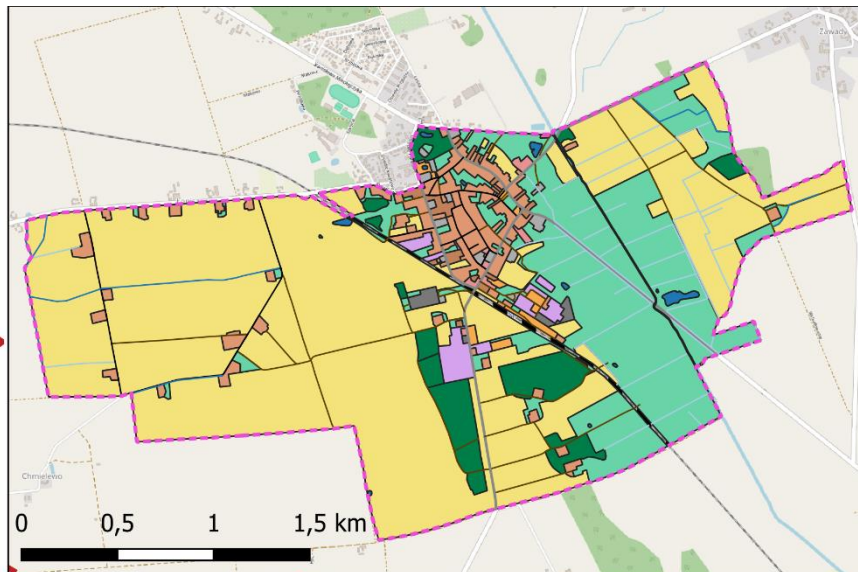
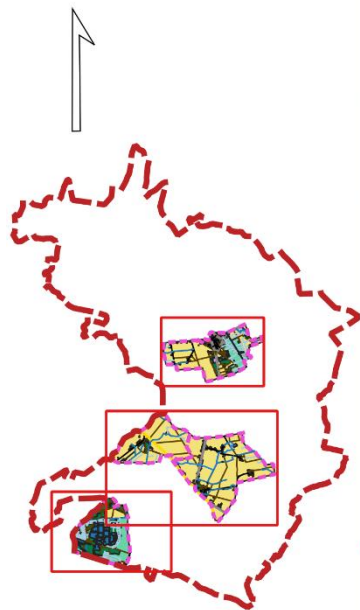
Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą danych ilościowych, uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano różnorodne metody diagnostyczne (w tym ankiety, wywiady, dyskusje, rozmowy, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Omawiana jednostka samorządu terytorialnego posiada wiejski charakter zagospodarowania, jednak wciąż pomiędzy poszczególnymi podobszarami rewitalizacji widoczne są znaczne różnice w ukształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Znaczącą barierą architektoniczną, wpływającą na rozwój struktur przestrzennych jest nieczynna linia kolejowa przebiegająca przez **podobszar rewitalizacji Ryczywół południe** i dzieląca go niejako na dwie części: na północny-wschód od torowiska oraz na południowy-zachód od niego. Podobszar Ryczywół południe w centralnej części cechuje się stosunkowo zwartą zabudową o przeważającej funkcji mieszkaniowej. W bezpośrednim sąsiedztwie placu 1 Maja dominuje stosunkowo niska zabudowa kamieniczna, świadcząca o miejskiej przeszłości miejscowości. Z placu wyprowadzonych jest 5 głównych arterii komunikacyjnych w kierunku Czarnkowa, Chodzieży, Rogoźna, Obornik i Połajewa. Wokół głównego placu wiejskiego zlokalizowane są również podstawowe punkty usługowe, uzupełniające zabudowę mieszkaniową. Przede wszystkim są to działalności skupione na zaspokajaniu podstawowych, codziennych potrzeb mieszkańców, tj. piekarnie, sklepy spożywcze, sklepy odzieżowe. Oddalając się od placu 1 Maja, zabudowa mieszkaniowa stopniowo przybiera co raz bardziej ekstensywny charakter, z dominującymi domami wolnostojącymi. Należy podkreślić, iż zabudowania mieszkalne lokalizowane są w znacznej większości w części północno-wschodniej podobszaru. W bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej znajdują się z kolei tereny przemysłowe, co powiązane było z dostępnością transportową tego obszaru. Znacznym stymulatorem rozwoju funkcji gospodarczych może być natomiast ponowne uruchomienie połączeń kolejowych, które wstępnie planowane jest na 2028 rok. Mimo, iż Ryczywół jest największą miejscowością w Gminie, pełniącą rolę ośrodka lokalnego, w strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, zlokalizowane głównie w części południowo-zachodniej podobszaru.

Podobszar Ludomy wschód i Orłowo stanowią typowe wsie rolnicze o ekstensywnym charakterze zagospodarowania, w których strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają grunty orne. Aby oddać zmiany zachodzące w strukturach funkcjonalno-przestrzennych na podobszarze ponownie natomiast należy nawiązać do uwarunkowań historycznych. Ryczywół uzyskał prawa miejskie w XV w. jako prywatne miasto szlacheckie. Sąsiadujące z nim tereny wiejskie i leśne stanowiły z kolei ciekawą lokalizację dla rezydencji letnich, co przełożyło się na obecność zabudowy dworskiej. Zarówno w Ludomach jak i Orłowie znajdują się parki dworskie. Przez wieś Ludomy przebiega droga wojewódzka nr 178, która dzieli miejscowość na część wschodnią (włączoną do obszaru rewitalizacji) oraz zachodnią. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w jednostce Ludomy wschód zlokalizowana jest głównie w sąsiedztwie skrzyżowania drogi wojewódzkiej z drogą gminną prowadzącą w kierunku Ryczywołu oraz w ciągu tej drogi. Zabudowę uzupełniają również nieliczne punkty usługowe oraz tereny przemysłowe. W tej części miejscowości zlokalizowane są wszelkie centra aktywności lokalnej społeczności, tj.: remiza Ochotniczej Straży Pożarnej, Szkoła Podstawowa w Ludomach, zabytkowy kościół pw. Jana Chrzciciela, kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny czy wspomniany zabytkowy park dworski.

Legenda

- Granica Gminy Rycyzwół
- Granice podobszarów rewitalizacji
- Pokrycie terenu**
- Zabudowa wielorodzinna
- Zabudowa jednorodzinna
- Zabudowa usługowa
- Zabudowa przemysłowa
- Przestrzeń publiczna
- Pozostała zabudowa
- Pozostałe tereny niezabudowane
- Sady
- Uprawy na gruntach ornych
- Roślinność trawiasta
- Roślinność krzewiasta
- Tereny leśne i zadrzewione
- Elementy sieci wodnej**
- Wody powierzchniowe
- Ciekі wodne
- Rowy melioracyjne
- Kanały
- Infrastruktura komunikacyjna**
- Drogi**
- wojewodzkie
- powiatowe
- gminne
- inne
- Tory kolejowe
- Formy ochrony przyrody**
- Rezerwat przyrody Bagno Chlebowo
- Specjalne obszary ochrony siedlisk
- Obszary specjalnej ochrony ptaków "Puszcza Notecka"
- Obszary chronionego krajobrazu
- Pomniki przyrody

Rycina 10 Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Na strukturę przestrzenno-funkcjonalną wsi Orłowo wpływ miał przede wszystkim okres PRL, kiedy to utworzono na tym obszarze Państwowe Gospodarstwo Rolne. Wówczas na obszarze wsi powstały zabudowania wielorodzinne, cechujące się stosunkowo niskim standardem lokalowym, które obecnie sąsiadują z rdzenną zabudową jednorodziną. Dodatkowo, przemiany historyczne, w tym transformacja ustrojowa wpłynęły na skomplikowanie struktur własnościowych na tym obszarze, co stanowiło przyczynę do jego degradacji (problematyka przypadku omówiona została szczegółowo w rozdziale 3.3.4).

Podobszar rewitalizacji Chlebowo cechuje się szczególnymi walorami przyrodniczymi, o czym świadczą licznie występujące prawne formy ochrony przyrody. Występujące licznie bagna i torfowiska stanowią unikalne środowisko do życia dla rozmaitych gatunków fauny i flory. Zasoby środowiska przyrodniczego wpływały i wciąż wpływają również na kształtowanie się struktury funkcjonalno-przestrzennej tego podobszaru. Niegdyś w Chlebowie rozwijała się działalność przemysłowa w oparciu o funkcjonującą fabrykę torfu. Poza zabudowaniami przemysłowymi powstały wówczas również nieliczne zabudowania mieszkalne, dla pracowników zakładu, który w okresie swojej świetności zatrudniał nawet 60 osób. Wówczas odkupiony został również zabytkowy dwór szlachecki z XIX w., gdzie swój ośrodek kolonijny zlokalizowała Pilska Fabryka Mebli. W czasach świetności w Chlebowie funkcjonowała również gorzelnia, o której dziś przypomina jedynie pozostały komin. Wraz z upadkiem działalności gospodarczej na tym obszarze, obserwowano również odpływ ludności. Obecnie na podobszarze rewitalizacji Chlebowo zamieszkuje jedynie 17 osób, które na stałe osiadły w zabudowaniach mieszkalnych dawnej fabryki torfu (obecnie lokalne stanowią własność Gminy Ryczywół). Na obszarze tym jednak wciąż obserwuje się stosunkowo duży ruch turystyczno-krajoznawczy. Budzi on również zainteresowanie wśród badaczy i naukowców, będąc m.in. miejscem odbywania licznych wycieczek szkolnych czy praktyk studenckich.

Żaden z podobszarów rewitalizacji nie jest położony na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

Na podobszarze rewitalizacji Ryczywół południe nie są zlokalizowane żadne prawne formy ochrony przyrody. Z kolei na podobszarze rewitalizacji Ludomy wschód i Orłowo zlokalizowany jest jeden pomnik przyrody. Formami ochrony obszarowej objęty jest z kolei cały podobszar rewitalizacji Chlebowo, gdzie ustanowione są:

- Rezerwat przyrody „Bagno Chlebowo”,
- Obszar chronionego krajobrazu,
- Specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA2000,
- Obszary specjalnej ochrony ptaków „Puszcza Notecka”.

Ze względu na unikalne walory przyrodnicze obszaru Chlebowo oraz występujące na nim prawne formy ochrony przyrody, żadne z przewidzianych działań rewitalizacyjnych nie będzie się wiązało ze znaczącym oddziaływaniem na środowisko. Poczynione prace będą się skupiały na istniejących obiektach kubaturowych oraz ich najbliższym otoczeniu. Zagospodarowaniu planuje się również poddać jedynie już istniejące szlaki, co nie będzie się wiązało z ingerencją w egzystującą na obszarze rewitalizacji fauną lub florą.

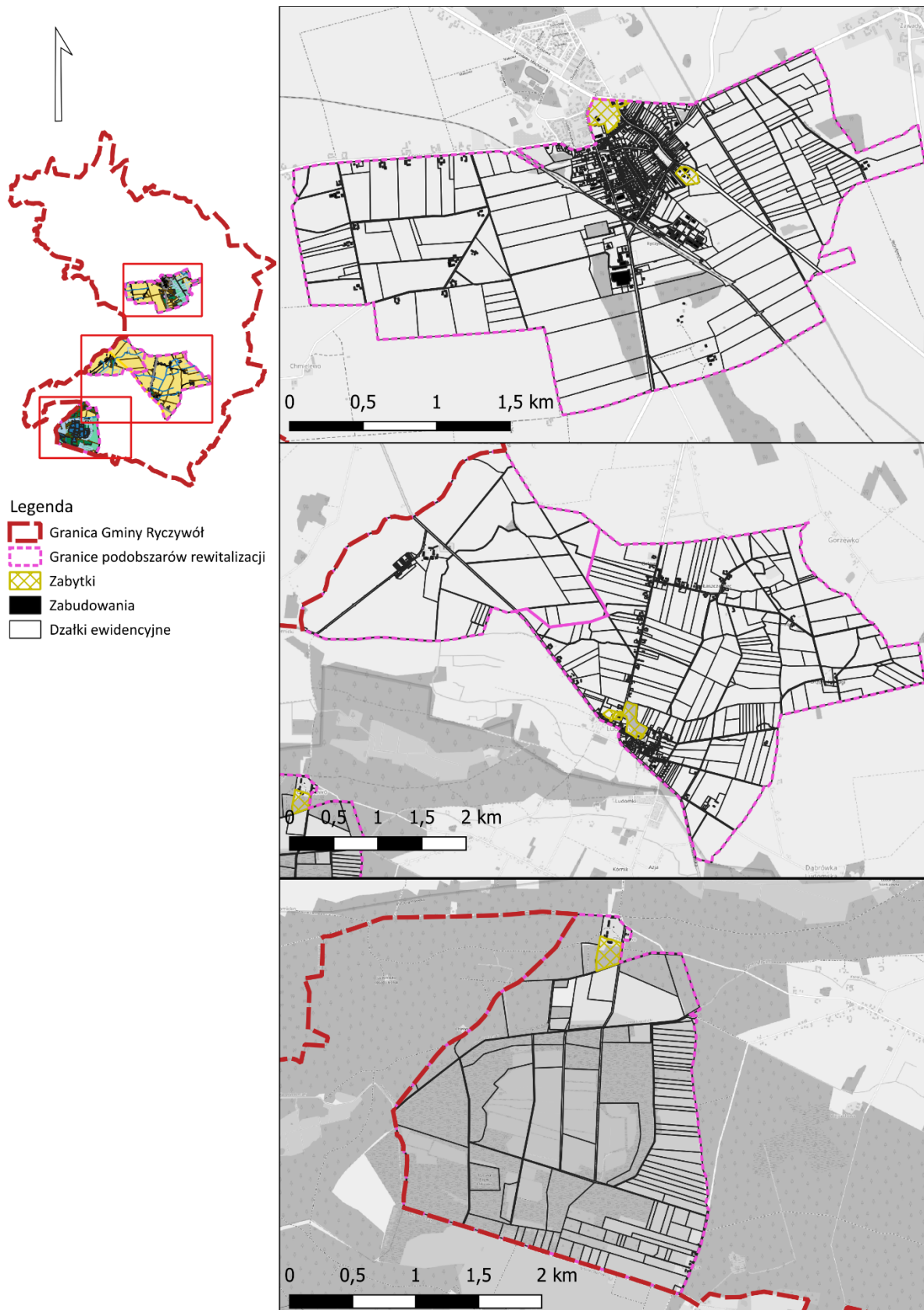
Na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji znajdują się nieliczne obiekty zabytkowe, wśród których dominują: dwory i parki dworskie oraz zabudowania sakralne. Szczegółowy wykaz zabytków wraz z ich usytuowaniem prezentuje poniższa tabela oraz rycina.

Tabela 6 Zabytki nieruchomości znajdujące się na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wpisane do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego

Obiekt	Podobszar rewitalizacji	Adres	Nr w rejestrze
Park dworski	Chlebowo	-	A-459
Zespół kościoła parafialnego: - kościół pw. Św. Jana Chrzyciela	Ludomy wschód	Ludomy 70	671/Wlkp/A

- cmentarz kościelny - plebania - ogród plebański z podwórzem gospodarczym			
Park dworski	Ludomy wschód	-	A-457
Zespół dworski: - dwór - park	Orłowo	-	A-1692 A-408
Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja: - cmentarz kościelny - ogród plebański	Ryczywół południe	Ul. Stepczyńskiego	670/Wlkp/A
Kościół ewangelicki: - cmentarz	Ryczywół południe	Ul. Czarnkowska	537/Wlkp/A

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

Rycina 11 Mapa istniejących zabytków nieruchomości znajdujących się na obszarze rewitalizacji wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

3.3. Przyczyny degradacji obszaru

3.3.1. Sfera społeczna

Wyznaczone podobszary rewitalizacji cechują się szczególnym nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, w szczególności zaś w zakresie: bezrobocia, przestępczości, nagromadzenia osób ze szczególnymi potrzebami, kapitału społecznego oraz aktywności w życiu publicznym.

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie analizowanych wskaźników dotyczących sfery społecznej pomiędzy obszarem rewitalizacji (średnia), a średnią dla Gminy Ryczywół.

Tabela 7 Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół

Wskaźnik/miernik	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	1,29	1,11
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	47,1%	29,9%
Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	1,0%	0,6%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie bezrobotnych	80,7%	36,4%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	22,5%	8,9%
Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na gospodarstwo domowe	79,02	86,72
Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej	483,39	496,54
Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	6,32	4,79
Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	17,24	10,65
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	30,9%	24,8%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	25,1%	27,1%
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	37,78	32,51
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	22,4%	19,5%
Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2022/2017	95,1%	95,6%
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,18	0,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół

Bezrobocie jest zjawiskiem nie tylko gospodarczym, ale również społecznym, która może stwarzać poważne problemy, zwłaszcza w przypadku jego długotrwałego utrzymywania się na wysokim poziomie. Niekorzystne tło gospodarcze determinujące utrzymywanie się natężonego poziomu bezrobocia w rezultacie prowadzi do pojawiania się bezrobocia długookresowego (trwającego ponad rok). Wydłużający się okres pozostawiania bez zatrudnienia nie tylko wpływa negatywnie na sytuację gospodarczą, ale wywołuje również straty indywidualne i społeczne.

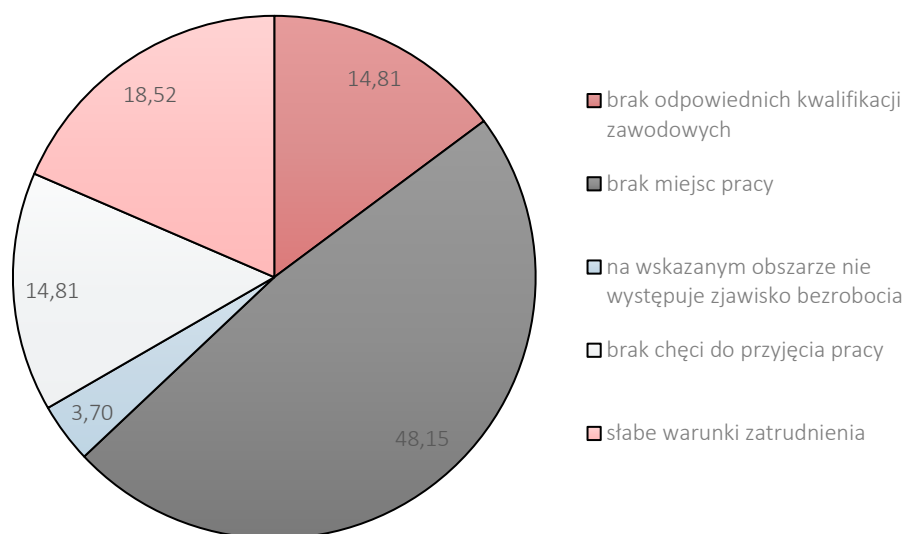
Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zamieszkują łącznie 24 osoby bezrobotne, co stanowi nieco ponad 31% ogółu osób pozostających bez zatrudnienia w Gminie Ryczywół. Spośród tych osób jednak aż 47% stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Tym samym na obszarze rewitalizacji zamieszkuje blisko połowa (49%) wszystkich osób długotrwale bezrobotnych na terenie Gminy Ryczywół.

Jednocześnie, niespełna 81% ze wszystkich osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji korzysta z pomocy społecznej właśnie z tytułu braku zatrudnienia, podczas gdy średnia dla Gminy wynosi jedynie 36,4%. Wnioskować zatem należy, iż na obszarze rewitalizacji w dużej mierze bezrobocie przyjmuje charakter wyuczony bierności zawodowej, czy wręcz zjawiska dziedzicznego. Dziedziczenie postawy bierności i roszczeniowości prowadzi do eskalacji zjawisk patologicznych, utrwalając je w społeczności lokalnej na kolejne lata. Złożoność problemu wymusza z kolei podejmowanie interwencji na wielu płaszczyznach jednocześnie, bowiem osoba taka nie tylko wymaga aktywizacji zawodowej, ale również przełamania wyuczony postawy i wdrożenia nowych nawyków życiowych.

Celem pogłębienia diagnozy problemów obserwowanych na obszarze rewitalizacji, przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Ryczywół. Przeprowadzono również wizję lokalną, warsztaty rewitalizacyjne oraz dyskusje z przedstawicielami Urzędu Gminy, mieszkańcami, liderami społecznymi czy przedsiębiorcami (dokładny opis działań partycypacyjnych zawiera rozdział 11). W toku ankietyzacji uzyskano 27 odpowiedzi.

Respondentów poproszono o wskazanie głównej przyczyny bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Tym samym, ponad 48% ankietowanych wskazało jako przyczynę brak miejsc pracy, niespełna 15% uzyskały z kolei odpowiedzi wskazujące na brak chęci do przyjęcia pracy oraz brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

Jaka jest według Pani/Pana główna przyczyna zjawiska bezrobocia na obszarze rewitalizacji?

Rycina 12 Główna przyczyna zjawiska bezrobocia w obszarze rewitalizacji według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Przytoczone badanie wskazuje, iż respondenci również zauważają w swoim otoczeniu osoby, które nie wykazują chęci do podjęcia pracy lub też nie posiadają kwalifikacji aby takową zdobyć. Wyniki te korelują również z wnioskami płynącymi z przeprowadzonej analizy wskaźnikowej, a także rozmów z interesariuszami procesu rewitalizacji podczas warsztatów.

Zjawiskiem często powiązanim z bezrobociem lub będącym skutkiem bezrobocia długookresowego jest ubóstwo. Poprzez ubóstwo rozumie się z kolei poziom zaspokojenia potrzeb gospodarstw domowych do poziomu ich zaspokojenia przez innych członków społeczeństwa. Odnosi się ono do zjawisk takich jak niedostatek czy bieda, które z kolei często stanowią przyczynę do ogólnego poczucia bezradności i braku sprawczości. Ubóstwo należy zatem postrzegać jako położenie skrajnie negatywne w gamie rozpiętości poziomu zaspokojenia potrzeb w społeczeństwie. Wśród głównych przyczyn ubóstwa nie można wskazywać jednak jedynie na bezrobocie, ale również relatywnie niskie zarobki, brak lub wysoce utrudniony dostęp do edukacji, choroby czy niepełnosprawności, czy inne występujące niekorzystne uwarunkowania społeczno-gospodarcze.

Poziom ubóstwa analizowany był głównie na podstawie kwot wydatkowanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na zasiłki w przeliczeniu na liczbę gospodarstw domowych oraz liczbę osób korzystających z pomocy społecznej. W obu przypadkach średnia kwota wydatkowana na obszarze rewitalizacji była nieznacznie niższa od średniej gminnej (odpowiednio 79,02 zł i 86,72 zł w przeliczeniu na liczbę gospodarstw domowych oraz 483,39 zł i 496,54 zł w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej). Na obszarze rewitalizacji jednak znacznie więcej dzieci korzysta z posiłków finansowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Na każdą 100 dzieci zamieszkujących na obszarze rewitalizacji przypada bowiem 6,32 dziecka korzystającego z ufundowanych posiłków, podczas gdy średnio w Gminie jest to 4,79 dziecka. Zdecydowanie najgorzej sytuacja wygląda na podobszarze rewitalizacji Ryczywół południe, gdzie zamieszkuje ponad 24% wszystkich dzieci korzystających z ufundowanych posiłków. Świadczyć to może o dużym nagromadzeniu osób ubogich zamieszkujących w obrębie jednostki analitycznej.

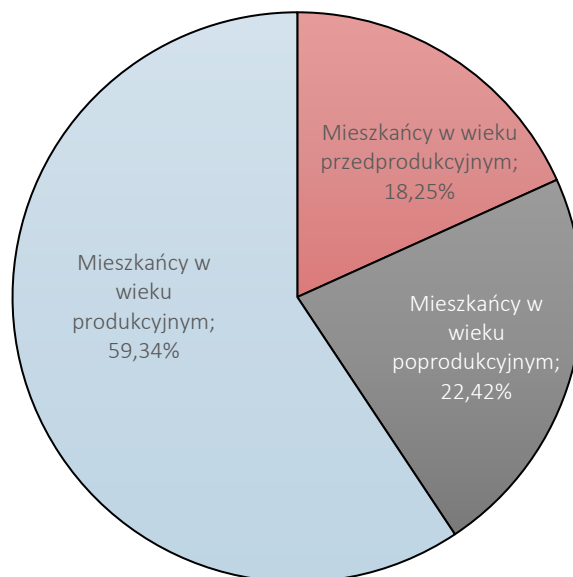
Problemy finansowe czy ogólne poczucie bezradności często skłania ludzi do podejmowania działań niezgodnych z prawem. Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wykazała ponownie największe natężenie występowania problemu przestępczości na podobszarze Ryczywół południe. Średnio na obszarze rewitalizacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców popełniano natomiast 17,24 przestępstwa, podczas gdy średnio w Gminie 10,65. Popełnianie przestępstw będzie powiązane nie tylko z sytuacją ekonomiczną danej osoby, ale u jego podstaw mogą leżeć również używki, chęć wyładowania agresji czy ogólna obojętność. Jak wskazywali uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych, na obszarze rewitalizacji obserwuje się wysoki odsetek osób zmagających się z chorobą alkoholową. Osoby te jednak stanowią przypadki głęboko zdemoralizowane, w większości nie poszukujące pomocy i nie chcące jej przyjąć. Problem ten przyjmuje charakter utajony, co nie pozwala jednoznacznie określić jego skali. Niemniej, widocznie wśród uczestników warsztatów wpływa on na ogólne poczucie bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych.

Ustawa o rewitalizacji wskazuje na potrzebę analizy obszaru rewitalizacji pod kątem zagęszczenia liczby osób ze szczególnymi potrzebami, które na nim zamieszkują. Osoba ze szczególnymi potrzebami to osoba, która przez wzgląd na swoje cechy wewnętrzne, zewnętrzne lub zaistniałe okoliczności, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Osoby ze szczególnymi potrzebami to zatem nie tylko osoby z niepełnosprawnościami, ale znacznie szersza grupa, do której można zaliczyć m.in. osoby po krótkotrwałych urazach (np. złamanie kończyny). Jak wskazała przeprowadzona analiza wskaźnikowa, osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji stanowią blisko 31% (średnio w Gminie jest to niespełna 25%). W przypadku osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, ich odsetek wśród ogółu beneficjentów pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji wyniósł nieco ponad 25% i był o 2 pkt. % niższy od średniej gminnej.

Osobami ze szczególnymi potrzebami często są również seniorzy, którzy ze względu na swój wiek mają pewne ograniczenia motoryczne lub deficyty percepcyjne. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej strukturze wieku ludności na obszarze rewitalizacji wyniósł 22,4% i był wyższy niż średni udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, który wyniósł 19,5%. Wyższy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym skutkuje również wyższym współczynnikiem senioralnego obciążenia społeczności lokalnej. Na 100 osób w wieku

produkcyjnym na obszarze rewitalizacji przypada blisko 38 osób w wieku poprodukcyjnym. Średnia dla Gminy wynosi w tym zakresie 32,5 osoby. Tak wysokie obciążenie senioralne powiązane z obserwowanym starzeniem się społeczeństwa może skutkować brakiem zastępowalności pokoleń na rynku pracy i zaburzeniem systemu świadczeń emerytalnych. Dodatkowo, negatywnie kształtuje również dynamika zmian liczby ludności, bowiem na obszarze rewitalizacji w latach 2017/2022 wyniosła ona 95,1% podczas gdy średnio w Gminie 95,6%. Oznacza to, iż obszar rewitalizacji zamieszkiwany był w 2022 roku przez 95% liczby mieszkańców z 2017 roku.

Rycina 13 Sytuacja demograficzna w granicach obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

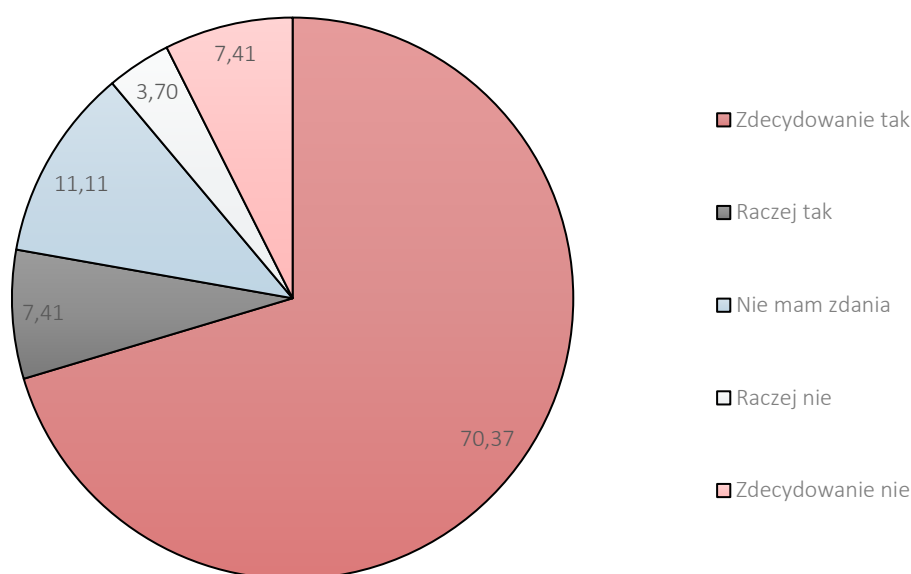
Przytoczona dynamika zmian liczby ludności wskazuje, że wyludnia się nie tylko obszar rewitalizacji, ale również cała Gmina. Warsztaty rewitalizacyjne oraz wizja lokalna wykazały, że problem dotyczy w szczególności odpływu osób młodych, co skutkować będzie zwiększonym tempem starzenia się społeczeństwa.

Na obszarze rewitalizacji obserwuje się również znacznie mniejsze zaangażowanie społeczne mieszkańców oraz ich aktywność na rzecz Gminy, co potwierdziła przeprowadzona analiza wskaźnikowa. Na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypada jedynie 0,18 fundacji, stowarzyszenia czy organizacji społecznej, podczas gdy średnio w Gminie jest to 0,39 podmiotu zaliczającego się do tzw. trzeciego sektora. Osłabione więzi rodzinne czy społeczne mogą być również jedną z głównych przyczyn emigracji osób młodych. Nie czując związku z rodzinną miejscowością, lokalną społecznością czy nie znajdując osób sobie bliskich, podejmują oni decyzję o wyjeździe, która wówczas staje się stosunkowo prosta. Choć na wielu płaszczyznach można poszukiwać przyczyn, to właśnie słabo wykształcona tożsamość lokalna może być czynnikiem decydującym. Jak wskazywali interesariusze procesu rewitalizacji, wśród osób młodych, w tym młodych dorosłych widoczne są coraz częściej występujące trudności w nawiązywaniu kontaktów społecznych. W tym przypadku należy brać pod uwagę nie tylko ogólne zmiany pokoleniowe w podejściu do życia, pragnieniach czy celach, ale również coraz większe zamykanie się na świat rzeczywisty z powodu cyfryzacji. Życie społeczne dla wielu osób młodych przeniosło się do mediów społecznościowych, które stanowią bazę informacji, dyskusji i rozrywki. Choć wielokrotnie prowadzą do uzależnienia od Internetu czy social mediów, są też swoistą barierą dla ukazywania skrywania emocji. Emocjonalność młodych pokoleń, czy jak wskazują psychologowie, przerabianie traum minionych pokoleń obarcza młodych stojąc u podstaw zmieniającego się światopoglądu. Większe zaangażowanie w życie społeczne osób młodych czy budowanie ich poczucia tożsamości lokalnej musi się wiązać nie tylko z zapewnieniem stabilnego miejsca zatrudnienia czy

zamieszkania, ale również miejsca do stałego rozwoju osobistego. Młodzi coraz częściej nie wstydzą się mówić o swoich problemach, łamiąc wiele tematów tabu, jednak wciąż nie mają z kim o nich rozmawiać.

Poza warsztatami rewitalizacyjnymi i wizją lokalną a także dyskusjami z mieszkańcami, przeprowadzone zostało również badanie ankietowe, które w sposób syntetyczny pozwoliło ocenić skalę występujących problemów społecznych na obszarze rewitalizacji.

Czy Pana/Pani zdaniem obszar rewitalizacji wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy stanu przestrzeni publicznej?

Rycina 14 Ocena potrzeb działań rewitalizacyjnych według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne

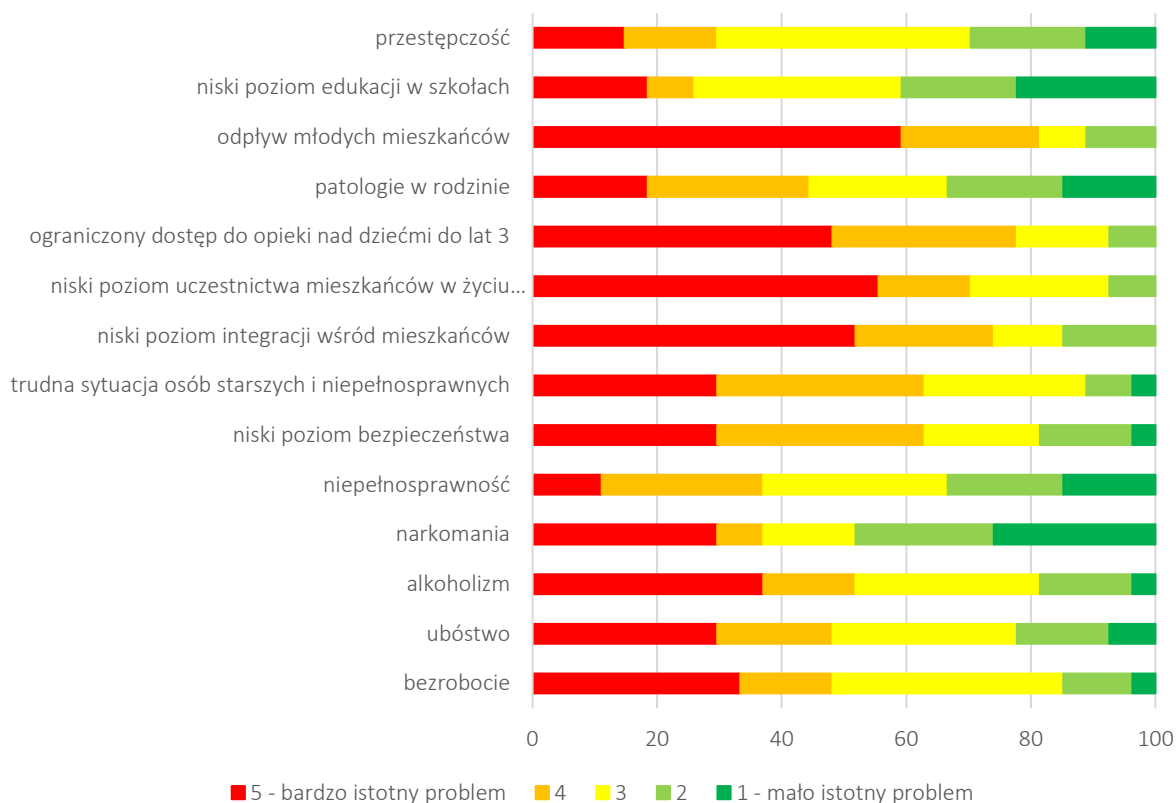
Ponad 70% respondentów wskazało, że obszar rewitalizacji zdecydowanie wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy stanu przestrzeni publicznej. Świadczy to o dużej potrzebie prowadzenia działań rewitalizacyjnych, którą zauważają również mieszkańcy.

Jednym z zagadnień poruszonych w badaniu ankietowym były także problemy występujące w każdej ze sfer rewitalizacji – społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Ocena problemów przeprowadzona była w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało „mało istotny problem”, z kolei 5 oznaczało „bardzo istotny problem”. Gradacja pozwoliła na precyzyjne określenie stopnia wpływu poszczególnych czynników na stan ogólny w perspektywie lokalnej społeczności. Rezultatem badania jest z kolei możliwość skupienia działań rewitalizacyjnych wokół najbardziej istotnych społecznie problemów. W sferze społecznej za najistotniejsze problemy uznano:

- odpływ młodych mieszkańców,
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym,
- niski poziom integracji wśród mieszkańców,
- ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3,
- alkoholizm.

Szczegółowo strukturę odpowiedzi ukazuje poniższa rycina.

SFERA SPOŁECZNA

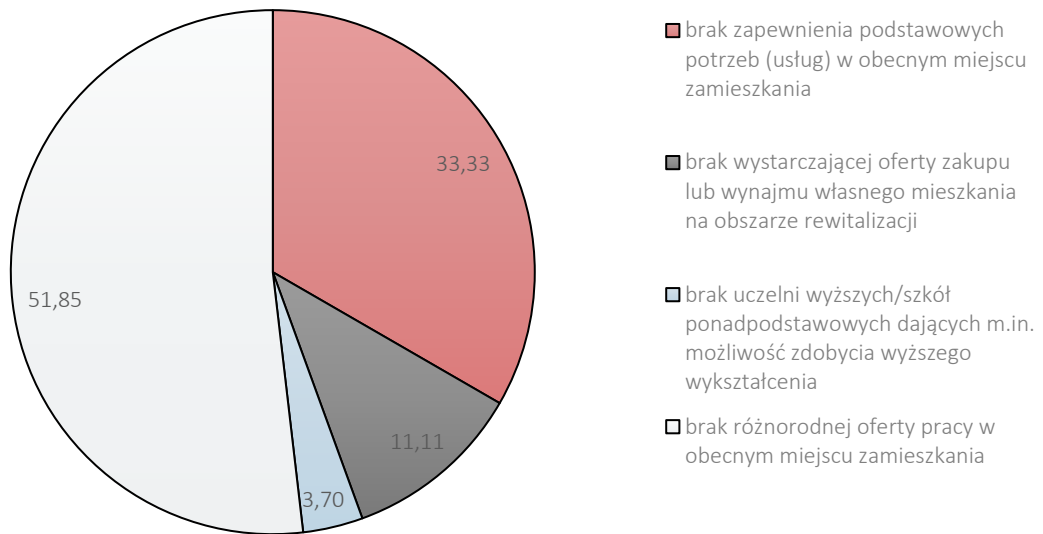
Rycina 15 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Jako, że odpływ młodych mieszkańców został wskazany jako najistotniejszy problem społeczny, respondentów zapytano również o jego przyczynę. Ponad 50% ankietowanych jako przyczynę wskazała brak różnorodnej oferty pracy w obecnym miejscu zamieszkania. Z kolei 1/3 respondentów upatruje się przyczyny w braku zapewnienia podstawowych potrzeb (usług) w obecnym miejscu zamieszkania. Rozwinięty rynek gospodarczy daje możliwość wyboru ścieżki kariery, jej zmiany lub zmiany samego pracodawcy. Szerzej aspekt ten został omówiony w rozdziale 3.3.2. Dostęp do rozmaitych usług będzie z kolei powiązany z jakością i komfortem życia codziennego, w tym wypoczynku i rekreacji.

Zgłębiała została również kwestia niskiego poziomu zaangażowania mieszkańców w życie publiczne oraz nikłych więzi społecznych jakie między nimi występują. Pytanie dotyczyło grupy społecznej, która jest w największym stopniu zagrożona wykluczeniem społecznym. Jako taką, respondenci wskazali dzieci i młodzież z rodzin ubogich, które posiadają ograniczony dostęp do aktywności pozaszkolnych przez wzgląd na status finansowy rodziny. Ponadto, blisko 30% ankietowanych wskazało, iż wykluczeniem społecznym zagrożeni są emeryci i renciści. Wyniki te oznaczają, iż działania społeczno-kulturalne powinny się skupiać w szczególności na integrowaniu wskazanych grup społecznych z pozostałymi, aby poprawić ich sytuację społeczną. Szczegółowo informacje prezentują poniższe ryciny.

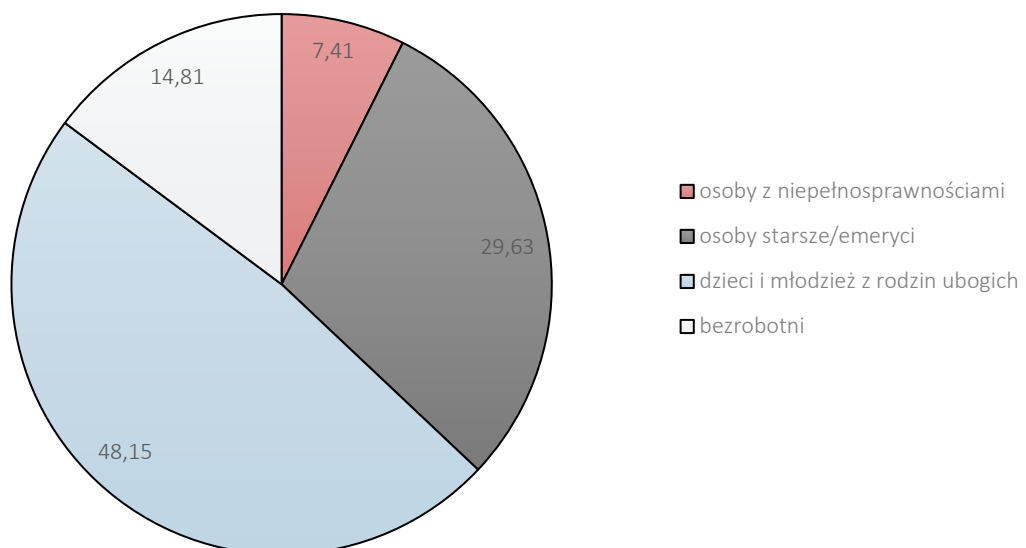
Jaka jest według Pani/Pana główna przyczyna zjawiska odływu mieszkańców?

Rycina 16 Przyczyny zjawiska odływu młodych mieszkańców z obszaru rewitalizacji według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Która grupa społeczna zamieszkująca obszar rewitalizacji jest według Pani/Pana w największym stopniu zagrożona wykluczeniem społecznym?

Rycina 17 Grupy społeczne najbardziej narażone wykluczeniem społecznym w obszarze rewitalizacji według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy w sferze społecznej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niski poziom aktywności i integracji mieszkańców,
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym,
- problemy związane z bezrobociem, w tym bezrobociem długotrwałym,
- niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie,
- utrudniony dostęp do podstawowych usług (pomoc dla osób starszych, wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej, pomoc psychologiczna czy doradztwo zawodowe),
- problemy związane z uzależnieniami,
- wysoki poziom osób dotkniętych ubóstwem oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami,
- wyludnianie się obszaru, odpływ młodych mieszkańców,
- pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży i niszczenia przestrzeni publicznej.

3.3.2. Sfera gospodarcza

Problemy w sferze gospodarczej zostały zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji Ryczywół południe oraz Ludomy wschód. W dwóch pozostałych jednostkach: Chlebowo oraz Orłowo analiza wskaźnikowa nie wykazała problemów w sferze gospodarczej. Uśredniając wyniki uzyskane dla 4 podobszarów rewitalizacji, widoczne jest jednak natężenie występujących problemów. Szczegóły prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8 Porównanie wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół

Wskaźnik/miernik	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	5,88	4,65
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców	0,30	0,43
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	5,2%	9,3%
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców	0,60	0,49
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	10,1%	10,5%
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku	1,96	1,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół.

Szczególnie przez wzgląd na wyznaczenie jednostki Ryczywół południe jako podobszaru rewitalizacji, średnia dla obszaru rewitalizacji pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców jest wyższa (5,88 podmiotu na 100 mieszkańców) niż średnia gminna (4,65 podmiotu). Biorąc pod uwagę jednak jedynie 2022 rok, widoczne jest obniżenie aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji, bowiem wówczas zarejestrowano jedynie 0,3 podmiotu gospodarczego w przeliczeniu na 100 mieszkańców (średnio w Gminie było to w 2022 roku 0,43 podmiotu gospodarczego). Tym samym, w 2022 roku na obszarze rewitalizacji zarejestrowano jedynie 5,2% przedsiębiorstwa w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem, podczas gdy średnia dla Gminy wyniosła 9,3%. Wyższa niż w średnio w Gminie była też liczba wyrejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców, która wyniosła 0,6 przedsiębiorstwa. Niemniej, w ujęciu relatywnym, odsetek wyrejestrowanych działalności w 2022 roku na obszarze rewitalizacji wyniósł 10,1%, podczas gdy średnio w Gminie wyrejestrowało się aż 10,5% podmiotów. Stosunek liczby zarejestrowanych w 2022 roku podmiotów do liczby podmiotów wyrejestrowanych jest negatywny w obu przypadkach i wyniósł 1,96 na obszarze rewitalizacji oraz 1,13 w przypadku średniej dla Gminy Ryczywół.

Gmina Ryczywół jest jednostką wiejską o stosunkowo niskim poziomie przedsiębiorczości. Niemniej, na jej terenie zlokalizowane są również większe podmioty gospodarcze, skupione głównie wokół branż: transportu i logistyki, produkcji mebli, obróbki metali, handlu detalicznego. Wśród nich wymienić można:

- Notto sp. z o.o. sp. komandytowa (ok. 130 pracowników),
- PPUH Jopp-Pol sp.j. (ok. 65 pracowników),
- GPG Łuk-Mar sp. z o.o. (ok. 50 pracowników),
- Parkiety G.J. sp. z o.o. (ok. 50 pracowników),

- Jerzak-Trans sp. z o.o. (ok. 30 pracowników),
- Trans-Pol sp. z o.o. sp. komandytowa (ok. 30 pracowników),
- Lecho-Trans sp. z o.o. (ok. 30 pracowników).

Niewielka różnorodność w zakresie dostępnych na terenie Gminy miejsc pracy oraz niedostateczna liczba miejsc pracy dla osób wysoko wykwalifikowanych był wskazywany podczas warsztatów rewitalizacyjnych jako jeden z głównych powodów odpływu młodych mieszkańców, w tym z obszaru rewitalizacji. Gmina jako jednostka rolnicza nie posiada wyznaczonych stref inwestycyjnych, a stosunkowo niewielki budżet nie pozwala na stosowanie systemu zachęt czy ulg dla przedsiębiorców. Tym samym, występują trudności w pozyskiwaniu inwestorów gwarantujących specjalistyczne miejsca pracy. Działalności gospodarcze funkcjonujące na terenie Gminy (z wyłączeniem podmiotów sieciowych) stanowią głównie kapitał lokalny, rozwijany w oparciu o zasoby endogeniczne.

Poprawie lokalnej gospodarki mogą służyć przekształcenia w obrębie Placu 1 Maja, na podobszarze rewitalizacji Ryczywół południe. Wielu interesariuszy rewitalizacji wspominało o braku przestrzeni pozwalającej na interakcje społeczne czy spędzenie czasu wolnego, takich jak kawiarnie, restauracje czy inne usługi. Widoczna jest zatem potrzeba zaplanowania inicjatyw gminnych, które zaktywizują obszar wokół placu i pozwolą na rozwój zróżnicowanej działalności gospodarczej w jego obrębie.

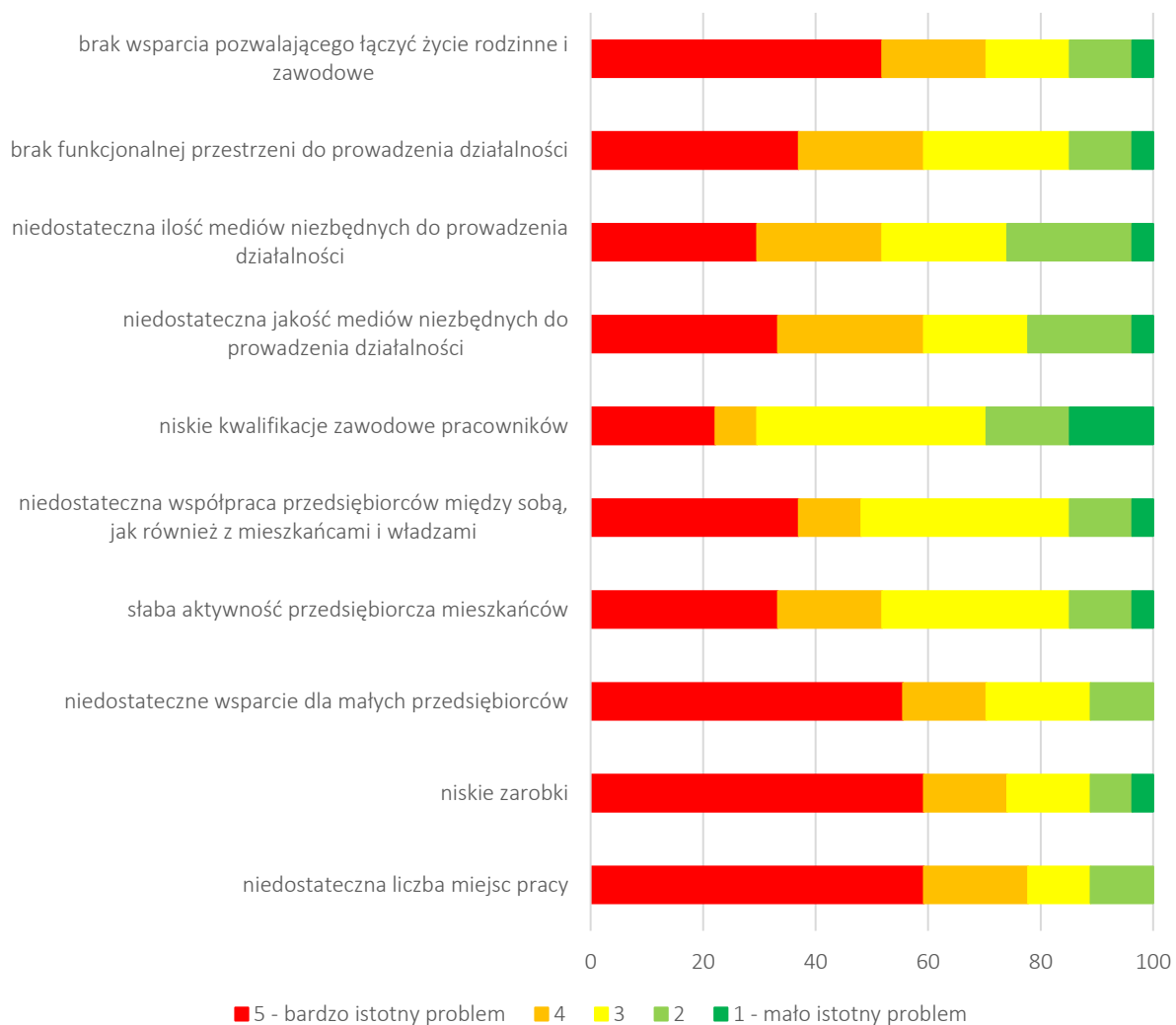
W przypadku podobszaru rewitalizacji Chlebowo należy z kolei zwrócić uwagę na walory przyrodnicze miejsca, predysponujące je do rozwoju funkcji naukowo-turystycznej. Lokalne torfowiska stanowiące unikatowe środowisko do rozwoju rzadko spotykanych gatunków fauny i flory stanowią potencjał dotychczas niewykorzystany. Stworzenie przestrzeni pozwalającej na lepsze poznanie i wykorzystanie tych walorów może służyć pośrednio ożywieniu gospodarczemu, poprzez rozwój sektora usług dla nauki i powiązanego z nią biznesu. Istotą jest jednak pokierowanie działaniami w sposób odpowiedzialny, chroniący obszary niezwykle cenne przyrodniczo.

W badaniu ankietowym respondenci za najważniejsze problemy sfery gospodarczej uznali z kolei:

- niedostateczną liczbę miejsc pracy,
- niskie zarobki,
- niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorców,
- niedostateczną współpracę przedsiębiorców między sobą, jak również z mieszkańcami i władzami,
- brak funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności.

Tym samym, również ankietowani wskazują na potrzebę funkcjonalizacji przestrzeni celem dywersyfikacji profilu działalności, a także nawiązania współpracy z mieszkańcami i samorządem. Wsparciem dla małych przedsiębiorców czy lokalnych firm nie muszą być bowiem jedynie ulgi podatkowe czy zachęty finansowe, ale również zapewnienie odpowiedniego kapitału ludzkiego. W tym zakresie ściśle zaś sfera gospodarcza będzie się łączyć ze sferą gospodarczą. Szczegółowe wyniki badania ankietowego prezentuje poniższa rycina.

SFERA GOSPODARCZA

Rycina 18 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy w sferze gospodarczej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niedostateczna liczba miejsc pracy,
- słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw,
- niskie zarobki potęgujące zagrożenie ubóstwem,
- obniżający się kapitał ludzki,
- brak funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności i niedostateczne wsparcie małych przedsiębiorstw.

3.3.3. Sfera środowiskowa

Analiza wskaźnikowa służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji badana była w oparciu o obecność azbestu, jakość powietrza oraz natężenie ruchu drogowego. Analiza wykazała, iż głównym problemem na obszarze rewitalizacji jest wzmożony ruch samochodowy, co koreluje z liczbą stwierdzonych zdarzeń drogowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców wynoszącą średnio 1,16 zdarzenia (średnia dla Gminy 0,76 zdarzenia). Szczegółowe wyniki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9 Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół

Wskaźnik/miernik	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy
Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	2,29	2,55
Liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców	25,60	29,87
Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	1,16	0,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół.

Biorąc pod uwagę liczbę budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców, na obszarze rewitalizacji występuje średnio 2,29 takowego budynku, podczas gdy średnia dla Gminy wyniosła 2,55. Nie zmienia to jednak faktu, iż na obszarze rewitalizacji wciąż zlokalizowane jest blisko 24% wszystkich budynków mieszkalnych pokrytych szkodliwymi dla zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców płytami azbestowocementowymi (42 budynki). Podobnie jest w przypadku indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe. Mimo, iż w przeliczeniu na 100 mieszkańców występuje ich mniej na obszarze rewitalizacji (25,6) niż średnio w Gminie (29,87), to wciąż stanowią one istotny problem. Na terenie Gminy Ryczywół wciąż znajduje się ponad 2 000 tzw. kopciuchów, z czego 472 użytkowane są w granicach obszaru rewitalizacji.

W Gminie Ryczywół realizowany jest powiatowy program usuwania azbestu, umożliwiający pozyskanie dofinansowania w zakresie unieszkodliwiania materiałów zawierających azbest. W latach 2020-2022 jego realizacja pozwoliła na usunięcie ponad 210 Mg wyrobów azbestowych. Niemniej, na terenie Gminy wciąż do usunięcia i unieszkodliwienia pozostaje ponad 2 914 Mg azbestu.

Gmina realizuje również program Czyste Powietrze, w ramach którego mieszkańcy mogą ubiegać się o dofinansowanie do działań termomodernizacyjnych czy związanych z wymianą starego, nie ekologicznego źródła ogrzewania. W 2023 roku mieszkańcy w ramach programu złożyli 58 wniosków o dofinansowanie. Co warto podkreślić, obserwowane jest wzmożone zainteresowanie udziałem w programie ze strony lokalnej społeczności. W trosce o środowisko naturalne, Gmina udziela również dofinansowań do tworzenia przydomowych oczyszczalni ścieków, pozwalających na rezygnację z bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne. W latach 2020-2022 na ten cel wydatkowano z budżetu ponad 64 tys. zł.

Jak wskazywali uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych, działania te wciąż są potrzebne i wymagane. Poza niewątpliwą pracą jaka pozostała do wykonania zarówno w zakresie usuwania azbestu jak i wymiany źródeł ciepła czy budowy przydomowych oczyszczalni, należy również zwrócić uwagę na budowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców. Niestety, społeczność lokalna (zamieszkująca również na obszarze rewitalizacji) wciąż nie do końca zdaje sobie sprawę ze skutków ekologicznych jakie niesie ze sobą przedostawanie się określonych substancji do środowiska przyrodniczego. Powstające na terenie Gminy dzięki wysypiska odpadów, świadczą nie tylko o braku poszanowania przyrody, ale również braku świadomości czynionych szkód wobec lokalnej ludności. Składowanie odpadów poza wyznaczonymi do tego

miejscami determinuje przedostawanie się szkodliwych substancji do gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, powietrza. Odpady często odpowiadają również za zatrucia czy ranienie dziko żyjących zwierząt. Interesariusze procesu rewitalizacji zgłaszali również przypadki odprowadzania ścieków bytowych do lokalnych cieków wodnych. Kontaminacja wód może z kolei prowadzić do skażeń biologicznych.

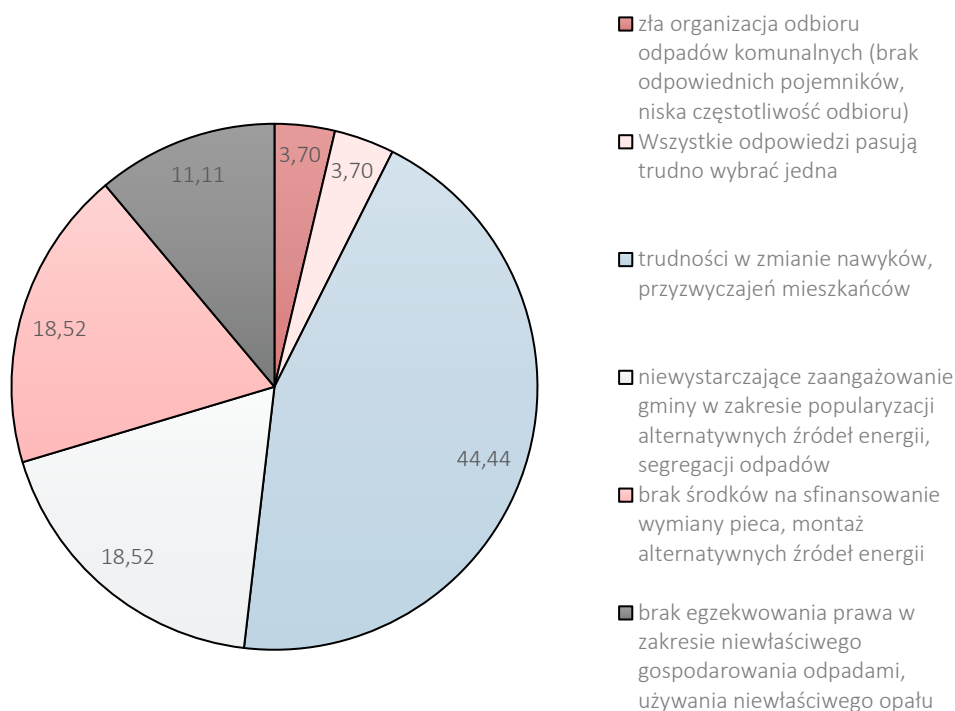

Rycina 19 Przykłady nieprawidłowo składowanych odpadów

Źródło: Wizja lokalna przeprowadzona w dniu 14.05.2024 r.

Wśród przyczyn takiego postępowania wśród osób zamieszkujących obszar rewitalizacji wskazywano jednak nie tylko na niską świadomość ekologiczną, ale również ograniczone możliwości finansowe. Część mieszkańców, chcąc uniknąć opłat za gospodarowanie odpadami pozostaje nieobjęta systemem gminnym. Podobnie jest w przypadku odprowadzania nieczystości ze zbiorników bezodpływowych – chcąc uniknąć opłat, mieszkańcy samodzielnie opróżniają zbiorniki do rowów melioracyjnych czy cieków wodnych. W Gminie Ryczywół widoczna jest zatem potrzeba wzmoczonej edukacji ekologicznej również wśród seniorów i osób dorosłych.

Jaka jest według Pani/Pana główna przyczyna niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców?

Rycina 20 Przyczyny niskiej świadomości ekologicznej na obszarze rewitalizacji według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Również w przeprowadzonym badaniu ankietowym, jedno z pytań dotyczyło przyczyn niskiej świadomości ekologicznej wśród mieszkańców. Respondenci wskazali przede wszystkim na: trudności w zmianie nawyków, przyzwyczajzeń mieszkańców (44,44%), niewystarczające zaangażowanie gminy w zakresie popularyzacji alternatywnych źródeł energii, segregacji odpadów i brak środków na sfinansowanie wymiany pieca, montaż alternatywnych źródeł energii (obie odpowiedzi uzyskały 18,52%).

W zakresie jakości powietrza, ale również ochrony środowiska analizie poddano również natężenie ruchu drogowego, w powiązaniu z liczbą stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji dochodzi do 1,16 zdarzenia drogowego na 100 mieszkańców (średnia dla Gminy wyniosła 0,76). Na obszarze rewitalizacji w 2022 roku doszło do 21 zdarzeń drogowych, co wskazuje na stosunkowo duże natężenie ruchu drogowego. Każda kolizja czy wypadek może z kolei skutkować przedostawaniem się do środowiska przyrodniczego substancji szkodliwych, tj. płyny eksploatacyjne z pojazdów samochodowych. Wzmożony ruch z kolei poza emisją liniową spalin, determinuje również nadmierne pozostawiania na drogach metali ciężkich pochodzących z części ulegających zużyciu, np. klocków hamulcowych czy ogumienia. Materiały te wraz z deszczem są zmywane z dróg i przedostają się do gleb i wód, powodując ich zanieczyszczenie. Należy również podkreślić, iż zdarzenia drogowe oddziałują na poczucie bezpieczeństwa publicznego. Niebezpieczne drogi, zakręty czy skrzyżowania często stanowią bariery w ruchu pieszym, ograniczają mobilność mieszkańców i powodują obawy o bezpieczeństwo bliskich, szczególnie narażonych osób – dzieci czy seniorów.

W ramach działalności Inspekcji Ochrony Środowiska prowadzony jest także monitoring środowiska, w tym w zakresie oceny jakości powietrza. Jakość powietrza atmosferycznego oceniana jest w stosunku do stref, określonych prawem powszechnym (ustawa Prawo o ochronie środowiska). Strefy wyznaczone są jako:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. mieszkańców,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej 1000 tysięcy lub zbliżonej do tej wartości, które w 2019 roku stanowiły samodzielne strefy,
- pozostałe obszary województwa, nie wchodzące w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

W województwie wielkopolskim zgodnie z przedstawioną metodyką, wydzielone są trzy strefy: aglomeracji poznańskiej, miasta Kalisz, strefa wielkopolska. Gmina Ryczywół zaliczona została do strefy wielkopolskiej (kod PL3003). Ocena jakości powietrza została dokonana pod kątem ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin. W zakresie ochrony zdrowia ludzi przekroczenia dopuszczalnych poziomów odnotowano względem występującego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Jak wskazuje raport, przekroczenie poziomu docelowego może być powiązane z wysokim poziomem stężeń obserwowanym głównie w sezonie zimowym – grzewczym. To z kolei każe wnioskować, iż główną przyczyną jest emisja pochodzące z indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miął, ekogroszek). Dane te są zatem zbieżne również z obserwacjami mieszkańców, którzy wskazywali na znaczne pogarszanie się jakości powietrza w sezonie grzewczym. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10 Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w strefie wielkopolskiej w 2022 roku

OCHRONA ZDROWIA LUDZI											
Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	pył PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	pył PM2.5
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

klasa A – stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych

klasa B – stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji

klasa C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe Ż

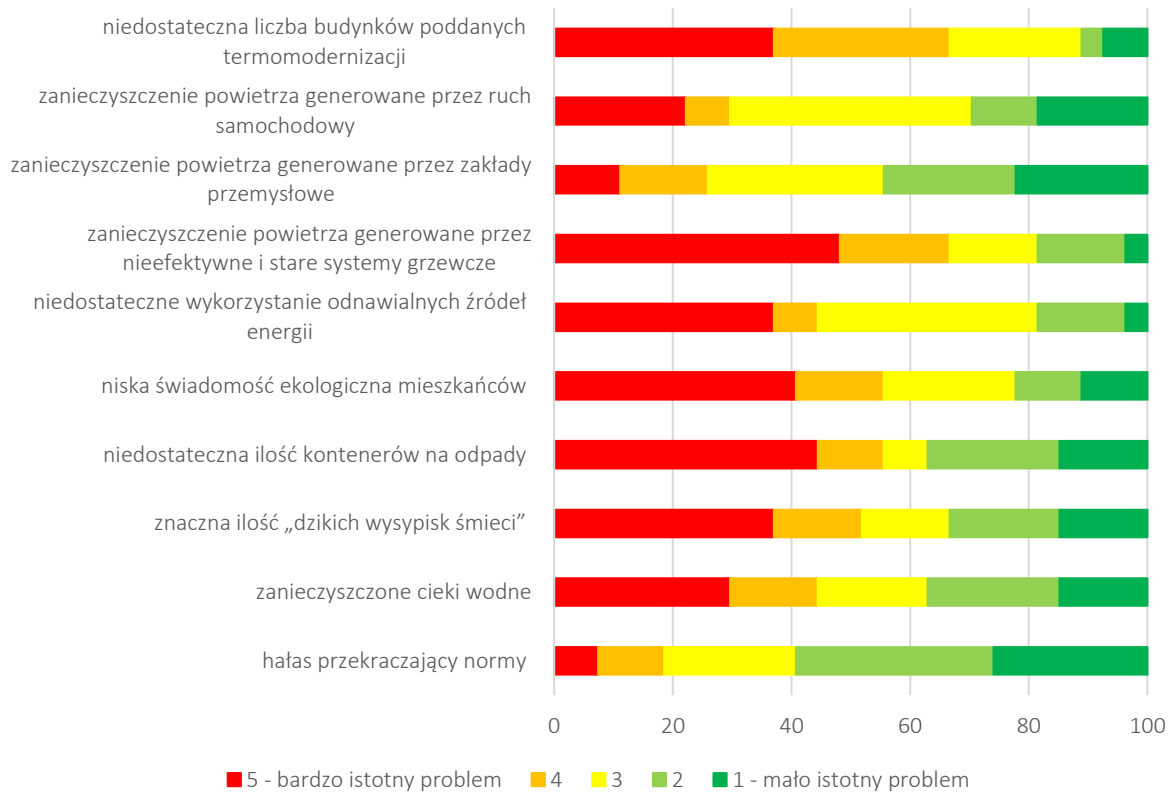
Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli 7.33. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5) z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport wojewódzki za rok 2022”, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu.

W badaniu społecznym, respondenci wskazali również najważniejsze problemy występujące w sferze środowiskowej na obszarze rewitalizacji, a są nimi:

- zanieczyszczenia powietrza generowane przez nieefektywne i stare systemy grzewcze,
- niedostateczna ilość kontenerów na odpady,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- znaczna ilość „dzikich wysypisk śmieci”.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi prezentuje poniższa rycina.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Rycina 21 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy w sferze środowiskowej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- niska emisja pogarszająca jakość powietrza atmosferycznego,
- nagromadzenie odpadów komunalnych w miejscach niedozwolonych – „dzikie wysypiska śmieci”,
- wysokie koszty związane z inwestowaniem w alternatywne źródła pozyskiwania energii.

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna poddana została analizie wskaźnikowej w zakresie dostępności terenów zieleni, dostępności infrastruktury publicznej, ładu przestrzennego i jakości przestrzeni publicznej. Szczególne nagromadzenie problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej zdiagnozowano na wszystkich podobszarach rewitalizacji: Ryczywół południe, Chlebowo, Ludomy wschód i Orłowo. Szczegółowe wyniki analizy wskaźnikowej prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11 Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół

Wskaźnik/miernik	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy
Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców	197,15	1 166,27
Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	0,03	0,27
Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców	0,11	0,24
Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	0,62	1,18
Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	0,63	0,46
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców	0,50	0,68
Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	0,48	0,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół.

Dostęp do terenów zieleni związany jest przede wszystkim z możliwością rekreacji i wypoczynku na łonie natury. Na obszarze rewitalizacji średnio na 100 mieszkańców przypada jednak niespełna 200 m² terenów zieleni. Średnia dla Gminy w tym zakresie wynosi blisko 5 razy więcej, bowiem na 100 mieszkańców przypada aż 1 166,27 m² terenów zieleni. Obszary zielone wpływają również na jakość powietrza, estetykę przestrzeni oraz jej ogólną percepcję. Jej niedostatek na obszarze rewitalizacji jest zatem zbieżny ze zdiagnozowanymi problemami w sferze środowiskowej.

Analizie poddano również dostępności infrastruktury sportowej, na którą składały się: boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna wpływa na jakość życia mieszkańców oraz pozwala na aktywne zagospodarowanie czasu wolnego. Jej niedostatek na obszarze rewitalizacji (na 100 mieszkańców przypada jedynie 0,03 obiekty infrastruktury sportowej) determinuje małą różnorodność form podejmowanych przez mieszkańców aktywności. Średnia ogólnogminna wskazuje na lepszą dostępność infrastruktury sportowej, bowiem wyniosła 0,27 obiektu na 100 mieszkańców. Pogłębiając analizę, zbadano również dostępność infrastruktury zabawowej dla dzieci, biorąc pod uwagę liczbę ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców oraz na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Na obszarze rewitalizacji średnia wyniosła odpowiednio 0,11 placu zabaw na 100 mieszkańców i 0,62 placu zabaw na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (średnia dla Gminy wyniosła odpowiednio 0,24 i 1,18). Kolejnym ważnym aspektem jest dostęp do obiektów kultury oraz aktywności społecznej, wśród których wymienić można świetlice wiejskie, biblioteki, remizy

ochotniczych straży pożarnych, czy inne miejsca spotkań dedykowane dla lokalnej społeczności. W tym wypadku, na obszarze rewitalizacji dostępność centrów aktywności społecznej jest wyższa (0,63) niż średnio w Gminie Ryczywół (0,46).

Celem nadrzędnym w zakresie organizowania struktury funkcjonalno-przestrzennej zawsze winno być zachowanie ładu przestrzennego, a zatem pewnego zaplanowanego, zorganizowanego systemu planowania. Decyzje o warunkach zabudowy wydawane są doraźne, będąc substytutem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Będąc uzupełnieniem systemu planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym, często stosowane są nadmiernie, co związane jest m.in. z ograniczaniem kosztów planistycznych wśród Gmin. Analiza wydawanych tzw. „wuzetek” pozwala również na ocenę natężenia ruchu budowlanego występującego na danym obszarze. Na obszarze rewitalizacji wydaje się średnio 0,5 decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców, podczas gdy średnio w Gminie jest to 0,68 decyzji. W Gminie Ryczywół nie obserwuje się zatem szczególnego natężenia wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Niemniej, powiązane jest to również z odpływem osób młodych z terenu Gminy i ogólnym wyludnianiem się poszczególnych miejscowości.

Ostatnim aspektem poruszonym w analizie wskaźnikowej była jakość przestrzeni publicznej, gdzie wzięto pod uwagę liczbę punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji (0,48) punktów tych występuje ponad dwukrotnie więcej niż średnio w Gminie (0,23). Występowanie miejsc prowadzących sprzedaż alkoholu wiąże się również z wzmożoną obecnością osób nietrzeźwych w ich pobliżu. To z kolei w sposób bezpośredni wpływa na poczucie bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych. Alkohol jako substancja psychoaktywna determinuje bowiem niejednokrotnie podejmowanie działań agresywnych, niebezpiecznych lub wręcz zabronionych. Wiążąc z kolei obecność punktów sprzedaży alkoholu z problemem alkoholizmu, wspomnianym przy omawianiu sfery społecznej, będą one pośrednio odpowiedzialne za pogłębianie się nałogu wśród osób uzależnionych. Łatwość i dostępność alkoholu, w tym dostępność cenowa, stanowi bolączkę społeczną, powodując demoralizację zarówno wśród osób dorosłych jak i młodzieży.

Przestrzenie publiczne odgrywają fundamentalną rolę w życiu lokalnych społeczności, mając znaczący wpływ na ich rozwój, budowanie wspólnych doświadczeń i zgłębianie więzi społecznych. W przestrzeniach publicznych dochodzi do wielu interakcji (o ile są one dobrze zaprojektowane), pozwalających tworzyć trwałe relacje, które przekładają się na kapitał ludzki oraz umiejętność społecznego samostanowienia. Miejskami takimi mogą być parki, place, domy kultury, czy przestrzenie pozwalające na aktywność fizyczną.

Na poszczególnych podobszarach rewitalizacji obserwuje się wiele przestrzeni nieużytkowanych lub użytkowanych jedynie w stopniu nieadekwatnym do potencjału. W Ryczywolu jako przykłady takich miejsc można wskazać dawny kościół ewangelicki, czy dawną szkołę ewangelicką. Oba budynki pozostają nieużytkowane, ulegając stopniowej degradacji.

Rycina 22 Nieużytkowany kościół ewangelicki w Ryczywole

Źródło: Wizja lokalna przeprowadzona w dniu 14.05.2024 r.

W Chlebowie taką przestrzeń stanowi dawna fabryka torfu, będąca reliktem architektury przemysłowej popadającej obecnie w ruinę. Miejscowe bagna i torfowiska wciąż natomiast stanowią tereny nieodkryte, nawet przez lokalną społeczność.

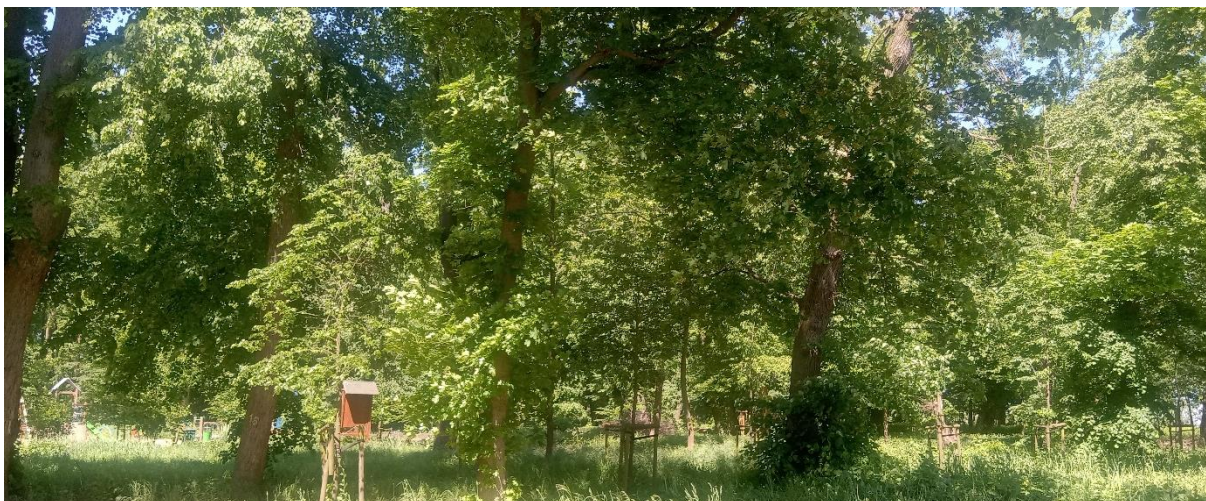

Rycina 23 Dawne zabudowania fabryki torfu wraz z lokalnymi torfowiskami

Źródło: Wizja lokalna przeprowadzona w dniu 14.05.2024 r.

W Ludomach z kolei przykładem przestrzeni publicznej może być park dworski, który wykorzystywany jest tylko w niewielkiej części. Park od kilku lat stanowi miejsce integrowania się społeczności lokalnej, która samodzielnie go utrzymuje, dba o czystość i należyty stan roślinności. Powierzchnia parku oraz ograniczone fundusze nie pozwalają jednak na zadbanie o cały teren parku, co powoduje iż jedynie częściowo jest on wykorzystywany. Jak wskazywali interesariusze rewitalizacji, brakuje miejsc umożliwiających twórcze czy aktywne spędzanie czasu wolnego, a także miejsc dających możliwość spotkania. Brak takich przestrzeni może determinować obniżanie aktywności społecznej mieszkańców, którzy wobec braku odpowiedniej infrastruktury czują zniechęcenie, czy popadają w marazm. Brak interakcji nie pozwala z kolei na nawiązywanie więzi społecznych będąc czynnikiem wpływającym na wycofanie społeczne obserwowane wśród wielu osób i stopniowo przechodzące w wykluczenie poszczególnych osób i grup.

Rycina 24 Park dworski w Ludomach

Źródło: Wizja lokalna przeprowadzona w dniu 14.05.2024 r.

Wśród problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej należy również wymienić problemy lokalowe z jakimi zmagają się jednostki organizacyjne Gminy, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej czy Centrum Integracji Społecznej. GOPS obecnie zlokalizowany jest w budynku Urzędu Gminy, który nie jest wystarczająco duży, aby zapewnić komfort obsługi petentom oraz beneficjentom pomocy społecznej. Brakuje przestrzeni, która umożliwiłaby organizowanie spotkań warsztatowych, psychoterapeutycznych czy psychologicznych. Obecnie, GOPS nie dysponuje miejscem gdzie osoba zmagająca się z trudnościami życiowymi w możliwie przyjaznych warunkach mogłaby nawiązać z pracownikiem społecznym rozmowę oraz opowiedzieć o swoich problemach. W małych społecznościach lokalnych, jaką jest społeczność Gminy Ryczywół, trudno zachować poufność czy dyskrecję, a korzystanie ze wsparcia może skutkować stygmatyzacją osób lub całych rodzin. Z tego tytułu wiele osób nie korzysta z potrzebnej im pomocy, próbując uniknąć negatywnego odbioru społecznego. Również Centrum Integracji Społecznej nie dysponuje przestrzeniami dla rozwoju swojej działalności. Obecnie CIS prowadzi 3 warsztaty zawodowe, a próby uruchomienia kolejnego okazały się niemożliwe przez wzgląd na brak przestrzeni i wyposażonych pracowni. Taka sytuacja sprawia, iż Centrum nie jest w stanie na bieżąco dostosowywać swojej oferty do potrzeb społecznych, dając jedynie ograniczone możliwości aktywizacji zawodowej.

W Gminie Ryczywół obserwuje się również ogólny deficyt lokali komunalnych, a czas oczekiwania na nie jest bardzo długi. Brak zasobu lokalowego nie pozwala na wsparcie mieszkańców w obliczu kryzysu mieszkaniowego. Ponadto, na terenie Gminy nie ma żadnych mieszkań chronionych, czy to treningowych czy wspomaganych będących pomostem do chociaż częściowego usamodzielnienia osób. Wobec braku pomocy, osoby w trudnej sytuacji życiowej są potencjalnie zagrożone kryzysem bezdomności. Lokale komunalne czy chronione stanowią jeden z niezbędnych elementów pozwalających na kompleksowe świadczenie pomocy społecznej. Przy bliskości i zaangażowaniu pracowników socjalnych mogą bezpośrednio przyczynić się do powrotu do samodzielności, edukowania i kształtowania postaw wśród mieszkańców.

Rycina 25 Tereny dawnej mleczarni, gdzie mieszczą się warsztaty CIS, magazyny GOPS oraz nieliczne lokale komunalne

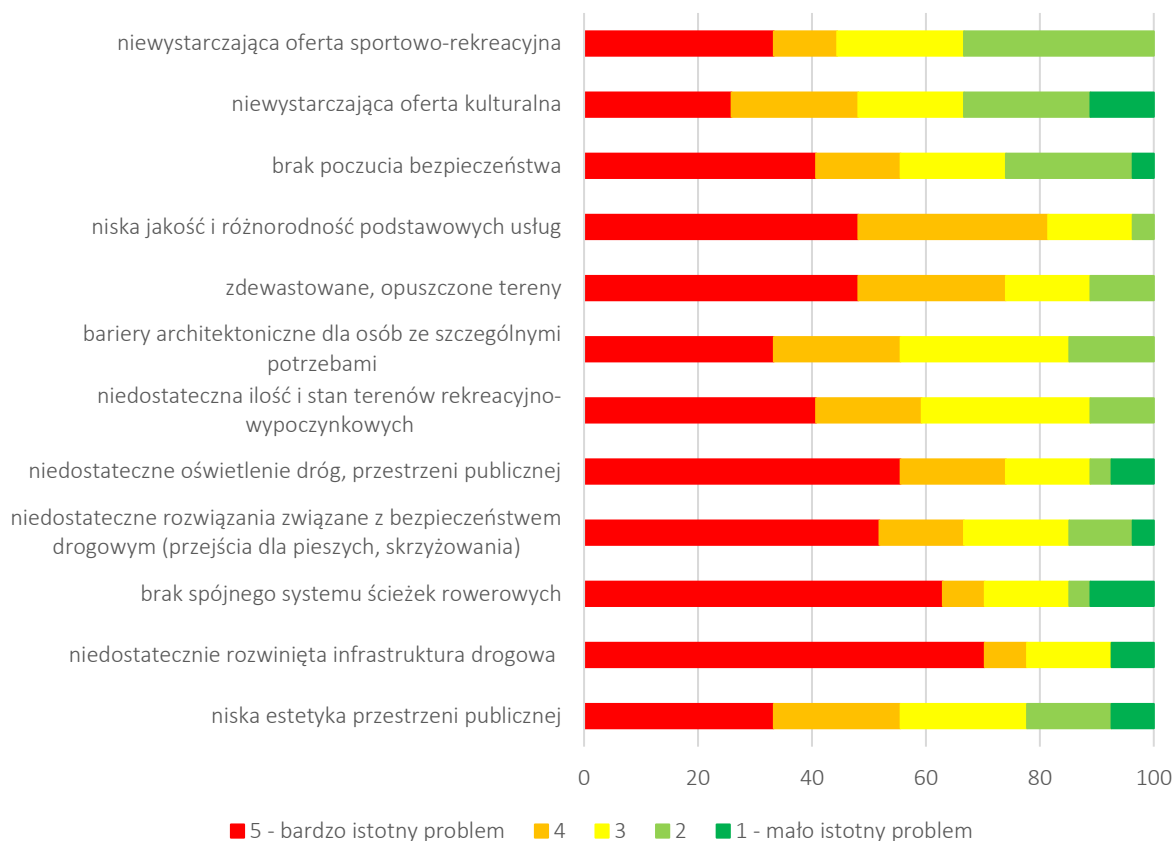
Źródło: Wizja lokalna przeprowadzona w dniu 14.05.2024 r.

Przeprowadzone badanie ankietowe umożliwiło respondentom wskazanie najważniejszych problemów występujących w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, wśród których wskazali oni:

- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa,
- brak spójnego systemu ścieżek rowerowych,
- niedostateczne oświetlenie dróg, przestrzeni publicznej,
- niedostateczne rozwiązania związane z bezpieczeństwem drogowym,
- niska jakość i różnorodność usług podstawowych,
- zdewastowane, opuszczone tereny.

Szczegóły przedstawia poniższa rycina.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Rycina 26 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej występujące na obszarze rewitalizacji:

- niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- niedostateczna dostępność przestrzeni i pomieszczeń krytych - głównie obiektów ukierunkowanych na jednostki organizacyjne gminy, świadczące usługi natury społecznej i kulturalnej,
- niewystarczająca i mało funkcjonalna przestrzeń, którą dysponuje GOPS i CIS, uniemożliwiająca działania na szerszą skalę,
- niedostatek lokali komunalnych,
- brak mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych,
- niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdeastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów.

3.3.5. Sfera techniczna

Sfera techniczna procesu rewitalizacji związana jest przede wszystkim ze stanem technicznym zabudowań mieszkalnych, publicznych i obiektów zabytkowych. W toku przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oceniano stan techniczny przestrzeni publicznej, efektywność energetyczną zabudowań oraz ich dostępność. Szczegóły ukazuje poniższa tabela.

Tabela 12 Porównanie wskaźników dla sfery technicznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół

Wskaźnik/miernik	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy
Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	0,09	0,22
Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	7,91	5,43
Liczba obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców	1,39	0,65
Liczba obiektów komunalnych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, itp.) na 100 mieszkańców	1,33	0,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół.

Na obszarze rewitalizacji większość obiektów publicznych znajduje się w dobrym stanie technicznym, choć jak wskazano w poprzednim podrozdziale, widoczny jest ich niedobór. Niemniej, na 100 mieszkańców przypada jedynie 0,09 obiektu przestrzeni publicznej w złym stanie technicznym, podczas gdy średnio w Gminie jest to 0,22 obiektu. W tym wypadku jednak, w znacznie gorszym stanie znajduje się zabytkowa tkanka urbanistyczna. Na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypada aż 7,91 obiektu zabytkowego wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków w złym stanie technicznym (średnia dla Gminy wyniosła 5,43). Wśród obiektów ujętych w GEZ znajduje się jednak wiele budynków mieszkalnych stanowiących własność prywatną, gdzie troska o zachowanie dziedzictwa materialnego spoczywa na osobie fizycznej.

Jak wykazała analiza wskaźnikowa, na obszarze rewitalizacji wiele obiektów komunalnych wymaga termomodernizacji i prac poprawiających ich efektywność energetyczną. Na 100 mieszkańców przypada bowiem 1,39 obiektu komunalnego wymagającego prac termomodernizacyjnych (średnia dla Gminy 0,65). Budynki komunalne pozostają również niedostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, przez co osoby te stają się wykluczone z możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypada 1,33 budynku komunalnego niedostosowanego do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (średnia dla Gminy 0,66).

Zły stan techniczny obiektów widoczny był również podczas przeprowadzonej wizji lokalnej, w której uczestniczyli również mieszkańcy i przedstawiciele Urzędu Gminy. Łuszczący tynk, nieszczelna stolarka drzwiowa czy okienna wpływa nie tylko na estetykę przestrzeni, ale powoduje również wzrost kosztów bieżących utrzymania nieruchomości. Uciekające ciepło kompensowane jest przez wzmożone korzystanie z urządzeń grzewczych, które z kolei często opalane są paliwami stałymi, co przekłada się na spadek jakości

powietrza. Niewydajne, zużyte czy źle konserwowane systemy wentylacji grawitacyjnej mogą z kolei prowadzić do gromadzenia się w lokalach czadu i podtruwania czy zatrucia mieszkańców.

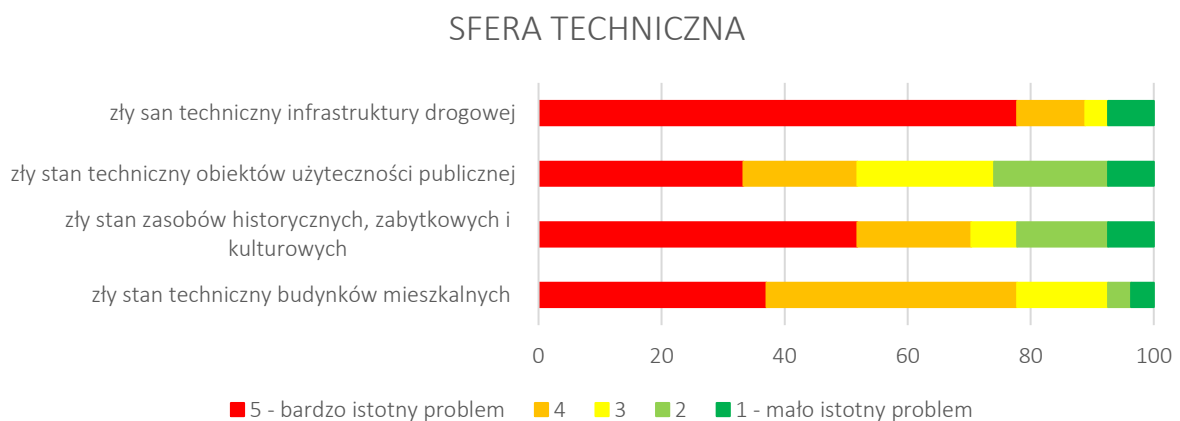
Stan techniczny przestrzeni to również jakość dróg i chodników, również w ujęciu występujących barier architektonicznych. Tych w przestrzeniach publicznych na terenie Gminy jest niezwykle dużo. Brakuje m.in.: podjazdów dla wózków, dźwigów osobowych, poręczy, dodatkowego oświetlenia czy oznakowania elementów infrastruktury. Aspekty te są niezwykle ważne z perspektywy starzenia się społeczeństwa i wzrostu udziału osób starszych w strukturze wieku. Seniorzy często borykają się z problemem ograniczonej motoryki, a strome schody, wąskie klatki schodowe czy brak poręczy ograniczają ich samodzielność. Często z takimi problemami zmagają się oni próbując opuścić lub wejść do własnego mieszkania.

Przykładami przestrzeni publicznych wymagających poprawy stanu technicznego oraz poprawy dostępności są m.in. poczekalnia PKS do której wiodą wąskie, wyszczerbione stopnie niewyposażone w poręcz ani podjazd, czy tereny po dawnej mleczarni, gdzie obecnie funkcjonuje CIS, a także magazyn żywnościowy GOPS, gdzie drogi i dojścia pełne są nierówności.

Wiele obiektów ze względu na swój zły stan techniczny oraz brak środków na ich odnowę i adaptację do pełnienia nowych funkcji pozostaje nieużytkowanych, czego najlepszymi przykładami są budynki dawnej szkoły i kościoła ewangelickiego. Mimo, iż zlokalizowane są one w centralnej części miejscowości Ryczywół i mają potencjał do pełnienia nowych funkcji, obecnie ulegają jedynie dalszej degradacji. Obiekty opuszczone znacznie częściej ulegają również dewastacji a aktom wandalizmu. Drewniane schody wiodące na wieżę zegarową kościoła ewangelickiego zostały stopniowo zniszczone i skradzione, służąc zapewne jako opał. Jako, że na wieżę prowadzi ustronne wejście boczne, często gromadzą się tam również osoby spożywające alkohol lub znajdujące się w kryzysie bezdomności. Następstwem tego jest często nieodwracalna utrata elementów dziedzictwa materialnego, które przez wzgląd na kwestie finansowe pozostaje zaniedbane i niezabezpieczone.

Ankietyzacja mieszkańców dotykała również sfery technicznej. Podobnie jak w przypadku pozostałych sfer, również w tym wypadku respondentów poproszono o wskazanie najistotniejszych problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej. Wśród nich wymienili oni:

- zły stan techniczny infrastruktury drogowej,
- zły stan zasobów historycznych, zabytkowych i kulturowych.

Rycina 27 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Główne problemy w sferze technicznej występujące na obszarze rewitalizacji:

- występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych i kulturalnych – budynek dawnej szkoły ewangelickiej, kościoła ewangelickiego,
- występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych,
- występowanie obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym – budynek dawnego kościoła ewangelickiego.

3.4. Lokalne potencjały obszaru

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji lokalne potencjały, czyli silne strony i możliwości danego obszaru, powinny zostać zawarte w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Potencjały te widoczne są w różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej czy środowiskowej. Zidentyfikowane potencjały przyczyniają się do pobudzenia lokalnego rozwoju obszaru rewitalizacji, nie zawsze występując wyłącznie na jego obszarze.

W Gminie Ryczywół istnieją różne instytucje publiczne i organizacje pozarządowe, które pracują wspólnie, aby wspierać rozwój społeczności lokalnej. Ich działania obejmują rozszerzanie dostępu do kultury, możliwości rozrywki, aktywnych form spędzania czasu, w tym uprawiania sportu oraz pomoc dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Te jednostki, które działają w obszarze rewitalizacji, mają duży potencjał do rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na tym obszarze i przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) – siedziba GOPS zlokalizowana jest przy ul. Mickiewicza 10 w Ryczywole (w budynku Urzędu Gminy). Głównym zadaniem Ośrodka jest świadczenie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, materialnej, czy zdrowotnej, poprzez realizację szeregu działań zapewniających wsparcie mieszkańcom. Jednostka organizacyjna gminy realizuje zadania własne i zlecone. Podstawowym celem realizacji zadań przez GOPS jest doprowadzenie do usamodzielnienia i umożliwienia funkcjonowania w warunkach odpowiadających godności człowieka osób i rodzin wspieranych. Wśród realizowanych świadczeń wyróżnia się świadczenia pieniężne i niematerialne, na które składają się m.in.: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa.

Centrum Integracji Społecznej (CIS) – główna siedziba CIS zlokalizowana jest przy Placu 1 Maja 11/2. Warsztaty zawodowe realizowane są natomiast na terenach dawnej mleczarni, przy ul. Mickiewicza 33b w Ryczywole. CIS stanowi specjalistyczną instytucję powołaną celem realizacji programu włączenia i aktywizacji zawodowej mieszkańców, zwłaszcza osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy: nieposiadających kwalifikacji, wykluczonych społecznie, zmagających się z nałogami itp. CIS realizuje warsztaty zawodowe: gospodarczy i remontowo-budowlany. W ramach swojej działalności CIS wykonuje m.in.: prace porządkowe, zagospodarowanie terenów zieleni, drobne prace remontowe i budowlane w zakresie infrastruktury publicznej.

Gminny Ośrodek Kultury (GOK) – Gminny Ośrodek Kultury mieści się poza obszarem rewitalizacji, przy ul. Nowej 2 w Ryczywole. GOK jest odpowiedzialny za upowszechnianie kultury wśród mieszkańców, poprzez zapewnienie dostępu do niej oraz organizowanie atrakcyjnej oferty zajęć edukacyjno-artystyczno-kulturalnych. Przy GOK działają grupy artystyczne: zespół instrumentów dętych, zespół śpiewaczy Ryczywola, grupa teatralna, grupa wokalna, zajęcia wokalne, zajęcia z zakresu jogi i utrzymania prawidłowej postawy ciała, warsztaty tematyczne. GOK współorganizuje również cykliczne wydarzenia gminne tj. dożynki, dni Ryczywołu, święto majowe, czy narodowe czytanie.

Biblioteka Publiczna Gminy Ryczywół – Biblioteka Publiczna ma swoją siedzibę na obszarze rewitalizacji, przy ul. Mickiewicza 14 w Ryczywole. Podstawowym zadaniem biblioteki jest upowszechnianie czytelnictwa, zapewnienie dostępu do edukacji i rozwoju poprzez literaturę, ale także animacja czasu wolnego. Biblioteka ściśle współpracuje z GOK, celem rozwoju działalności warsztatowej, wystawienniczej czy dyskusyjnej. Biblioteka zapewnia również cyfrowy dostęp do zgromadzonych zbiorów. Można w niej również skorzystać z dostępu do Internetu.

Dużym potencjałem obszaru rewitalizacji, ale także całej Gminy Ryczywół jest **aktywność licznych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych** funkcjonujących na terenie całej gminy. Ich przedmiotowa działalność najczęściej koncentruje się na zagadnieniach z zakresu pomocy społecznej, aktywizacji seniorów, sportu, kultury i rekreacji. Głównymi zadaniami organizacji pozarządowych jest kształtowanie wśród mieszkańców świadomych postaw prospołecznych, promocja działań związanych z upowszechnianiem aktywności fizycznej i kulturalnej, działanie na rzecz lokalnej społeczności oraz dbanie i zachęcanie do poznawania zasobów dziedzictwa kulturowego. Zadania te realizowane są za pomocą spotkań edukacyjnych, akcji tematycznych, warsztatów zajęciowych, wyjazdów integracyjnych oraz innych organizowanych wydarzeń.

Wśród stowarzyszeń i organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy można wymienić m.in. Koła Gospodyń Wiejskich w Orłowie i Ryczywole, Ochotnicze Straże Pożarne w Ryczywole, Ludomach i Lipie, stowarzyszenie Aktywni Razem czy stowarzyszenie 3XP – Puszcza Pełna Przygód.

Tabela 13 Charakterystyka organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji

Nazwa podmiotu	Zakres działalności
Koło Gospodyń wiejskich Ryczywół nad Flintą	działalność społeczna, kulturalna i wychowawcza, pielęgnowanie dziedzictwa lokalnego
Koło Gospodyń Wiejskich w Orłowie "Entuzjastki"	działalność społeczna, kulturalna i wychowawcza, pielęgnowanie dziedzictwa lokalnego
Stowarzyszenie Aktywni Razem	poprawa aktywności społecznej i aktywności fizycznej mieszkańców wsi
Stowarzyszenie Alebabki	Działalność społeczna i charytatywna i integracyjna
Polskie Stowarzyszenie Wsparcia Produkcji Rolniczej "AgriPoland"	Wspieranie oraz obrona praw i interesów producentów rolnych jak i rolników indywidualnych i ich rodzin w zakresie produkcji rolniczej jak i również otoczenia związanego z prowadzeniem gospodarstwa rolnego
Stowarzyszenie Nasza Lipa	Rozwój kulturalno-społeczny, integracja mieszkańców wsi Lipa i sąsiednich miejscowości
Lipski Klub Sportowy	działalność sportowo-rekreacyjna
Klub Sportowy "Orkan" w Ryczywole	działalność sportowo-rekreacyjna
Klub Sportowy Gólnica Ryczywół	działalność sportowo-rekreacyjna
Stowarzyszenie "Czynni Rodzinni"	działalność sportowo-rekreacyjna i turystyczna
Stowarzyszenie Tenisowe PRO TENIS	działalność sportowo-rekreacyjna
3XP - Puszcza Pełna Przygód	działalność integracyjna, społeczna i promocyjna
Polski Związek Wędkarski Okręg Nadnotecki w Pile Koło w Ryczywole	Organizacja zawodów wędkarskich
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Ryczywole	działalność społeczna i integracyjna
OSP w Lipie	działalność społeczna, udział w akcjach ratowniczo - gaśniczych
OSP w Ludomach	działalność społeczna, udział w akcjach ratowniczo - gaśniczych

OSP Ryczywół	działalność społeczna, udział w akcjach ratowniczo - gaśniczych
--------------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół.

Ponadto w granicach obszaru rewitalizacji istnieją przestrzenie i obiekty, które potencjalnie mogą sprzyjać integracji mieszkańców, wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych, a także aktywności mieszkańców w różnych grupach wiekowych, jednak obecnie nie są w pełni wykorzystywane. Wśród takich miejsc można wyróżnić:

Budynki po dawnej fabryce torfu w Chlebowie – kompleks zabudowań folwarcznych, następnie przekształconych w budynki dawnego Zakładu Górniczego Chlebowo, gdzie obróbce poddawany był wydobyty w pobliżu torf. Budynek fabryczny stanowi halę produkcyjną, wraz ze składem oraz pomieszczenia socjalne. Pozostałe zabudowania folwarczne, np. stajnie zostały przekształcone w budynki mieszkalne, w których obecnie mieszczą się lokale komunalne. Budynek fabryczny wraz z przyległymi pomieszczeniami socjalnymi pozostaje jednak nieużytkowany będąc reliktem prowadzonej działalności gospodarczej na tym terenie. Kubatura hali wraz z dużymi przeszkleniami stwarza jednak możliwość adaptacji zabudowań do pełnienia nowych funkcji, w tym sali wraz z widownią. Bezpośrednio za halą znajduje się pomieszczenie służące do składowania torfu, które z kolei mogłoby służyć jako zaplecze socjalno-techniczne. Pomieszczenia socjalne mogą z kolei służyć jako nieliczne miejsca noclegowe dla osób odwiedzających to miejsce. Potencjał jakim dysponują zabudowania ze względu na swoje położenie nieopodal obszarów cennych przyrodniczo, o wysokich walorach krajobrazowych jest zatem ogromny, jednak wciąż niewykorzystany.

Park dworski w Ludomach – park dworski założony na przełomie XVIII i XIX wieku objęty jest wpisem do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego będąc wizytówką wsi oraz miejscem aktywności jej mieszkańców. Park ten poza walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, odznacza się najistotniejszą cechą z perspektywy procesu rewitalizacji – jest miejscem integracji mieszkańców oraz obiektem ich szczególnej troski. Niemal od dekady mieszkańcy zrzeszeni w ramach stowarzyszenia Aktywni Razem pracują charytatywnie sprzątając, pielęgnując i doposażając park, a także pozyskując środki zewnętrzne umożliwiające prowadzenie nowych nasadzeń czy wyposażenie terenu w obiekty małej architektury. Park wciąż jednak wymaga znacznych nakładów, zarówno pracy jak i finansowych, które przekraczają możliwości mieszkańców. Potencjał tego miejsca jest niewątpliwy, a doprowadzenie do końca procesu rewitalizacji zainicjowanego przez mieszkańców pozwoli go w pełni uwolnić i wykorzystać.

Tereny po dawnej mleczarni w Ryczywole – tereny po dawnej mleczarni stanowią zespół niskich zabudowań, zlokalizowanych przy ul. Mickiewicza. Hale zostały częściowo przekształcone na pracownie warsztatowe wykorzystywane przez CIS, z kolei pomieszczenia magazynowe użytkowane są przez GOPS, mimo złego stanu technicznego i braku wyposażenia. Kolejne pomieszczenia służą z kolei jako lokale komunalne o niskim standardzie. Budynki przeszły bowiem tylko częściowo wymagane prace remontowe, co sprawia że nie są one przestrzeniami w pełni funkcjonalnymi i użytkowymi. Ze względu na swoje usytuowanie oraz kubaturę dysponują one jednak potencjałem dla stworzenia przestrzeni integrującej, wręcz inkluzywnej w której mieszkańcy zarówno mieszkań socjalnych jak i całości obszaru rewitalizacji będą mogli spędzać czas i aktywnie działać na rzecz Gminy.

Budynek dawnego kościoła ewangelickiego w Ryczywole – kościół wzniesiony został w końcówce XIX w. służący ewangelickiej części społeczności, która wówczas stanowiła ok. 1/3 ogółu mieszkańców Gminy. Po II Wojnie Światowej wszedł z kolei w skład Skarbu Państwa tracąc funkcje sakralne. Użytkowany był jako magazyn dla pobliskiej mleczarni. Neogotycka budowla składa się obecnie z wieży zegarowej, nawy głównej oraz prezbiterium. W latach 70. XX w. spłonęła zakrystia, a hełm wieży został rozebrany. Budynek wciąż jednak stanowi dominantę przestrzenną, będąc ważnym symbolem zarówno wielokulturowości Ryczywołu jak i jego krajobrazu. Kościół obecnie pozostaje nieużytkowany, nie jest także udostępniony dla zwiedzających. Obiekt objęty jest wpisem do wojewódzkiego rejestru zabytków. Potencjał stwarza również teren przyległy do kościoła, który obecnie jest niezagospodarowany. Obiekt wymaga dużych nakładów ze

względem na status zabytku i zły stan techniczny, jednak potencjał jakim dysponuje, zwłaszcza w zakresie funkcji kulturotwórczych jest niewątpliwy.

Budynek dawnej szkoły ewangelickiej w Ryczywole – budynek szkoły zlokalizowany jest przy ul. 6 Stycznia w Ryczywole. To dwukondygnacyjny budynek wzniesiony w stylu klasycystycznym, charakterystyczny dla pruskiej zabudowy z początków XX stulecia. Poza budynkiem głównym, warto zwrócić uwagę również na niezagospodarowaną działkę z zabudowaniami pomocniczymi w formie garaży i warsztatów. Całość pozostaje jednak nieużytkowana, co wiąże się ze złym stanem technicznym obiektu. Stanowi on jednak potencjał do pełnienia funkcji społecznych, dzięki sąsiedztwu zabudowy mieszkaniowej, sąsiedniemu placowi zabaw oraz dostępności komunikacyjnej.

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Prace przeprowadzone na poszczególnych etapach opracowywania dokumentu takie jak delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz przeprowadzona analiza wskaźnikowa, warsztaty rewitalizacyjne, wizja lokalna, konsultacje społeczne wraz z badaniem ankietowym, a także pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji potwierdziły koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w granicach obszaru rewitalizacji, które znacząco hamują rozwój wszystkich podobszarów rewitalizacji, jak i całej gminy. Zatem potwierdziła się zasadność wyznaczenia obszaru rewitalizacji w jednostkach: Ryczywół południe, Chlebowo, Orłowo i Ludomy wschód.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zidentyfikowano szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Diagnoza pogłębiona wykazała ponadto, iż istnieją ciągi przyczynowo-skutkowe między występowaniem poszczególnych problemów, wymagające holistycznego podejścia naprawczego – rewitalizacji. Wśród przyczyn osłabienia więzi społecznych czy niskiej aktywności mieszkańców na rzecz Gminy można wymienić brak miejsc i przestrzeni pozwalających im na nawiązywanie kontaktów i relacji. To z kolei determinuje słabnięcie kapitału społecznego. Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców powoduje powstawanie dzikich wysypisk śmieci czy zanieczyszczenia cieków wodnych, co rzutuje na stan środowiska naturalnego w Gminie. Zły stan techniczny wielu przestrzeni i obiektów obniża poczucie troski i odpowiedzialności społecznej za dobra wspólne. Identyfikacja i rozumienie tych związków stanowi podstawę do programowania działań naprawczych, pozwalających rozwiązać trudności z którymi borykają się mieszkańcy obszaru rewitalizacji wyznaczonego na terenie Gminy Ryczywół.

Na podstawie przeprowadzonych analiz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych określono następująco:

1. Istniejące problemy społeczne związane z niskim poziomem zaangażowania mieszkańców w życie publiczne oraz niskim stopniem integracji społecznej stwarzają potrzebę tworzenia miejsc do spotkań i spędzania czasu wolnego, które stanowią będą przestrzenie interakcyjne. Miejsca również mogą i powinny być tożsamościowe, a zatem budzić w mieszkańcach skojarzenia, wspomnienia, pobudzać pamięć i kreatywność. Miejsca spotkań pozwalające wymienić poglądy, informacje i doświadczenia wspierają budowanie poczucia przynależności do swojego otoczenia. Dzięki temu można też przeciwdziałać obojętności wobec dóbr publicznych, bowiem dla mieszkańców stają się one prawdziwie wspólne, nie zaś niczyje. Działania, które mają na celu tworzenie nowych, bezpiecznych i przyjaznych przestrzeni dla mieszkańców, pomagają również zapobiegać nadmiernemu spożywaniu alkoholu i innych używek w tych miejscach. Zadbana przestrzeń przyczynia się do tego, że osoby korzystające z niej przestają tolerować nieodpowiednie zachowania, które mogły wcześniej występować.

2. W kontekście tworzenia nowych przestrzeni dla mieszkańców oraz promowania integracji społecznej, ważne jest dostosowanie oferty zajęć spędzania czasu wolnego do indywidualnych potrzeb mieszkańców, uwzględniając również osoby o szczególnych potrzebach. Obecnie coraz częściej obserwuje się, że mieszkańcy mają dostęp do ograniczonej i niewystarczająco zróżnicowanej oferty zajęć. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań, które zachęcą ludzi do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.
3. W Gminie zdiagnozowano wysoki udział osób ze szczególnymi potrzebami, dlatego proponuje się sukcesywnie dostosowywać infrastrukturę publiczną do ich potrzeb, zwłaszcza budynki użyteczności publicznej, a także budynek po dawnej szkole, tereny mleczarni czy budynek kościoła.
4. Odpływ młodych mieszkańców oraz problemy związane z ograniczonym rozwojem rynku pracy stanowią jeden z najistotniejszych problemów społeczno-gospodarczych Gminy. Jako działania zaradcze proponuje się zwiększenie współpracy wzajemnej, między przedsiębiorcami, a także władzami samorządowymi. Wspieranie tożsamości lokalnej, rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej mogą stanowić natomiast podstawę do tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania również dla młodych pokoleń. W zakresie bezrobocia należy również rozwijać działalność podmiotów ekonomii społecznej, celem aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz promocji włączenia społecznego. Rozwinięta oferta usług społecznych jest z kolei konieczna dla zabezpieczenia społeczności lokalnej przed następstwami zachodzących zmian w strukturze wieku.
5. W zakresie środowiskowym należy inicjować działalność edukacyjną pozwalającą na wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, nie tylko w wieku szkolnym. Ponadto, należy ukazywać i upowszechniać wiedzę na temat lokalnego środowiska przyrodniczego i jego walorów, budując wrażliwość społeczną w zakresie ekologii i dobrostanu fauny i flory.
6. Aby kształtować przestrzeń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, należy inicjować i implementować rozwiązania zgodne z zasadami ekologii (m.in. wykorzystywać OZE) oraz zasadami dostępności. W tym celu należy kontynuować promocję programów rządowych, regionalnych i lokalnych, a także aktywnie prowadzić edukację ekologiczną. Wśród inwestycji czynionych przez władze samorządowe należy z kolei stosować technologie wykorzystujące odnawialne źródła energii, ograniczając tym samym emisję zanieczyszczeń.
7. Kolejnym problemem, który występuje na obszarze rewitalizacji, jest degradacja miejsc ogólnodostępnych oraz zły stan techniczny budynków publicznych. Aby poradzić sobie z tym wyzwaniem, sugeruje się przeprowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych, które przywrócą tym obiektom ich pierwotny stan. Jednocześnie warto zastosować podejście projektowe, które uwzględni potrzeby różnych grup społecznych, aby zniwelować ryzyko wykluczenia społecznego. Działania te pomogą przywrócić życie i funkcjonalność tym przestrzeniom, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, a także biorąc pod uwagę lokalne potencjały obszaru oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdefiniowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Stanowi ona wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa ona opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie do 2033 roku brzmi:

Kompleksowo poprowadzony proces rewitalizacji znacząco odmienił oblicze obszarów rewitalizacji, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców. Ryczywół, jako ośrodek lokalny stał się miejscem spotkań dla mieszkańców, oferując im rozbudowaną i atrakcyjną ofertę usług społecznych i kulturalnych. Ludomski park dworski stał się miejscem rekreacji i spotkań mieszkańców, a przeprowadzone prace pozwoliły rozwinąć dostępne w nim formy rekreacji i wypoczynku. Chlebowo jest rozpoznawalną miejscowością, dzięki działalności Fabryki Nauki, która przyczynia się nie tylko do rozwoju edukacji, ale stanowi też miejsce prowadzenia edukacji ekologicznej wśród mieszkańców, goszcząc rozmaite wydarzenia kulturalno-edukacyjno-rozrywkowe. Z nowych możliwości spędzania czasu wolnego w sąsiednich Chlebowie i Ludomach, chętnie korzystają również mieszkańcy Orłowa.

Rozwinięta oferta usług społecznych, nowe lokale komunalne czy warsztaty zawodowe pozwalają skutecznie prowadzić proces usamodzielnienia wśród wielu mieszkańców, pozwalając im na rozwijanie swoich umiejętności i przywracając często utracone poczucie godności i własnej wartości.

Lokalni mieszkańcy tworzą zintegrowaną społeczność, dążącą do realizacji określonych celów, zdolną i chętną do podejmowania inicjatyw oddolnych.

Przeprowadzone działania rewitalizacyjne pozwoliły przede wszystkim zintegrować lokalną społeczność, przywracając jej poczucie sprawczości i wiarę w powodzenie wspólnie prowadzonych inicjatyw.

Funkcjonująca w Chlebowie Fabryka Nauki pozwoliła odkryć unikatowość lokalnych torfowisk, podnosząc świadomość ekologiczną wśród lokalnych mieszkańców, a także umożliwiła nawiązanie współpracy z jednostkami naukowymi czy akademickimi. Zarówno placówka jak i wyznaczone szlaki piesze i rowerowe są chętnie odwiedzane przez mieszkańców, doceniających rekreację na świeżym powietrzu.

Ludzie chętnie korzystają także ze zrewaloryzowanego parku dworskiego, gdzie rekreacja i wypoczynek umożliwiony został wszystkim mieszkańcom. Nowe nasadzenia jedynie dopełniają krajobraz XIX wiecznego założenia kompozycyjnego. Altanka nad stawem służy z kolei młodzieży i rodzinom, pozwalając na miłą integrację.

Odnowione zabudowania w Ryczywole wykorzystywane są przede wszystkim na cele społeczne, służąc mieszkańcom całej Gminy. Uruchomiony punkt informacyjny stał się niejako „centrum dowodzenia” życiem społecznym Gminy, gdzie zawsze znajdują się osoby chętne do opowiedzenia o nowych inicjatywach.

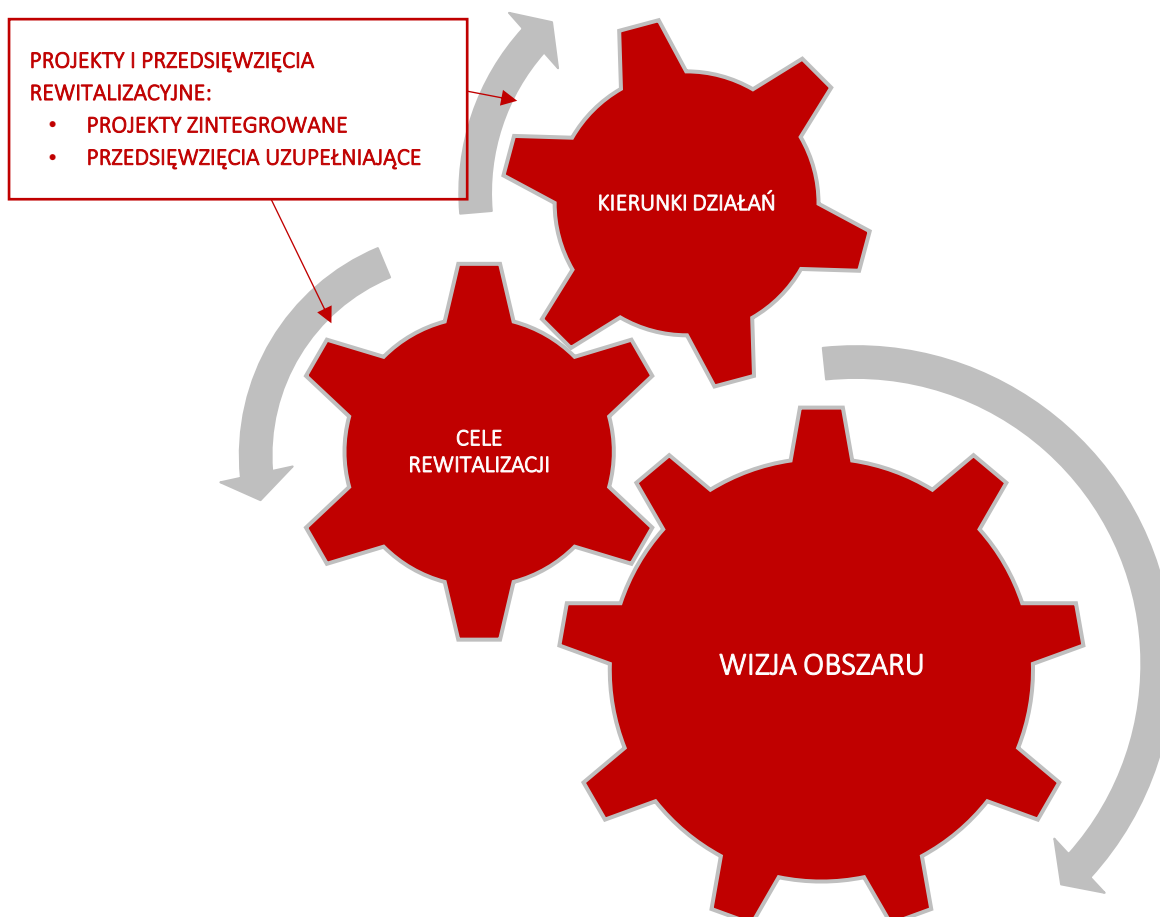
Obszary i obiekty niegdyś zaniedbane czy opuszczone, dziś przyciągają mieszkańców, na co wymierny wpływ miała również ich estetyka. Przestrzenie otaczające lokalną społeczność stały się bardziej funkcjonalne i przyjazne, zachęcając do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym.

5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2033 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych i wizji lokalnej umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 6. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Rycina 28 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono 13 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

Tabela 14 Cele i kierunki rewitalizacji

CEL 1: Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych	
Kierunek 1.1.	Integracja społeczne i przeciwdziałanie wykluczeniu
Kierunek 1.2.	Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
Kierunek 1.3.	Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
Kierunek 1.4.	Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego
CEL 2: Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko	
Kierunek 2.1.	Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
Kierunek 2.2.	Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego
Kierunek 2.3.	Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych
Kierunek 2.4.	Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek 2.5.	Rozwój ekonomii społecznej
CEL 3: Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
Kierunek 3.2.	Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji
Kierunek 3.3.	Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej
Kierunek 3.4.	Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Źródło: opracowanie własne.

6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Gminie Ryczywół zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano katalog działań, na który składają się 6 podstawowych projektów zintegrowanych oraz 2 przedsięwzięcia uzupełniające. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekt uzupełniający ma charakter głównie infrastrukturalny, jednak jego realizacja przyczyni się do bezpośredniej poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i nie tylko.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych, jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji (np. funkcji kulturalnych czy społecznych), umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Gminę Ryczywół we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów zintegrowanych. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

6.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 1

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1
Fabryka nauki
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Koło Łowieckie nr 53 Jeleń z Obornik Polski Związek Wędkarski Okręg Nadnotecki w Pile, Koło w Ryczywole Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek 3XP – Puszcza Pełna Przygód Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Chlebowo: dawna Fabryka Torfu, dawna Gorzelnia, siedziba Koła Łowieckiego nr 53 Jeleń
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, – wyludnianie się obszaru, odpływ młodych mieszkańców, – niedostateczna liczba miejsc pracy, – niska świadomość ekologiczna mieszkańców, – niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, – niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów, – występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych i kulturalnych.
Cel przedsięwzięcia
<p>Celem projektu zintegrowanego nr 1 jest przekształcenie silnie zdegradowanego obiektu przemysłowego w lokalne centrum, którego działalność skupiona zostanie wokół zagadnień ekologicznych, popularnonaukowych, naukowych i kulturalnych. Działalność obiektu ma również zwrócić uwagę mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz osób odwiedzających na unikatowość środowiska przyrodniczego na tym obszarze oraz umożliwić nawiązanie współpracy z jednostkami naukowymi, celem dalszego poznania torfowisk.</p>
Zakres realizowanych zadań
<p>W ramach projektu przeprowadzone zostaną kompleksowe prace, mające na celu przywrócenie do użytkowania budynku dawnej Fabryki Torfu: zarówno hali produkcyjnej jak i pomieszczeń socjalnych. Zagospodarowany zostanie również teren po dawnej gorzelnii. Obszar torfowisk w Chlebowie stanie się głównym centrum rekreacyjno-wypoczynkowym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, pobudzając aktywność gospodarczą Chlebowa i zwiększając jego atrakcyjność osiedleńczą.</p> <p>Moduł I: Kompleksowe prace remontowe w obrębie budynku dawnej fabryki torfu</p> <p>W ramach modułu I przeprowadzone zostaną działania infrastrukturalne związane z kompleksowym odnowieniem pustostanu. Istotą prac jest stworzenie sali widowiskowo-wykładowo-kinowej, z zachowaniem akustyki pomieszczenia. Prace remontowe w szczególności obejmą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remont elewacji budynku, w tym uzupełnienie ubytków, a także izolację termiczną,

- wymianę stolarki drzwiowej i okiennej,
- wymianę pokrycia dachowego, wraz z izolacją dachu,
- wymianę instalacji elektrycznej, grzewczej oraz wodno-kanalizacyjnej,
- remont wnętrz budynku,
- usunięciu barier architektonicznych wewnątrz oraz w najbliższym otoczeniu budynku.

Prace będą się skupiały wokół poprawy stanu technicznego obiektu, a także zwiększeniu jego efektywności energetycznej. Zachowany zostanie industrialny charakter zabudowań, w tym między innymi duże otwory okienne.

Moduł II: Adaptacja pomieszczeń zespołu budynków fabrycznych

W ramach modułu II podjęte zostaną działania związane z utworzeniem zaplecza noclegowego oraz sanitarnego w dawnych pomieszczeniach socjalnych zespołu zabudowań fabrycznych. Hala produkcyjna zostanie z kolei przekształcona w salę widowiskową, wraz z widownią. Prace remontowe w szczególności obejmą:

- remont i wyposażenie w niezbędne meble pokoi noclegowych,
- remont i wyposażenie zaplecza sanitarno-kuchennego,
- utworzenie widowni, wraz z gradacją wysokości,
- utworzenie sceny, wraz z montażem systemu oświetlenia i nagłośnienia,
- wyposażenie pomieszczenia w niezbędne elementy do obsługi wydarzeń naukowych, konferencyjnych i kulturalnych,
- utworzenie pomieszczeń obsługi technicznej kompleksu wraz z wyposażeniem w pomieszczeniu za sceną (składziki, szatnie, toalety itp.).

Przeprowadzone prace pozwolą na pełne wykorzystanie odnowionych zabudowań, tworząc nowoczesne centrum naukowo-kulturalne, oferujące również miejsca noclegowe.

Moduł III: Zagospodarowanie terenu między fabryką torfu a gorzelnią na potrzeby utworzenia ogrodu meteorologicznego, ogrodu geodezyjno-kartograficznego, miniogrodu botanicznego

W ramach modułu III przewiduje się przeprowadzenie prac projektowych i infrastrukturalnych, związanych z zagospodarowaniem terenów zewnętrznych między dawną fabryką torfu a pozostałościami po gorzelni.

Prace będą polegały na:

- uprzątnięciu terenu zewnętrznego, w tym usunięciu gruzu, śmieci i wyburzeniu pozostałości zabudowań po gorzelni, z wyjątkiem zachowanego w dobrym stanie komina,
- wyrównaniu terenu, wraz z wyznaczeniem terenów pod poszczególne ogrody: meteorologiczny, geodezyjno-kartograficzny i botaniczny, a także wydzieleniu polany piknikowej,
- wyposażeniu poszczególnych ogrodów w urządzenia pomiarowe, sprzęty i narzędzia specjalistyczne,
- konserwacji i remoncie komina gorzelnianego, wraz z montażem energooszczędnych podświetleń.

Zagospodarowanie terenu zewnętrznego pozwoli na rozwój i naukę zagadnień z zakresu klimatologii, kartografii, geodezji czy botaniki, stanowiąc zaplecze przede wszystkim dla młodzieży ze szkół średnich i wyższych. Niemniej, teren wraz z wyposażeniem będzie mógł być wykorzystywany również przez osoby dorosłe i starsze w ramach warsztatów czy kursów, a w pewnym stopniu również dzieci. Zaplecze naukowe, wraz z ogródkami będzie stanowiło bazę pod eksplorację terenów torfowisk, rezerwatu przyrody Chlebowo.

Moduł IV: Wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych wokół torfowisk

W ramach modułu IV przewiduje się wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych, które zostaną wytyczone wzdłuż istniejących już ciągów. Poczynione zostaną jednak działania infrastrukturalne związane w szczególności z:

- oznakowaniem przebiegu szlaków w terenie oraz na opracowaniach kartograficznych,

- wyposażeniu szlaków w niezbędne elementy infrastruktury, w tym urządzone miejsca wypoczynku wyposażone w ławostoły, kosze na śmieci, tablice informacyjne itp.,
- wyposażenie szlaków w tablice informacyjne w zakresie fauny i flory występującej na terenach torfowisk.

Moduł V: Rozszerzenie oferty usług edukacyjnych, kulturalnych i wypoczynkowych

W ramach modułu V planuje się rozszerzenie oferty usług edukacyjnych, kulturalnych i wypoczynkowych w oparciu o powstałą infrastrukturę. Poczynione prace pozwolą na prowadzenie działań w obszarach:

- edukacji, poprzez:
  - udostępnienie sali przystosowanej do prowadzenia wykładów i konferencji,
  - organizację seminariów tematycznych,
  - nawiązanie trwałej współpracy z jednostkami edukacyjnymi (liceami, technikami, uniwersytetami), celem promocji powstałej bazy naukowej i rozwijania oferty zajęć dla lokalnej społeczności,
  - kultury, poprzez:
    - organizację koncertów, występów i wydarzeń artystycznych dedykowanych różnym grupom wiekowym,
    - organizację wystaw czasowych,
    - wypoczynku i rekreacji, poprzez:
      - organizację wycieczek szkolnych, w tym wyjazdów kilkudniowych,
      - organizację marszy na orientację w terenie,
      - organizację spacerów przyrodniczych wraz z przyrodnikiem opowiadających o powstawaniu i genezie torfowisk w Chlebowie,
      - organizację pikników na wydzielonej polanie,
      - gospodarki, poprzez:
        - możliwość wynajęcia miejsc noclegowych,
        - możliwość wynajęcia sali wykładowo-widowiskowej.

Przedstawiony zakres działań nie stanowi zbioru zamkniętego. W oparciu o powstałą infrastrukturę planuje się organizację i podejmowanie działań, które będą odpowiadały na bieżące potrzeby lokalnej społeczności w zakresie dostępu do edukacji, kultury i wypoczynku. Oferta zależna będzie również od możliwości nawiązania współpracy z partnerami z sektora nauki i kultury.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zespół zabudowań fabrycznych oraz jego najbliższe otoczenie zostaną w pełni dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób z niepełnosprawnością. Zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, zapewniające swobodny dostęp do obiektu dla szerokiego grona odbiorców.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

- Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:
- Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych
- 1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców
  - 1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców
  - 1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego
- Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko
- 2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku
  - 2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego
  - 2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych
- Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych
- 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych
  - 3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej
  - 3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia

Moduł I: 10 000 000,00 zł Moduł II: 2 000 000,00 zł Moduł III: 3 000 000,00 zł Moduł IV: 500 000,00 zł Moduł V: 500 000,00 zł Łącznie: 16 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2026 Moduł II: 2026-2027 Moduł III: 2026-2027 Moduł IV: 2024-2026 Moduł V: 2027-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba zabytkowych budynków poddanych rewitalizacji	3 szt.
Liczba utworzonych miejsc noclegowych	20 szt.
Liczba utworzonych sal wykładowo-widowiskowych	1 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów	2 000 m ²
Liczba posadowionych elementów infrastruktury pieszo-rowerowej	25 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach naukowych	500 os./rok
Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalno-rekreacyjnych	1000 os./rok
Liczba osób korzystających z ogrodów specjalistycznych	200 os./rok
Liczba osób uczestniczących w spacerach wytyczonymi szlakami wraz z przewodnikiem	500 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 16 Opis projektu zintegrowanego nr 2

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2
Ludomski park dworski
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
sołectwo Ludomy sołectwo Orłowo Gminny Ośrodek Kultury OSP Ludomy Parafia Ludomy
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ludomy-wschód, park dworski
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym,

- niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie,
- problemy związane z uzależnieniami,
- pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży i niszczenia przestrzeni publicznej,
- niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu zintegrowanego nr 2 jest kompleksowa rewaloryzacja parku dworskiego, która umożliwi wykorzystanie w pełni jego potencjału do integrowania lokalnej społeczności, pozwalając jednocześnie na rozwój oferty usług społecznych czy kulturalnych. Przeprowadzone działania będą miały na celu również poprawę dostępności przestrzeni, w której obecnie występują bariery architektoniczne.

Zakres realizowanych zadań

Projekt zintegrowany numer 2 zakłada przeprowadzenie kompleksowych prac rewaloryzacyjnych, obejmujących teren parku dworskiego w Ludomach.

Moduł I: Kompleksowa rewaloryzacja parku dworskiego

W ramach rewaloryzacji prowadzone będą działania inwestycyjne obejmujące:

- regulację istniejących ścieżek parkowych wraz z dosypaniem kruszywa przepuszczalnego,
- wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, w tym stojaki rowerowe,
- montaż energooszczędnego oświetlenia wzdłuż wybranych ścieżek parkowych,
- montaż systemu monitoringu na terenie parku,
- działania pielęgnacyjne związane z istniejącą zielenią wysoką i niską,
- nasadzenia uzupełniające zieleni wysokiej i niskiej,
- posadowienie budek lęgowych dla ptaków oraz owadów zapylających,
- konserwacja placu zabaw oraz urządzeń wchodzących w skład ścieżki sensorycznej,
- posadowienie drewnianej altany nad stawikiem,
- wyznaczenie i utworzenie miejsca na ognisko w pobliżu altany nad stawikiem,
- posadowienie domku narzędziowego,
- zakup narzędzi niezbędnych do bieżącego utrzymania parkowej roślinności oraz estetyki przestrzeni, w tym kosiarki, grabie itp.,

Przeprowadzone działania inwestycyjne pozwolą na pełne wykorzystanie terenu zieleni, dla realizacji celów społecznych czy kulturalnych. Dzięki kompleksowemu podejściu, przestrzeń parkowa stanie się bardziej funkcjonalna, pozwalając na rozwój aktywności lokalnej społeczności.

Założenie parkowe objęte jest prawną formą ochrony, w związku z czym wszelkie prace będą podlegały uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Moduł II: Rozwój oferty usług społecznych i kulturalnych

Działania w zakresie modułu II będą ukierunkowane na pobudzanie oddolnej aktywności społecznej oraz integrowanie lokalnej społeczności zamieszkującej na podobszarze rewitalizacji. Działania w ramach modułu będą realizowane w następujących obszarach:

- aktywność obywatelska i integracja społeczna: otwarte spotkania i dyskusje o sprawach lokalnej społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji, organizacja sąsiedzkich „śniadań na trawie”, sąsiedzkich wieczorów gier planszowych itp.,
- kultura: koncerty, spotkania literackie i autorskie, plenery fotograficzne czy malarskie itp.,
- sportu: organizację wspólnych marszy nordic walking, organizację biegów przez park, organizację zajęć z jogi w parku itp.,

Działania proponowane w ramach modułu II mogą być uzupełniane w miarę diagnozowania kolejnych potrzeb wśród lokalnej społeczności. Oferta ma stanowić ciekawą alternatywę spędzania czasu wolnego, dając przyczynę nie tylko do wzmacniania więzi społecznych, ale również rozwoju osobistego i kulturalnego osób zainteresowanych. Park dworski, szczególnie w okresie wiosenno-letnim ma się stać docelowo centrum społeczno-kulturalnym dla sołectwa Ludomy, skupiając mieszkańców wokół wspólnych działań i inicjatyw.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Park dworski po przeprowadzonej rewaloryzacji będzie w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców

1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku

2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych

2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej

3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia

Moduł I: 1 000 000,00 zł

Moduł II: 1 600 000,00 zł

Łącznie: 2 600 000,00 zł

(szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia

Moduł I: 2025-2026

Moduł II: 2026-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu

Wartość

Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów

50 szt.

Liczba zamontowanych obiektów małej architektury

25 szt.

Liczba zamontowanych kamer monitoringu wizyjnego

15 szt.

Powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni urządzonej

50 000 m²

Wskaźniki rezultatu

Wartość

Liczba osób biorących udział w otwartych dyskusjach i spotkaniach

20 os./miesięcznie

Liczba osób biorących udział w wydarzeniach aktywizacyjnych i integracyjnych

100 os./rok

Liczba osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych

150 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 17 Opis projektu zintegrowanego nr 3

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 3	
Zgromadzenie kultury	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Ryczywół	
Potencjalni partnerzy	
Gminna Biblioteka Publiczna w Ryczywole Gminny Ośrodek Kultury w Ryczywole	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. Czarnkowska 24	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom aktywności i integracji mieszkańców, – niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, – niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie, – problemy związane z uzależnieniami, – wyludnianie się obszaru, odpływ młodych mieszkańców, – pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży i niszczenia przestrzeni publicznej, – niedostateczna liczba miejsc o funkcjach integracyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, – niedostateczna dostępność pomieszczeń krytych – głównie obiektów ukierunkowanych na jednostki organizacyjne gminy, świadczące usługi natury społecznej i kulturalnej, – niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów, – występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych i kulturalnych, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych, – występowanie obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym. 	
Cel przedsięwzięcia	
<p>Celem projektu zintegrowanego nr 3 jest adaptacja obecnie nieużytkowanego kościoła ewangelickiego do pełnienia nowych funkcji społeczno-kulturalnych – mediateki. Obiekt ze względu na pierwotną funkcję sakralną oraz objęcie ochroną konserwatorską nie będzie ulegał modyfikacjom bryły czy elewacji zewnętrznej, a pracom adaptacyjnym zostanie poddane jedynie jego wnętrze. Częścią projektu jest również zagospodarowanie terenu przyległego do kościoła, który również będzie służył realizowaniu funkcji społecznych i integracyjnych. Dzięki utworzeniu mediateki wraz z terenami zewnętrznymi miejsce to stanie się atrakcyjną przestrzenią dla mieszkańców, pozwalając im na integrację, zgłębianie wiedzy, dyskusje i spotkania.</p>	
Zakres realizowanych zadań	
<p>Kościół ewangelicki w Ryczywole to neogotycki budynek jednonawowy, po częściowych pracach remontowych wykonanych w 2014 roku. Posadowiony jest na stosunkowo dużej działce o powierzchni ok. 2 625 m².</p> <p>Moduł I: Kompleksowe prace restauratorsko-konserwatorskie</p> <p>W ramach modułu I przewiduje się wykonanie wszelkich prac inwestycyjnych w obrębie budynku kościoła. Prace obejmą zarówno elewację zewnętrzną i pokrycie dachowe, wraz z wieżą zegarową, jak również wnętrze budynku. Działania prowadzone będą w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ oczyszczania, uzupełniania braków w elewacji oraz uzupełniania spoinowań, 	

- remontu lub odtworzenia stolarki drzwiowej i okiennej,
- wzmocnienia więźby dachowej oraz oczyszczenia i poprawy mocowania lub wymiany pokrycia dachowego,
- wymiany obróbek blacharskich,
- adaptacji wieży zegarowej do pełnienia funkcji punktu widokowego, poprzez odtworzenie drewnianych schodów na nią wiodących,
- zabezpieczenia pozostałych w kościele przedmiotów sakralnych, poprzez ich przekazanie na rzecz miejscowych parafii lub muzeów,
- instalacji ekologicznego źródła ogrzewania wraz z systemem grzewczym,
- termomodernizacji wnętrza budynku, poprzez nałożenie tynków ciepłochronnych,
- adaptacji wnętrza obiektu do pełnienia funkcji kulturalno-wystawienniczych w ramach mediateki, poprzez m.in. wydzielenie pomieszczeń funkcyjnych, zapewnienie dostępności budynku itp.

Przeprowadzone prace restauratorsko-konserwatorskie pozwolą poprawić stan techniczny budynku, uwypuklając jego walory architektoniczne. Pozwolą one również na zmianę funkcji obiektu sakralnego, pozostającego nieużytkowanym począwszy od 1945 r.

Moduł II: Zagospodarowanie terenu wokół kościoła ewangelickiego

W ramach modułu II podjęte zostaną prace infrastrukturalne, zmierzające do zagospodarowania terenu wokół kościoła. W szczególności obejmą one:

- nowe nasadzenia zieleni niskiej, nie przesłaniające sylwetki kościoła, szczególnie wzdłuż ogrodzenia,
- utworzenie kina letniego za kościołem, wraz z posadowieniem schowka mieszczącego leżaki i sprzęt audiowizualny,
- posadowienie małej tężni solankowej, wraz z elementami małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery itp.).

Teren zewnętrzny będzie stanowić miejsce pozwalające na dodatkowe aktywności, w tym organizację pikników czy festynów. Działania te będą miały charakter synergiczny do zaplanowanych w module I.

Moduł III: Rozszerzenie oferty usług społeczno-kulturalnych

Celem przeprowadzonych działań infrastrukturalnych jest uruchomienie mediateki, która będzie stanowiła ważny element integrujący wydarzenia kulturalne odbywające się w Gminie Ryczywół. Mediateka wyposażona zostanie w woluminy tradycyjne i cyfrowe pozwalające wydzielić niewielką czytelnię i kilka stanowisk komputerowych. Prezbiterium zostanie z kolei zaadaptowane na kameralną scenę.

Utworzona mediateka będzie realizować działania w obszarze kultury, rozrywki i wypoczynku poprzez:

- udostępnianie i wypożyczanie zbiorów woluminów tradycyjnych i cyfrowych,
- udostępnianie stanowisk komputerowych z dostępem do internetu,
- organizację kameralnych występów, np. kabaretowych, spotkań autorskich, wieczorów literackich czy poetyckich,
- prowadzenie kina letniego,
- udostępnianie punktu widokowego na wieży zegarowej,
- udostępnienie tężni solankowych.

Przedstawiony katalog działań nie stanowi zbioru zamkniętego i będzie on na bieżąco dostosowywany do potrzeb lokalnej społeczności. Ponadto, planuje się tworzenie szczegółowego zakresu działań w oparciu o dialog społeczny i zgłaszane przez interesariuszy procesu rewitalizacji potrzeby.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 3 zastosowane zostanie projektowanie uniwersalne, zapewniające swobodny dostęp do obiektu oraz parku dla wszystkich grup społecznych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnianie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców	
1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców	
1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego	
Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko	
2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku	
2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji	
Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych	
3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych	
3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji	
3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych	
Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 8 000 000,00 zł Moduł II: 500 000,00 zł Moduł III: 1 500 000,00 zł Łącznie: 10 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2027 Moduł II: 2025-2028 Moduł III: 2028-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba utworzonych mediatek	1 szt.
Liczba udostępnionych punktów widokowych	1 szt.
Liczba posadowionych małych tężni solankowych	2 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba wypożyczeni woluminów	1 000 szt./rok
Liczba osób odwiedzających punkt widokowy	30 os./msc
Liczba uczestników organizowanych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	300 os./msc
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 18 Opis projektu zintegrowanego nr 4

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 4
Mleczne zagłębienie
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Centrum Integracji Społecznej w Ryczywole Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. Mickiewicza 33, 33a, 33b
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
– niski poziom aktywności i integracji mieszkańców,

- problemy związane z bezrobociem, w tym bezrobociem długotrwałym,
- utrudniony dostęp do podstawowych usług (pomoc dla osób starszych, wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej, pomoc psychologiczna czy doradztwo zawodowe),
- problemy związane z uzależnieniami,
- wysoki poziom osób dotkniętych ubóstwem oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami,
- pojawianie się aktów wandalizmu, kradzieży, niszczenia przestrzeni publicznej,
- obniżający się kapitał ludzki,
- niewystarczająca i mało funkcjonalna przestrzeń, którą dysponuje GOPS i CIS, uniemożliwiająca działania na szerszą skalę,
- niedostatek lokali komunalnych,
- występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu zintegrowanego nr 4 jest rozwój usług realizowanych przez GOPS i CIS poprzez stworzenie funkcjonalnej przestrzeni, która umożliwi m.in. utworzenie kolejnych warsztatów zawodowych, magazynowanie i dystrybucję żywności, sprzętów i ubrań wśród osób potrzebujących, a także utworzenie kolejnych mieszkań komunalnych dla osób w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Projekt zakłada również promowanie postaw prospołecznych i proekologicznych poprzez wdrażanie idei współdzielenia, odzysku, ponownego wykorzystania itp.

Zakres realizowanych zadań

Projekt zintegrowany nr 4 łączy w sobie nowoczesne podejście do rewitalizacji, zgodne przede wszystkim z podejściami: zero waste, współdzielenia przedmiotów („sharingu”), wydłużania cyklu życia produktów oraz integrowania mieszkańców wokół samopomocy czy pomocy wzajemnej.

Moduł I: Adaptacja pomieszczeń do prowadzenia warsztatów zawodowych dla Centrum Integracji Społecznej

Moduł I obejmuje prace infrastrukturalne związane z adaptacją pozostałych pomieszczeń w budynku przy ul. Mickiewicza 33b w Ryczywole do prowadzenia zajęć warsztatowych przez Centrum Integracji Społecznej. Szczegółowy zakres prac będzie obejmował:

- poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawę izolacji dachu budynku,
- wymianę obróbek blacharskich,
- wymianę lub uszczelnianie okien, drzwi i bram wjazdowych,
- remont wnętrza budynku wraz z adaptacją do pełnienia funkcji warsztatowych,
- wyposażenie pomieszczeń w niezbędne sprzęty do prowadzenia warsztatów zawodowych.

Zaadaptowane pomieszczenia pozwolą zwiększyć gamę prowadzonych warsztatów zawodowych, a także zwiększyć jakość nauczania w zakresie warsztatów obecnie realizowanych przez Centrum Integracji Społecznej.

Moduł II: Utworzenie Magazynu Społecznego

W ramach modułu II planuje się prace infrastrukturalne w obrębie budynku przy ul. Mickiewicza 33 w Ryczywole, które będą obejmowały modernizację pomieszczeń magazynowych obecnie jedynie częściowo wykorzystywanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zakres prac będzie obejmował:

- poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,

- poprawę izolacji dachu budynku,
- wymianę obróbek blacharskich,
- wymianę lub uszczelnienie okien i drzwi,
- remont wnętrz pomieszczeń magazynowych wraz z ich dostosowaniem do norm sanitarnych dla przechowywania żywności o długich terminach przydatności do spożycia,
- wyposażenie pomieszczeń magazynowych w niezbędne sprzęty, m.in.: regały magazynowe, lodówki, pralki itp.
- zakup pojazdu ciężarowego pozwalającego na odbiór/dowóz przedmiotów gabarytowych bezpośrednio od/do osób zainteresowanych.

Przeprowadzone prace pozwolą stworzyć bezpieczne i higieniczne zaplecze dla przedmiotów, które następnie przekazywane będą kolejnym osobom czy też potrzebującym. Magazyny w dalszym ciągu będą pozostawały pod zarządem GOPS.

Moduł III: Przekształcenie nieużytkowanych pomieszczeń gminnych na mieszkania komunalne

W ramach modułu III prowadzone będą prace infrastrukturalne w obrębie pozostałej części budynku przy ul. Mickiewicza 33 w Ryczywole oraz w obrębie budynku przy ul. Mickiewicza 33a w Ryczywole. Zakres prac będzie obejmował:

- poprawę efektywności energetycznej budynku oraz obniżenie jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianę źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawę izolacji dachu budynku,
- wymianę obróbek blacharskich,
- wymianę lub uszczelnienie okien i drzwi,
- remont lokali wraz z wydzieleniem poszczególnych izb i pomieszczeń pomocniczych (kuchnia, łazienka) oraz przeprowadzeniem tzw. białego montażu,
- wyposażenie lokali mieszkalnych w podstawowe sprzęty gospodarstwa domowego.

Przeprowadzone prace pozwolą na utworzenie nowego lokalu komunalnego, który zasili zasób mieszkaniowy Gminy Ryczywół, służąc osobom w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Przeprowadzone prace wpłyną korzystnie również na emisyjność budynków oraz koszty ich bieżącego utrzymania.

Moduł IV: Rozwój usług społecznych, aktywizujących i integrujących lokalną społeczność

W ramach modułu IV przewidziane są prace nieinwestycyjne polegające na wykorzystaniu zmodernizowanej infrastruktury celem rozwoju usług społecznych i aktywizujących, szczególnie zawodowo. Działania te będą realizowane szczególnie w obszarach:

- pomocy społecznej, poprzez: gromadzenie i przekazywanie produktów żywnościowych i przedmiotów codziennego użytku (ubrania, meble itp.) w oparciu o zmodernizowane magazyny, organizowanie pchlich targów podczas których sąsiedzi będą mogli się nieodpłatnie wymieniać rzeczami zbędnymi, organizowanie transportów przedmiotów gabarytowych w oparciu o pozyskany samochód ciężarowy, zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych dzięki powstałym lokalom komunalnym, wsparcie aktywizacji zawodowej dzięki prowadzonym warsztatom zawodowym,
- aktywności zawodowej, poprzez: wzrost jakości prowadzonych warsztatów zawodowych, utworzenie nowych warsztatów zawodowych, prowadzenie drobnych napraw sprzętów elektrycznych i elektronicznych przekazywanych do magazynów,
- integracji społecznej, poprzez: aktywne promowanie włączenia społecznego i samopomocy, organizację wydarzeń ogólnogminnych, w tym m.in. pchlich targów, wymian barterowych, czy warsztatów napraw sprzętów dla wszystkich mieszkańców w oparciu o zasoby GOPS i CIS.

Przedstawione działania nie stanowią katalogu zamkniętego. Główną ideą projektu zintegrowanego jest stworzenie przestrzeni bezpiecznej i otwartej, oferującej kompleksowe wsparcie dla osób zmagających się z trudnościami, aby umożliwić im samodzielne egzystowanie. Jednocześnie, projekt będzie pobudzał również aktywność społeczną wśród pozostałych mieszkańców podobszaru rewitalizacji, aby przeciwdziałać marginalizacji społecznej.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	
W ramach realizacji projektu zintegrowanego nr 4 pomieszczenia CIS, magazyny GOPS oraz wybrane lokale komunalne (zlokalizowane na parterze) zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami. Teren wokół budynków również zostanie w pełni dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, tworząc przestrzeń otwartą i przyjazną dla wszystkich użytkowników.	
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji	
Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań: Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych 1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu 1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców 1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców 1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko 2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego 2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych 2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji 2.5. Rozwój ekonomii społecznej Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych 3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych	
Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 3 000 000,00 zł Moduł II: 1 000 000,00 zł Moduł III: 6 000 000,00 zł Moduł IV: 1 400 000,00 zł łącznie: 10 400 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2026 Moduł II: 2024-2026 Moduł III: 2024-2026 Moduł IV: 2027-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba zrewitalizowanych budynków	3 szt.
Liczba utworzonych magazynów	2 szt.
Liczba utworzonych mieszkań komunalnych	1 szt.
Liczba utworzonych nowych warsztatów zawodowych w ramach CIS	1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób biorących udział w warsztatach zawodowych	100 os./rok
Liczba osób biorących udział w pchlich targach	1000 os./rok
Liczba przekazanych przedmiotów gospodarstwa domowego	50 szt./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 19 Opis projektu zintegrowanego nr 5

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 5	
Przystanek - Przesiadka	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Ryczywół	
Potencjalni partnerzy	
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Centrum Integracji Społecznej Gminny Ośrodek Kultury Gminna Biblioteka Publiczna w Ryczywole Organizacje pozarządowe	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. Plac 1 Maja 2, lokal po dawnej poczekalni PKS	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, – niedostatecznie rozbudowana oferta społeczna dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz niedostateczna współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w tym zakresie, – wyludnianie się obszaru, odpływ ludzi młodych, – obniżający się kapitał ludzki, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych. 	
Cel przedsięwzięcia	
<p>Celem projektu zintegrowanego nr 5 jest stworzenie przestrzeni, która nie tylko zintegruje i pozwoli na komfortowe oczekiwanie na środki komunikacji, ale stworzy również przestrzeń, gdzie w krótkim czasie mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli napić się kawy, dowiedzieć o ofercie Gminy w zakresie kultury, edukacji, sportu, rozrywki, kultury, a także bliżej poznać organizacje pozarządowe działające na obszarze rewitalizacji. Celem nadrzędnym jest zatem utworzenie przestrzeni sieciującej działania poszczególnych podmiotów wraz z promocją i informacją o podejmowanych działaniach.</p>	
Zakres realizowanych zadań	
<p>Projekt zintegrowany nr 5 ma nie tylko pozwolić podróżnym na komfortowe oczekiwanie, ale również stać się punktem informacyjnym Gminy, gdzie na bieżąco będzie można się dowiedzieć o organizowanych wydarzeniach, akcjach, programach czy interesujących faktach. Poczekalnia docelowo ma się stać również przystankiem – miejscem gdzie mieszkańcy będą mogli się spotkać na szybką kawę, rozmowę i pozyskać nowe informacje.</p> <p>Moduł I: Remont i adaptacja pomieszczeń dawnej poczekalni PKS</p> <p>W ramach modułu I planuje się przeprowadzenie prac infrastrukturalnych, związanych z remontem i adaptacją pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji. W szczególności prace będą obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wykonanie podjazdu do pomieszczenia oraz usunięcie schodów, ➤ wymianę drzwi oraz okien, ➤ zmianę podziału pomieszczeń wraz z ich adaptacją do pełnienia nowych funkcji, ➤ kompleksowe prace remontowe w obrębie wydzielonych pomieszczeń, ➤ wyposażenie pomieszczeń w niezbędne sprzęty. <p>Moduł II: Utworzenie punktu informacyjnego oraz przystanku – poczekalni</p>	

W ramach modułu II planowane jest prowadzenie działań miękkich, związanych przede wszystkim z nawiązaniem współpracy między władzami samorządowymi oraz rozwijaniem działalności organizacji pozarządowych. W punkcie informacyjnym zostaną wygospodarowane przestrzenie na:

- telebim – wyświetlający rozkłady jazdy autobusów oraz najważniejsze informacje z życia Gminy i planowane wydarzenia kulturalne,
- półkę wymiany książek,
- bankomat,
- kiosk informacyjny, pozwalający również na szybkie złożenie zapytania/wniosku do Urzędu Gminy w Ryczywole.

Drugim wygospodarowanym pomieszczeniem będzie mikrokawiarnia społeczna, wyposażona w stoisko mobilne typu coffee bike (mobilna kawiarnia rowerowa) zapewniające jednoosobową obsługę. Dzięki takiemu rozwiązaniu będzie możliwość całorocznego prowadzenia kawiarni, a także świadczenia usług np. podczas imprez ogólnogminnych. Ideą projektu jest oddawanie w myśl działania kawiarni społecznych pomieszczenia do dyspozycji organizacji pozarządowych. Poszczególne organizacje, stowarzyszenia i fundacje otrzymywałyby dostęp do kawiarni na okres 1 miesiąca, po czym następowałaby zmiana. Tym samym, mieszkańcy oraz podróżni uzyskaliby dostęp do informacji na temat ciekawych projektów tworzonych przez trzeci sektor. Miejsce to mogłoby się stać również miejscem dyskusji społecznej stymulującej aktywność społeczną i integrację.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach prowadzonych prac infrastrukturalnych zostanie zastosowane projektowanie uniwersalne zapewniające dostęp do pomieszczenia dla wszystkich, bez względu na niepełnosprawności ruchowe, czy szczególne potrzeby.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców

1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku

2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

2.5. Rozwój ekonomii społecznej

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych

3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 500 000,00 zł Moduł II: 2 000 000,00 zł Łącznie: 2 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2025 Moduł II: 2026-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba utworzonych poczekalni	1 szt.
Liczba utworzonych mikrokawiarni	1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość

Liczba organizacji pozarządowych prowadzących kawiarnię	12 szt./rok
Liczba osób odwiedzających kawiarnię społeczną	1 000 os./rok
Liczba obsłużonych podróżnych	500 os./rok
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 20 Opis projektu zintegrowanego nr 6

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 6
Nowa siedziba, nowa perspektywa
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Ryczywół
Potencjalni partnerzy
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Centrum Integracji Społecznej Przedsiębiorstwo Komunalne w Ryczywole Sp. z o.o.
Lokalizacja przedsięwzięcia
Podobszar rewitalizacji Ryczywół-południe, ul. 6 Stycznia 4
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> – utrudniony dostęp do podstawowych usług (pomoc dla osób starszych, wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej, pomoc psychologiczna, doradztwo zawodowe), – problemy związane z bezrobociem, w tym bezrobociem długotrwałym, – problemy związane z uzależnieniami, – wysoki poziom osób dotkniętych ubóstwem oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, – obniżający się kapitał ludzki, – niewystarczająca i mało funkcjonalną przestrzeń, którą dysponuje GOPS i CIS, uniemożliwiająca działania na szerszą skalę, – niedostatek lokali komunalnych, – brak mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych, – niska estetyka obszaru spowodowana występowaniem zdewastowanych, opuszczonych terenów i pustostanów, – występowanie nieużytkowanych obiektów gminnych, stanowiących duży potencjał dla działań społecznych, – występowanie licznych barier architektonicznych, wpływających na dostępność przestrzeni publicznych.
Cel przedsięwzięcia
Celem projektu zintegrowanego nr 6 jest adaptacja budynku dawnej szkoły ewangelickiej na potrzeby utworzenia nowej siedziby dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz rozszerzenia jego działalności poprzez utworzenie mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych. Dzięki poczynionym działaniom osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej będą mogły uzyskać kompleksową pomoc, w tym w powrocie czy nauce samodzielności. Realizacja projektu przyczyni się do rozwoju usług społecznych, przeciwdziałania marginalizacji społecznej, rozwojowi kapitału społecznego.
Zakres realizowanych zadań
W ramach projektu zintegrowanego nr 6, działaniami rewitalizacyjnym zostanie poddany budynek zlokalizowany przy ul. 6 Stycznia 4 w Ryczywole, pełniący niegdyś funkcje szkoły ewangelickiej. Celem

projektu jest utworzenie nowych siedzib administracyjnych dla instytucji pomocy społecznej: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej, a także mieszkań chronionych.

Moduł I: Kompleksowy remont budynku przy ul. 6 Stycznia 4

W ramach modułu I prowadzone będą prace infrastrukturalne, w szczególności polegające na:

- poprawie efektywności energetycznej budynku oraz obniżeniu jego emisyjności poprzez prace termomodernizacyjne,
- wymianie źródła ogrzewania na ekologiczne wraz z oceną możliwości montażu instalacji fotowoltaicznej i ewentualnym montażem,
- poprawie izolacji dachu budynku,
- wymianie obróbek blacharskich,
- wymianie lub uszczelnieniu okien i drzwi,
- remoncie lokali wraz z wydzieleniem poszczególnych izb i pomieszczeń pomocniczych (kuchnia, łazienka) oraz przeprowadzeniem tzw. białego montażu,
- wyposażeniu lokali mieszkalnych w podstawowe sprzęty gospodarstwa domowego,
- wyposażeniu pomieszczeń biurowych w podstawowe sprzęty.

Przeprowadzone prace infrastrukturalne pozwolą przede wszystkim obniżyć koszty utrzymania budynku oraz nadać mu nowe funkcje.

Moduł II: Zagospodarowanie terenu w obrębie dz. ewid. 822 wraz z garażami

W ramach modułu II planuje się przeprowadzenie prac związanych z zagospodarowaniem terenu w obrębie budynku dawnej szkoły, wraz z wykorzystaniem zabudowań garażowych. W ramach prac planuje się:

- remont garaży w południowej części działki na poczet stworzenia narzędziowni,
- nowe nasadzenia zieleni wysokiej i niskiej, z uwzględnieniem roślin miododajnych,
- przekształcenie garaży we wschodniej części działki w altany, poprzez częściowe usunięcie ścian,
- urządzenie miejsca na ognisko,
- wyposażenie terenu w elementy siłowni zewnętrznej, stoliki do gry w szachy itp.

Moduł III: Utworzenie mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych

W ramach modułu III planuje się podjęcie działań nieinwestycyjnych polegających na utworzeniu 2 mieszkań chronionych wspomaganych i treningowych. Poczynione działania infrastrukturalne przyczynią się do wyprowadzania społeczności lokalnej ze stanu kryzysowego poprzez:

- możliwość zamieszkania w mieszkaniu chronionym treningowym na czas odbycia treningu samodzielności, podczas którego wykwalifikowana kadra uczy osoby wykonywania podstawowych czynności domowych, załatwiania sprawunków i kalkulacji budżetu domowego – mieszkania te są dedykowane m.in.: osobom z niepełnosprawnościami intelektualnymi, po pobytach w placówkach opiekuńczych, wychowawczych lub resocjalizacyjnych,
- możliwość zamieszkania w mieszkaniu chronionym wspomaganych, które dedykowane są głównie dla osób o ograniczonym stopniu samodzielności, które wymagają wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności, np. seniorów,
- wzrost jakości świadczonych usług społecznych z ramienia GOPS, w tym zapewnienie godnych warunków do prywatnych rozmów z beneficjentami pomocy społecznej na temat bieżącej sytuacji życiowej.

Dzięki przeniesieniu siedziby administracyjnej CIS, w budynkach przy ul. Mickiewicza będzie możliwe utworzenie kolejnej pracowni warsztatowej, rozwijając usług świadczonych przez centrum.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Tereny zielone oraz sąsiedzkie ogrody owocowe będą w pełni dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz z niepełnosprawnościami, dzięki zastosowaniu projektowania uniwersalnego. Również w przypadku budynków mieszkalnych projekt przyczyni się do niwelowania barier architektonicznych.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych

1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu

1.2. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.4. Wzmocnienie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji

2.5. Rozwój ekonomii społecznej

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych

3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej

3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 5 000 000,00 zł Moduł II: 300 000,00 zł Moduł III: 0,00 zł Łącznie: 5 300 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2028 Moduł II: 2029 Moduł III: 2029-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zagospodarowanych terenów zieleni	348 m ²
Liczba utworzonych mieszkań chronionych	2 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	300 os./rok
Liczba osób zamieszkujących w mieszkaniach chronionych wspomaganych	15 os./rok
Liczba osób zamieszkujących w mieszkaniach chronionych treningowych	15 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

6.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 21 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1
<i>Identyfikacja dzikich wysypisk śmieci</i>
Podmiot realizujący
Gmina Ryczywół
Lokalizacja
Podobszary rewitalizacji: Chlebowo, Orłowo-Ludomy wschód, Ryczywół południe
Charakterystyka przedsięwzięcia
<p>Jednym z problemów zidentyfikowanych na wszystkich obszarach rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół jest powstawanie dzikich wysypisk odpadów, zwłaszcza w rejonach terenów zielonych czy wzdłuż dróg. Wysypiska stanowią zagrożenie środowiskowe, pośrednio mogą również oddziaływać na bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańców. Ponadto, wpływają one na estetykę obszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1 zakłada zakup, rozmieszczenie oraz obsługę 10 fotopułapek służących do identyfikacji dzikich wysypisk śmieci, co pozwoli na szybsze reagowanie władz samorządowych, celem ich unieszkodliwienia. Fotopułapki pozwolą również na identyfikację osób odpowiedzialnych za nielegalny wywóz odpadów oraz pociągnięcie ich do odpowiedzialności. Działanie to może znacząco przyczynić się do zniwelowania problemu dzikich składowisk. Planuje się również przeprowadzenie działań informacyjnych dotyczących omawianego problemu, między innymi w ramach powstałego punktu informacyjnego.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p>
Szacowana wartość przedsięwzięcia
100 000,00 zł

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2
<i>Szkolenie i wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych</i>
Podmiot realizujący
Gmina Ryczywół
Lokalizacja
Obszar rewitalizacji: Chlebowo, Orłowo – Ludomy wschód, Ryczywół południe
Charakterystyka przedsięwzięcia

W ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 2 planowane jest kompleksowe wyposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych działających na obszarze rewitalizacji, a także szkolenie strażaków z zakresu nowych technologii stosowanych w pożarnictwie. Działania będą skupione na:

- zakupie lekkich pojazdów terenowych (quadów), które będą mogły dotrzeć w trudno dostępne miejsca torfowisk w Chlebowie,
- zakupie dronów zwiadowczych, umożliwiających wczesne reagowanie i ocenę skali pożaru, ścieżek dostępu oraz przemieszczania się ognia,
- zakupie innego sprzętu specjalistycznego, dostosowanego do specyfiki lokalnego terenu i występujących na nim potrzeb.

Dodatkowo, przewiduje się przeprowadzenie szkoleń dla strażaków-ochotników z zakresu obsługi nowoczesnego sprzętu, aby byli oni w stanie maksymalnie wykorzystać możliwości jakie on stworzy. Szkolenia obejmować będą m.in. jazdę na quadach w warunkach terenowych, pilotowanie dronów czy zajęcia teoretyczne z zakresu wykorzystania technologii w pożarnictwie.

Realizacja przedsięwzięcia uzupełniającego nr 2 przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa publicznego, stanowiąc odpowiedź na potrzeby lokalnej społeczności. Ponadto, działania te przełożą się również na stan środowiska przyrodniczego, zabezpieczając cenne przyrodniczo tereny przed ryzykiem rozprzestrzenienia się pożaru.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych

1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców

Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko

2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych

Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych

3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej

Szacowana wartość przedsięwzięcia

500 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

7. Opis sposobu realizacji przez gminny program rewitalizacji dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na całym obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Ryczywół.

W poniższej tabeli przedstawiono opis sposobu realizacji poszczególnych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji działania wraz odpowiadającymi im celami i kierunkami działań rewitalizacyjnych.

Tabela 22 Opis dokumentów strategicznych gminy realizowanych przez Gminny Program Rewitalizacji

Dokumenty na poziomie regionalnym		
Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku		
<p>W dokumencie nakreślono wizję regionu:</p> <p><i>Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący uniwersalna wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki do życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.</i></p> <p>Sformułowana została również misja, charakteryzująca elementarne wartości jakie przyświecają samorządowi województwa:</p> <p><i>Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.</i></p> <p>Celem zapewnienia efektywności procesów rozwojowych przyjęto również model rozwoju:</p> <p>Rozwój Wielkopolski przebiega według modelu funkcjonalnego, zakładającego zrównoważony terytorialnie rozwój regionu, wzajemnie korzystne relacje zarówno w przestrzeni, jak i w układzie sfer gospodarczych i społecznych, a także powiązania międzyinstytucjonalne i partnerskie współdziałanie.</p>		
Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele/kierunki w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p>Cel 1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW</p> <p>1.1 Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</p> <p>1.2 <u>Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia</u></p> <p>1.3 <u>Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy</u></p>	<p>PZ nr 1</p> <p>PZ nr 4</p> <p>PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p>

		<p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel 2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU</p> <p>2.1 Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie</p> <p>2.2 <u>Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</u></p> <p>2.3 <u>Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</u></p>	<p>PZ nr 1</p> <p>PZ nr 2</p> <p>PZ nr 3</p> <p>PZ nr 4</p> <p>PZ nr 5</p> <p>PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p>

		<p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel 3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI</p> <p>3.1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa</p> <p>3.2 <u>Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</u></p> <p>3.3 Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej</p>	<p>PZ nr 1</p> <p>PZ nr 2</p> <p>PU nr 1</p> <p>PU nr 2</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel 4. WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOSLKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM</p> <p>4.1 <u>Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług</u></p>	<p>PZ nr 5</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p>

<p>4.2 <u>Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju</u></p>		<p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
---	--	---

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego to dokument określający politykę zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa. Wspólnie ze strategią rozwoju województwa stanowi on podstawę prowadzenia polityki rozwoju.

Nakreślona wizja rozwoju województwa wielkopolskiego brzmi następująco:

Wielkopolska 2020 roku – w wyniku stopniowego osiągania celów strategii ma być regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym, gdzie:

- efektywnie wykorzystywany jest potencjał wewnętrzny,
- podmioty rozwoju ściśle współpracują, co skutkować powinno wartością dodaną,
- istnieje klimat dla innowacji we wszystkich sferach funkcjonowania regionu,
- konkurencyjność budowana jest na wzajemnie korzystnych powiązaniach funkcjonalnych między ośrodkami wzrostu a ich otoczeniem, co generuje korzystne procesy dyfuzyjne i absorpcyjne,
- priorytetem i fundamentem rozwoju jest edukacja oraz budowa na jej podstawie kreatywnych kapitałów, intelektualnego i innowacyjnego,
- jednym z głównych priorytetów jest zielony aspekt rozwoju,
- mieszkańcy wykazują wysoką aktywność zawodową, gospodarczą i społeczną,
- gospodarka i życie społeczne są otwarte na świat, co wzmacnia ich konkurencyjność,
- wszystkie aspekty rozwoju uwzględniają zasadę włączenia społecznego,
- każdy mieszkaniec ma dostęp do podstawowych standardów usług społecznych,
- przestrzeń województwa pozbawiona jest barier dla mobilności mieszkańców,
- sytuacja demograficzna sprzyja zastępowalności pokoleń,

- polityka kieruje się większą otwartością na nowe i nowych,
- istotny wpływ na rozwój regionu wywiera sprawowane w stylu koncyliacyjnym zdecydowane przywództwa regionalne.

W ramach realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ sformułowano również 8 podstawowych celów polityki przestrzennej, w ujęciu średniookresowym. Cele te przedstawione są w kolumnie „Podstawowe Regulacje”.

Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej		
<u>Ochrona walorów przyrodniczych</u>	PZ nr 1 PZ nr 2 PU nr 1	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<u>Kształtowanie i racjonalne gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego</u>	PZ nr 1 PZ nr 2	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p>

		<p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p><u>Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji</u></p>	<p>PZ nr 3 PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p>

		<p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
Zrównoważony rozwój rolnictwa		
Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa		
Rozwój efektywnej i innowacyjnej infrastruktury technicznej		
<u>Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie zagrożeniom</u>	PU nr 2	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p>
Dokumenty na poziomie lokalnym		
Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028		
<p>Powyższy Program Rozwoju jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa strategiczne kierunki rozwoju na lata 2021-2028 oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych.</p> <p>Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne czy środki finansowe.</p> <p>Jednocześnie, Program formułuje fundamentalne wartości jakimi kieruje się Gmina Ryczywół, formułując jej misję:</p> <p><i>Gmina Ryczywół stanowi dobre miejsce do pracy i życia. Pozwala na to jej zagospodarowanie, wykorzystujące niezwykle walory przyrodnicze i położenie. Gmina Ryczywół to wspólnota historii, teraźniejszości i przyszłości.</i></p>		

Wizja rozwoju, określająca kształt Gminy w 2028 roku została sformułowana następująco:

W 2028 roku Gmina Ryczywół w pełni korzysta ze swojego położenia, przyciągając inwestorów do przygotowanych stref aktywności gospodarczej, generujących nowe miejsca pracy. Rozwija się rolnictwo, zarówno w aspekcie nowoczesnej produkcji towarowej, jak i tradycyjnego gospodarowania, dostarczającego produkty lokalne i zdrową żywność do dużych rynków zbytu. Atrakcyjne warunki środowiskowe są bazą dla stopniowego rozwoju infrastruktury i oferty turystyczno-rekreacyjnej oraz kulturalnej, opartej na tradycjach kulturowych. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz doskonalenie usług publicznych przynosi korzyści w postaci zwiększenia standardów życia mieszkańców i nowego osadnictwa.

Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p>Cel strategiczny 1: Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy</p> <p>1.1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej</p> <p>1.2. <u>Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich</u></p> <p>1.3. Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych</p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 2 PZ nr 3 PZ nr 5</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>

<p>Cel strategiczny 2: Doskonalenie jakości usług publicznych oraz wzmocnienie kapitału społecznego 2.1. <u>Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie</u> 2.2. <u>Rozwój oferty kulturalnej</u> 2.3. <u>Dbłość o stan środowiska naturalnego</u> 2.4. <u>Integrująca polityka społeczna</u> 2.5. <u>Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego</u></p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 2 PZ nr 3 PZ nr 4 PZ nr 5 PZ nr 6 PU nr 1 PU nr 2</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych 1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu 1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców 1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców 1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko 2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku 2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego 2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych 2.4. Wzmocnienie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji 2.5. Rozwój ekonomii społecznej Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych 3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji 3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej 3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel strategiczny 3: Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz podniesienie poziomu lokalnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Ryczywół 3.1. Rozwój infrastruktury gospodarczej 3.2. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej</p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 3</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmocnienie relacji społecznych 1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu 1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców 1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców 1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p>

<p>3.3. <u>System edukacji wspierający rozwój kapitału intelektualnego</u></p> <p>3.4. Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego na terenie gminy</p> <p>3.5. Promocja walorów gospodarczych gminy</p>		<p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.2. Odnowa i adaptacja obiektów zabytkowych na rzecz pełnienia nowych funkcji</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
--	--	---

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryczywół na lata 2016-2025

Misja: Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Ryczywół zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez eliminację negatywnych zjawisk społecznych.

Dokument ten jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiając skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Zawarto w nim 5 celów strategicznych mających za zadanie redukcję niekorzystnych zjawisk społecznych:

Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p>Cel strategiczny 1: Wspieranie osób bezrobotnych w celu minimalizacji ubóstwa i wykluczenia społecznego</p> <p>1.1. <u>Motywowanie osób bezrobotnych do aktywnego poszukiwania pracy i usamodzielniania się</u></p> <p>1.2. <u>Świadczenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych</u></p> <p>1.3. <u>Zapewnienie pomocy bytowej osobom i rodzinom, w których</u></p>	<p>PZ nr 4</p> <p>PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p>

<p><u>występuje bezrobocie, ubóstwo</u></p> <p>1.4. <u>Inicjowanie i organizowanie projektów aktywizacji i integracji społecznej grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym finansowanych ze źródeł zewnętrznych</u></p>		<p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel strategiczny 2: Poprawa warunków funkcjonowania osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i starszych</p> <p>2.1. <u>Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnych</u></p> <p>2.2. Udzielanie wsparcia finansowego rodzinom, w których występuje niepełnosprawność, długotrwała choroba</p> <p>2.3. Rozwój środowiskowej formy opieki i wsparcia dla osób starszych</p> <p>2.4. Podnoszenie kwalifikacji pracowników socjalnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych, chorych i starszych</p> <p>2.5. Objęcie osób niepełnosprawnych, chorych i starszych pomocą wolontariuszy</p>	<p>PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel strategiczny 3: Zapobieganie uzależnieniom od alkoholu, narkotyków i innych substancji oraz łagodzenie skutków uzależnienia</p>	<p>PZ nr 1</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p>

<p>3.1. Zapewnienie pomocy finansowej osobom uzależnionym i ich rodzinom</p> <p>3.2. Zaspokajanie potrzeb dzieci z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia</p> <p>3.3. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>3.4. <u>Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy organizującymi wypoczynki dla dzieci i młodzieży</u></p>		<p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.1. Tworzenie ogólnodostępnych miejsc relaksu i wypoczynku</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> <p>3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych</p> <p>3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej</p> <p>3.4. Zwiększenie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel strategiczny 4: Wzmacnianie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu</p> <p>4.1. Zapewnienie odpowiedniego systemu wsparcia dla rodziny z dysfunkcjami</p> <p>4.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju</p> <p>4.3. <u>Współpraca w innych instytucjach w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży</u></p> <p>4.4. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>4.5. <u>Prowadzenie efektywnej pracy socjalnej w kierunku aktywności zawodowej rodziców</u></p> <p>4.6. <u>Włączenie do pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi wolontariuszy z zakresu pomocy w nauce i organizacji czasu wolnego</u></p>	<p>PZ nr 4 PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych</p> <p>1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu</p> <p>1.2. Wzrost zaangażowania i aktywności mieszkańców</p> <p>1.3. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców</p> <p>1.4. Zapewnienie integracyjnych przestrzeni do rozwoju: osobistego, społecznego i kulturowego</p> <p>Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko</p> <p>2.2. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego</p> <p>2.3. Edukacja ekologiczna i wspieranie postaw proekologicznych</p> <p>2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwój ekonomii społecznej</p>

<p>4.7. <u>Współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami działającymi na rzecz rodzin</u></p>		<p>Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych 3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej 3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Cel strategiczny 5: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz łagodzenie jej skutków 5.1. <u>Wsparcie psychologiczne, prawne, socjalne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie</u> 5.2. Wzmocnienie współpracy służb publicznych ze społecznością lokalną w zakresie zapobiegania, identyfikacji i zwalczania przemocy w rodzinie 5.3. Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie 5.4. <u>Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń, konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia poziomu umiejętności i zwiększenia skuteczności pracy z klientem</u> 5.5. Prowadzenie rozmów prewencyjnych ze sprawcami przemocy o konsekwencjach stosowania przemocy oraz o możliwościach udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie</p>	<p>PZ nr 6</p>	<p>Cel 1. Razem silni jak wół! – wzmacnianie relacji społecznych 1.1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu 1.2. Rozwój i dopasowanie oferty usług społecznych do potrzeb mieszkańców Cel 2. Napędzeni ku dobremu: gospodarka i środowisko 2.4. Wzmacnianie kompetencji społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji 2.5. Rozwój ekonomii społecznej Cel 3. Nie szukając dróg na skróty: poprawa standardu i funkcjonalności przestrzeni publicznych 3.1. Adaptacja nieużytkowanych obiektów na potrzeby pełnienia funkcji społecznych 3.3. Rozwój i rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej 3.4. Zwiększanie dostępności do usług i obiektów publicznych</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryczywół</p>		
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryczywół zostało przyjęte uchwałą nr XXII/187/2020 Rady Gminy Ryczywół z dnia 4 grudnia 2020 r. w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryczywół. Do głównych i nadrzędnych celów rozwoju Gminy Ryczywół należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie mieszkańcom możliwie najlepszego poziomu życia, 		

- zmniejszenie bezrobocia poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- usprawnienie komunikacji oraz poprawa funkcjonowania transportu publicznego,
- realizowanie działań wspierających rozwój kultury,
- racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ich ochrona,
- silna współpraca władz samorządowych z mieszkańcami,
- lepsze wykorzystywanie środków pochodzących ze środków Unii Europejskiej.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 977 ze zm.) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryczywół zachowuje moc do czasu przyjęcia Planu Ogólnego, jednak nie dłużej niż do 31 grudnia 2025 roku.

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Realizowane przedsięwzięcia pośrednio lub bezpośrednio wpisują się w założenia przeanalizowanych dokumentów. Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji pozostają spójne z zapisami przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Kompleksowość programu

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założeniami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie warunkujące osiągnięciem kompleksowości interwencji. W trakcie wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

8.2. Koncentracja programu

Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ryczywół zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

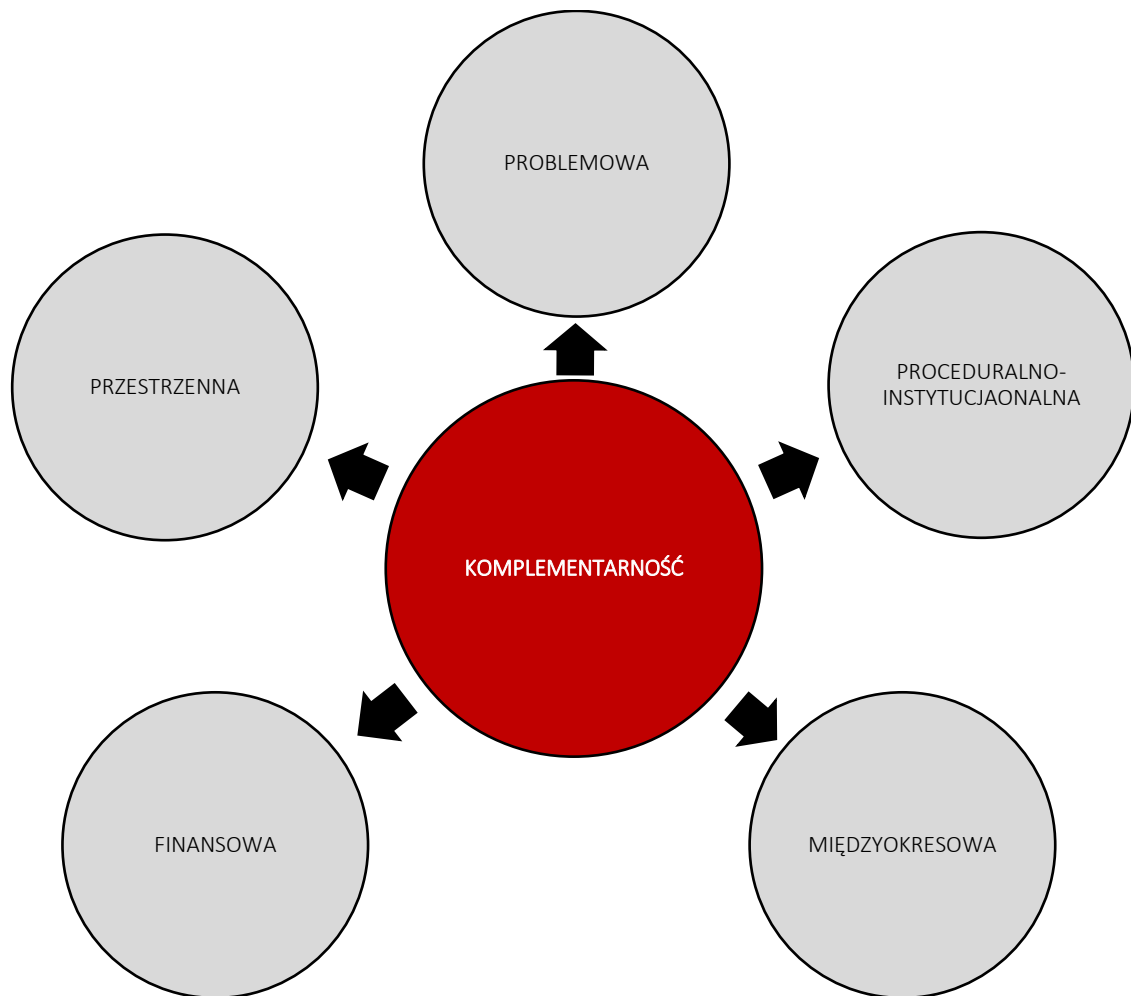
Wszystkie planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. W celu wsparcia prowadzonego procesu rewitalizacji dopuszcza się realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, również zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji. W przypadku przedsięwzięcia uzupełniającego nr 1 dopuszcza się wykorzystywanie fotopułapek również poza granicami wyznaczonych podobszarów, jednak korzyści środowiskowe czynione w miarę identyfikowania kolejnych dzikich wysypisk odpadów będą wpływały na poprawę stanu obszaru rewitalizacji.

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

8.3.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są w granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Pomimo, iż działania są prowadzone w różnych częściach Gminy, to znacząco oddziałują pomiędzy sobą prowadząc do efektu synergii.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali gminy i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie

punktowo. Zakładają one możliwość korzystania z nowej infrastruktury publicznej nie tylko przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale i całej Gminy. Należy również zaznaczyć, że realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie będzie skutkować przenoszeniem się problemów na inne obszary, co mogłoby prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna czy marginalizacja.

Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiona została w załączniku nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji.

8.3.2. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku mają dążyć do założonej w Programie wizji oraz przyczynić się do realizacji celów rewitalizacji. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji, a także ich pożądane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny przedstawiono w rozdziale 6.1. Z kolei spójność pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z kierunkami działań, które realizują, została przedstawiona w rozdziale 6.2. Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się również zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy w innych sferach, co wpłynie na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały również opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie będą one stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 23 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	środowiskowej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej
PZ nr 1	Fabryka nauki					
PZ nr 2	Ludomski park dworski					
PZ nr 3	Zgromadzenie kultury					
PZ nr 4	Mleczne zagłębienie					
PZ nr 5	Przystanek – Przesiadka					
PZ nr 6	Nowa siedziba, nowa perspektywa					

PU nr 1	Identyfikacja dzikich wysypisk śmieci					
PU nr 2	Szkolenie i doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych					

Źródło: opracowanie własne.

Każde podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się z kilku powiązanych ze sobą działań (modułów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękki, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Ma to przeciwdziałać również fragmentacji działań tj. tzw. „rewitalizacji technicznej” lub „rewitalizacji społecznej”, które to pojęcia są błędnie stosowane, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa.

Ponadto poszczególne projekty zintegrowane są powiązane pomiędzy sobą, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań. Niniejszy dokument zakłada również realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają na celu wsparcie i dopełnienie projektów podstawowych, bezpośrednio ukierunkowanych na osiągnięcie celów strategicznych. Ma to prowadzić do osiągnięcia efektu synergii i zachowania kompleksowości podejmowanej interwencji. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami podstawowymi oraz ich zależność z pozostałymi przedsięwzięciami przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	PZ nr 1	PZ nr 2	PZ nr 3	PZ nr 4	PZ nr 5	PZ nr 6	PU nr 1	PU nr 2
PZ nr 1	Fabryka nauki								
PZ nr 2	Ludomski park dworski								
PZ nr 3	Zgromadzenie kultury								
PZ nr 4	Mleczne zagłębienie								
PZ nr 5	Przystanek – Przesiadka								
PZ nr 6	Nowa siedziba, nowa perspektywa								
PU nr 1	Identyfikacja dzikich wysypisk śmieci								
PU nr 2	Szkolenie i doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych								

Źródło: opracowanie własne.

8.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Zakłada się połączenie systemu wdrażania, zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku z procedurami wynikającymi ze Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028. Wspólnymi organami w realizacji obu wymienionych dokumentów będzie Wójt Gminy Ryczywół odpowiedzialny za stymulowanie i koordynację działań, a także odpowiednie komórki Urzędu Gminy Ryczywół, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy, którym zadania wynikające z Programu będą zlecane w taki sposób, aby wykonywały je podmioty mające do tego najlepsze kompetencje.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku poddany został analizie przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Poznaniu pod względem konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Opinia RDOŚ z dnia ... .. 2024 r. o nr ..... wykazała brak potrzeby/potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Również Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny poddał analizie niniejszy projekt pod względem konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W piśmie z dnia ... .. 2024 r. o nr ..... organ stwierdza, że nie jest organem właściwym do zajęcia stanowiska w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko .

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obejmujących działania prowadzone na terenie wpisanym do rejestru zabytków lub w obiektach indywidualnych wpisanych do rejestru zabytków, będzie poprzedzona uzyskaniem pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona nie tylko na etapie programowania, ale również na etapie wdrażania, dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji.

Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 12.

8.3.4. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie, stąd działania rewitalizacyjne zaplanowane w niniejszym Programie są komplementarne z działaniami prowadzonymi w perspektywach finansowych Unii Europejskiej w latach 2004-2006, 2007-2013, 2014-2020 oraz 2021-2027. Stanowią one kontynuację i uzupełnienie wcześniejszych projektów. Przedstawione projekty wynikały z realizacji innych dokumentów lub pozytywnie wpływały na efekty rewitalizacji, choć nie były przewidziane w programie. Ponadto wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich projektów pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków, co wzmocni efektywność i skuteczność podejmowanych działań. Realizowane przedsięwzięcia obejmowały wyznaczony obszar rewitalizacji lub pośrednio wpływały na sytuację społeczno-gospodarczą.

Tabela 25 Wykaz projektów zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich

Perspektywa finansowa 2004-2006				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent

1.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Ryczywół	658 336,07 zł	485 013,56 zł	Gmina Ryczywół
Perspektywa finansowa 2007-2013				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Przedszkole z klasą	959 098,00 zł	815 233,30 zł	Gmina Ryczywół
Perspektywa finansowa 2014-2020				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Wiardunkach – budynek WtZ i Termomodernizacja Zespołu Szkół w Ludomach	2 896 455,83 zł	2 440 967,76 zł	Gmina Ryczywół
2.	Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) dla gminy Ryczywół	525 029,80 zł	280 207,09 zł	Gmina Ryczywół
3.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej na terenie Gminy Ryczywół wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody w Gorzewie i budową przepompowni wody w Ludomach	13 696 117,59 zł	6 489 243,13 zł	Przedsiębiorstwo Komunalne w Ryczywole sp. z o.o.
Perspektywa finansowa 2021-2027 (stan na dzień 27.06.2024 r.)				
Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie UE	Beneficjent
1.	Rozwój e-usług publicznych dla mieszkańców Gminy Ryczywół	2 067 199,50 zł	1 443 819,65 zł	Gmina Ryczywół

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapadotacji.gov.pl.

8.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym Programie, mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie się negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;

- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przez podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Dodatkowym wsparciem będzie Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Do krajowych programów w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

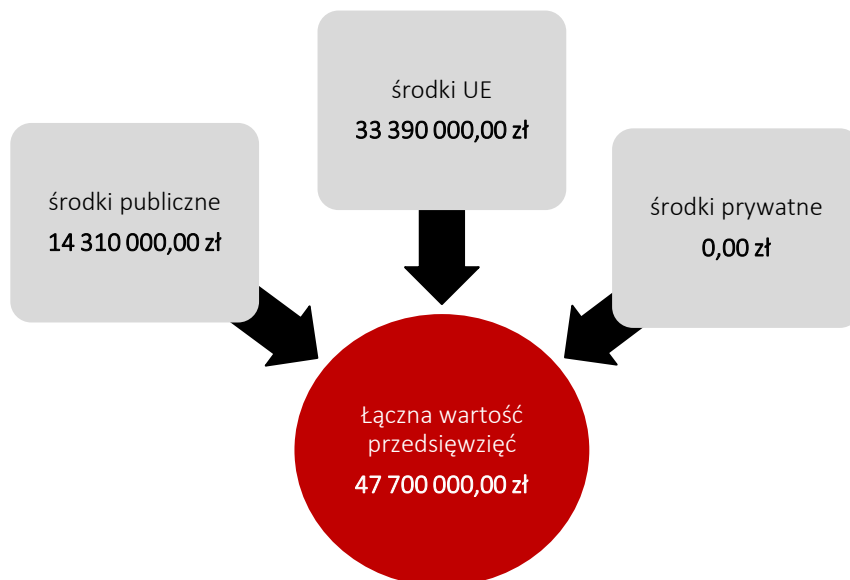
Gmina może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa wielkopolskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027. Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

Zakłada się możliwość uzupełniania i łączenia finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFS+, EFRR i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania oraz prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne (krajowe oraz środki budżetu Gminy), środki UE. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 47,7 mln zł, z czego 14,31 mln zł wydatkowane zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Gminy Ryczywół, a 33,39 mln zł finansowane będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 70% dofinansowania).

Rycina 29 Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy. Założono również maksymalne wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami (modułami), jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany moduł. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 26 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Szacunkowe nakłady finansowe (zł)			Źródła finansowania
				Środki publiczne	Środki UE	Środki prywatne	
Planowane zintegrowane projekty rewitalizacyjne							
PZ NR 1	Fabryka nauki	Gmina Ryczywół	16 000 000,00 zł	4 800 000,00 zł	11 200 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki WFOŚiGW)
PZ NR 2	Ludomski park dworski	Gmina Ryczywół	2 600 000,00 zł	780 000,00 zł	1 820 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)
PZ NR 3	Zgromadzenie kultury	Gmina Ryczywół	10 000 000,00 zł	3 000 000,00 zł	7 000 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)

PZ NR 4	Mleczne zagłębienie	Gmina Ryczywół	10 400 000,00 zł	3 120 000,00 zł	7 280 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 5	Przystanek – Przesiadka	Gmina Ryczywół	2 500 000,00 zł	750 000,00 zł	1 750 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ NR 6	Nowa siedziba, nowa perspektywa	Gmina Ryczywół	5 300 000,00 zł	1 590 000,00 zł	3 710 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne							
PU1	Identyfikacja dzikich wysypisk śmieci	Gmina Ryczywół	100 000,00 zł	30 000,00 zł	70 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki WFOŚiGW)
PU2	Szkolenie i doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych	Gmina Ryczywół	500 000,00 zł	150 000,00 zł	350 000,00 zł	0,00 zł	- Budżet Gminy Ryczywół - środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski

							2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP, środki WFOŚiGW)
Ogółem			47 700 000,00 zł	14 310 000,00 zł	33 390 000,00 zł	0,00 zł	-

Źródło: opracowanie własne.

10. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary funkcjonowania gminy, realizowany w różnym czasie, we współpracy z różnymi podmiotami, zarówno w trakcie jego przygotowania, jak również podczas realizacji, monitoringu i ewaluacji. Z tego względu wymaga on zaplanowania odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja Programu zakłada aktywną współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji oraz przyporządkowanie poszczególnym jednostkom konkretnych zadań tak, aby przyniosła ona jak najlepsze efekty.

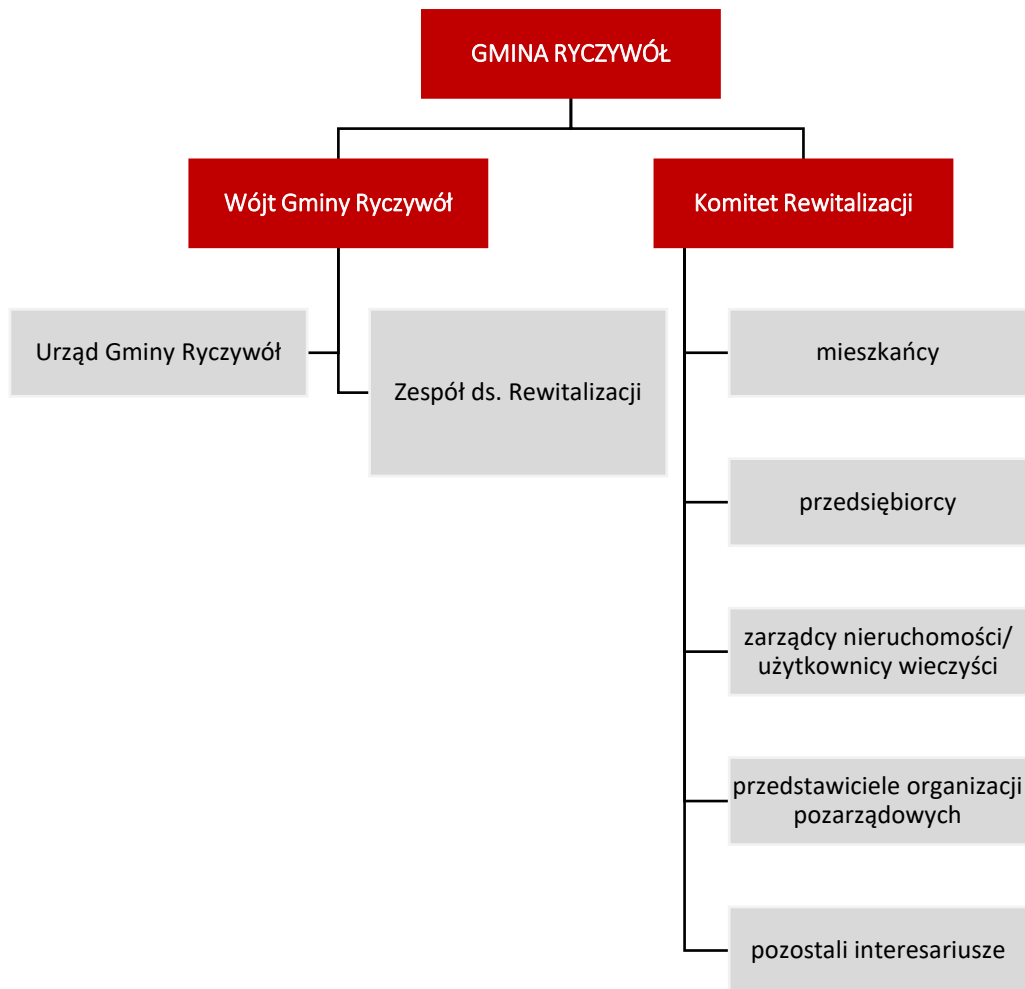
Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Wójt Gminy Ryczywół. Pełni on rolę nadzorcą nad całym procesem rewitalizacji, a jego zadania wykonywane są we współpracy z wyznaczonym przez niego pracownikiem Urzędu Gminy w Ryczywole.

Do zadań Wójta Gminy Ryczywół należeć będzie:

- koordynacja wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz partnerami społecznymi,
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w gminie,
- sporządzanie raportów z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji,
- organizacja systemu oceny i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, w szczególności opracowanie wzoru formularza sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Programu,
- bieżące informowanie mieszkańców nt. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- zbieranie propozycji zmian do Programu zgłaszanych przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji,
- aktualizacja założeń Programu na skutek przeprowadzonej oceny skuteczności i bieżącego monitoringu Programu.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Gminy Ryczywół zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy oraz sprawuje funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Gminy Ryczywół. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Wójta, oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku.

Rycina 30 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół

Źródło: opracowanie własne.

10.2. Koszty zarządzania

Koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Gminie Ryczywół ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania Gminy i stanowić będą wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Szacuje się, że łączna liczba etatów pracowników, którzy będą odpowiedzialni za proces wdrażania GPR wyniesie 1 etat. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracownika Urzędu Gminy Ryczywół w 2022 roku wyniosło 4 268,42 zł, co stanowiło około 51 tys. zł całkowitych wydatków na pracownika w skali roku. Należy jednak pamiętać, że koszty wynagrodzeń pracowników zostały przedstawione w ramach pracy na pełen etat, z kolei faktyczne zadania związane z Programem będą wykonywane przez nich w części etatu (w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych), co pozwala wnioskować, że koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji na jednego pracownika będą niższe. Ponadto, dodatkowym organem w procesie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest Komitet Rewitalizacji, pełniący funkcje opiniotawczą-doradcze, którego praca ma charakter społeczny. Obsługa organizacyjna Komitetu pełniona będzie w ramach działań Urzędu Gminy Ryczywół.

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku jest programem wieloletnim. Jego okres realizacji wynosi 10 lat. Rok 2024 jest rokiem kończącym prace nad przygotowaniem dokumentu oraz rozpoczynającym realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym roku planuje się również powołanie Komitetu Rewitalizacji. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obowiązuje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3 letnie okresy. Rok 2033 jest rokiem kończącym Program, w którym zostanie przeprowadzona ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 27 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

2024-2026	2027-2029	2030-2032	2033
Prace nad GPR/Pierwszy okres realizacji GPR:	Drugi okres realizacji GPR:	Trzeci okres realizacji GPR	Czwarty okres realizacji GPR oraz zakończenie prac nad GPR:
Uchwalenie GPR Powołanie Zespołu ds. rewitalizacji Powołanie Komitetu Rewitalizacji Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2024-2026	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2027-2029	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2030-2032	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2033
Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2024 (do 31 marca 2025 r.), 2025 (do 31 marca	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2027 (do 31 marca 2028 r.), 2028 (do 31 marca	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2030 (do 31 marca 2031 r.), 2031 (do 31 marca	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2033 (do 31 marca 2034 r.)

2026 r.) i 2026 (do 31 marca 2027 r.),	2029 r.) i 2029 (do 31 marca 2030 r.)	2032 r.) i 2032 (do 31 marca 2033 r.)	
Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2024-2026 (do 30 kwietnia 2027 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2027-2029 (do 30 kwietnia 2030 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2030-2032 (do 30 kwietnia 2033 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za rok 2033 (do 30 kwietnia 2034 r.) Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2024-2033

Źródło: opracowanie własne.

11. Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji

---

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji, mówimy o relacji między władzami samorządowymi a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie

i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W ustawie o rewitalizacji partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania).

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- warsztaty,
- spotkania,
- wywiady.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom gminy Ryczywół,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie gminy,
- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie gminy,
- samorządowi gminnemu,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etapie diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół. Od 9 stycznia do 16 lutego 2024 roku wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu uchwały ogłoszono nie później niż w dniu rozpoczęcia konsultacji, tj. 9.01.2024 roku w następujących formach:

- przez publikację w prasie;
- przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawanym konsultacjom oraz w siedzibie obsługującego do urzędu;
- przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej;
- w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami oraz Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół, dostępne były na stronie internetowej Gminy Ryczywół, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie papierowej w Urzędzie Gminy w Ryczywole. Wypełnione formularze można było dostarczyć w postaci papierowej lub elektronicznej.

Kolejną formą konsultacji była ankieta w formie kwestionariusza on-line dotycząca problemów występujących w 5 sferach funkcjonowania obszaru zaproponowanego do rewitalizacji. Odpowiedzi zbierane były do 16 lutego 2024 roku. W dniu 1 lutego 2024 roku zorganizowano również spotkanie konsultacyjne on-line o charakterze otwartym. Podczas spotkania przedstawiona została propozycja granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz metodologia ich wyznaczenia. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia swoich wniosków, a także swobodnego udziału w dyskusji nad przedstawionymi propozycjami wyznaczonych obszarów. Podczas spotkania nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynął żaden wypełniony formularz składania uwag do projektu uchwały z załącznikami, natomiast liczba wypełnionych ankiet wyniosła 27.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania Gminnego Programu Rewitalizacji, w dniu 14 maja 2024 roku odbyły się warsztaty rewitalizacyjne z mieszkańcami, w tym także liderami społecznymi i przedstawicielami jednostek organizacyjnych Gminy oraz przedstawicielami Urzędu Gminy Ryczywół. Na początku uczestnicy warsztatów zapoznali się z głównymi założeniami rewitalizacji. Część warsztatowa składała się z trzech modułów pn.: „Gdzie leży problem i co można z tym zrobić?”, „Mamy potencjał!” oraz „Działamy na obszarze!”. Zadaniem uczestników było zidentyfikowanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, wskazanie przyczyn tych zjawisk oraz znalezienie rozwiązań na wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. W dalszej części warsztatów uczestnicy wskazali lokalne potencjały obszaru rewitalizacji, a następnie zaproponowali działania infrastrukturalne i społeczne, które powinny być realizowane w ramach programu rewitalizacji we wskazanych lokalizacjach. Wypracowane wnioski posłużyły do opracowania rozdziału 3, 4 i 5 niniejszego dokumentu. Zostały one również wykorzystane przy opracowywaniu zawartych w programie projektów zintegrowanych i przedsięwzięć uzupełniających.

W dniu warsztatów partycypacyjnych odbyła się również wizja lokalna, podczas której przedstawiciele Urzędu Gminy w Ryczywole wraz z Wójtem Gminy oraz mieszkańcami, sołtysami, członkami organizacji pozarządowych, seniorami i dziećmi oprowadzili zainteresowane osoby po miejscach i obiektach, które planowane były do poddania działaniom rewitalizacyjnym, bądź w których widoczne były zjawiska kryzysowe. W trakcie spaceru omówiono pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz wykonano dokumentację fotograficzną wykorzystaną w niniejszym dokumencie. Przeprowadzona wizja lokalna pozwoliła również na poznanie perspektywy działań ze strony zróżnicowanych grup odbiorców: dzieci, osób dorosłych, seniorów, aktywistów, przedsiębiorców.

Przeprowadzono również wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Gminy Ryczywół oraz jednostek organizacyjnych, które pozwoliły na uszczegółowienie wniosków płynących z warsztatów.

Na etapie programowania zaproszono również interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

Kolejną formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Konsultacje odbyły się **od dnia ..... do dnia .....** Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi i wnioski do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu GPR ogłoszono nie później niż w dniu rozpoczęcia konsultacji, tj. **xx.xx.2024 roku** w następujących formach:

- przez publikację w prasie;

- przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawany konsultacjom oraz w siedzibie obsługującego do urzędu;
- przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej;
- w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

W wyznaczonym terminie za pośrednictwem formularza składania uwag **wpłynęło ... uwag, wszystkie z nich zostały uwzględnione**. Szczegółowe wyniki konsultacji społecznych projektu GPR, wraz z odniesieniem się do uwag opublikowane zostały w sprawozdaniu z konsultacji.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie **wpłynęły ... ankiety**. Wyniki ankiet potwierdzają stosowność i potrzebę realizacji wskazanych w dokumencie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zdaniem ankietowanych, zaproponowane projekty są skierowane dla wszystkich grup społecznych (w tym m.in. dzieci i młodzieży, osób dorosłych, osób z niepełnosprawnością, seniorów).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu było spotkanie konsultacyjne z interesariuszami procesu rewitalizacji, które odbyło się w **dniu xx xxxxxx 2024 r. o godzinie xx:00**. Podczas spotkania przedstawione zostały główne założenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku. Zapewniona została możliwość przedstawienia swoich wniosków, a także swobodnego udziału w dyskusji nad przedstawionymi propozycjami dotyczącymi założeń programu. **Podczas spotkania nie zgłoszono żadnych uwag.**

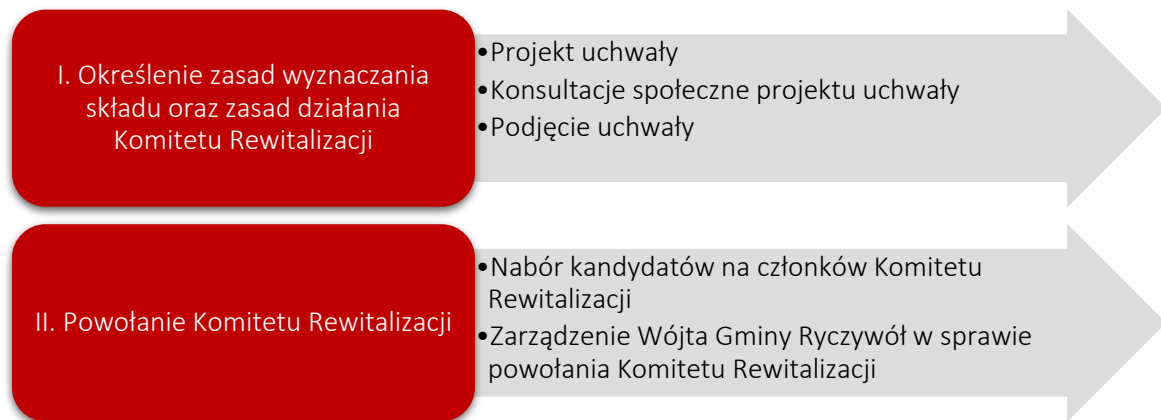
Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpiła również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego przeprowadzone były również konsultacje społeczne, w trybie przewidzianym w ustawie o rewitalizacji.

Konsultacje odbyły się **od dnia xx xxxxxx 2024 r. do dnia xx xxxxxx 2024 r.** Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu ww. uchwały. Konsultacje przeprowadzono w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym. Szczegółowe wyniki konsultacji społecznych projektu uchwały, wraz z odniesieniem się do uwag opublikowane zostały w sprawozdaniu z konsultacji.

Kolejnym etapem będzie powołanie Komitetu Rewitalizacji zgodnie z przyjętym Regulaminem. Wśród członków Komitetu Rewitalizacji będą mogli się znaleźć:

- przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele mieszkańców spoza obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność gospodarczą, lub przedstawiciele właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, społecznych inicjatyw mieszkaniowych, towarzystw budownictwa społecznego oraz członków kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów, wyłonionych w drodze otwartego naboru;

- przedstawiciele Urzędu Gminy Ryczywół, jednostek organizacyjnych lub spółek komunalnych Gminy Ryczywół, w szczególności ekspertów w zakresie problematyki społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;
- przedstawiciele Rady Gminy Ryczywół.

Rycina 31 Etapy powołania Komitetu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialni będą pracownicy Urzędu Gminy Ryczywół z organizacjami pozarządowymi. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań.

Realizacja przedsięwzięć pozwoli na stworzenie przyjaznych przestrzeni i ciekawych form zagospodarowania czasu wolnego dla mieszkańców i osób odwiedzających podobszary rewitalizacji. Wpływie, poprzez współdziałanie na poziomie integracji lokalnej społeczności, zachęcając ją do uczestnictwa w szeregu spotkań edukacyjnych, wydarzeń kulturalnych i sportowych oraz imprez o różnym charakterze wykorzystujących zmodernizowaną infrastrukturę. Jako przykład można podać projekt zintegrowany nr 2, który pozwoli na zwiększenie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji i organizacji oraz stowarzyszeń działających na jego terenie. Takie działania wpłyną również na zwiększenia poczucia współodpowiedzialności, przynależności do miejsca zamieszkania i dbania o wspólną przestrzeń oraz zintegrują społeczność sąsiedzką bez względu na wiek czy status społeczny.

Wszelkie informacje i raporty o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności m.in. na stronie internetowej gminy, mediach społecznościowych, lokalnej prasie. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej w proces rewitalizacji oraz wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w życie gminy.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

---

12.1. Monitoring programu

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest jego monitoring oraz ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. Za monitoring Programu odpowiadać będą pracownicy Urzędu Gminy we współpracy z organizacjami pozarządowymi i prowadzony on będzie w czterech płaszczyznach:

1. monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji (listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nakładów finansowych, przewidywanych rezultatów);
2. monitorowanie stopnia realizacji celów za pomocą tabeli ewaluacyjnej stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego Programu (raz na rok).
3. monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji;
4. bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu poprzez ocenę stopnia realizacji poszczególnych projektów za pomocą karty oceny projektu/przedsięwzięcia stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego Programu.

Na podstawie powyższych parametrów sporządzany będzie raport monitoringowy (raport z postępów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku), który corocznie przygotowywać będą pracownicy Urzędu Gminy Ryczywół we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Sprawozdawczość za dany rok będzie opracowywana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji.

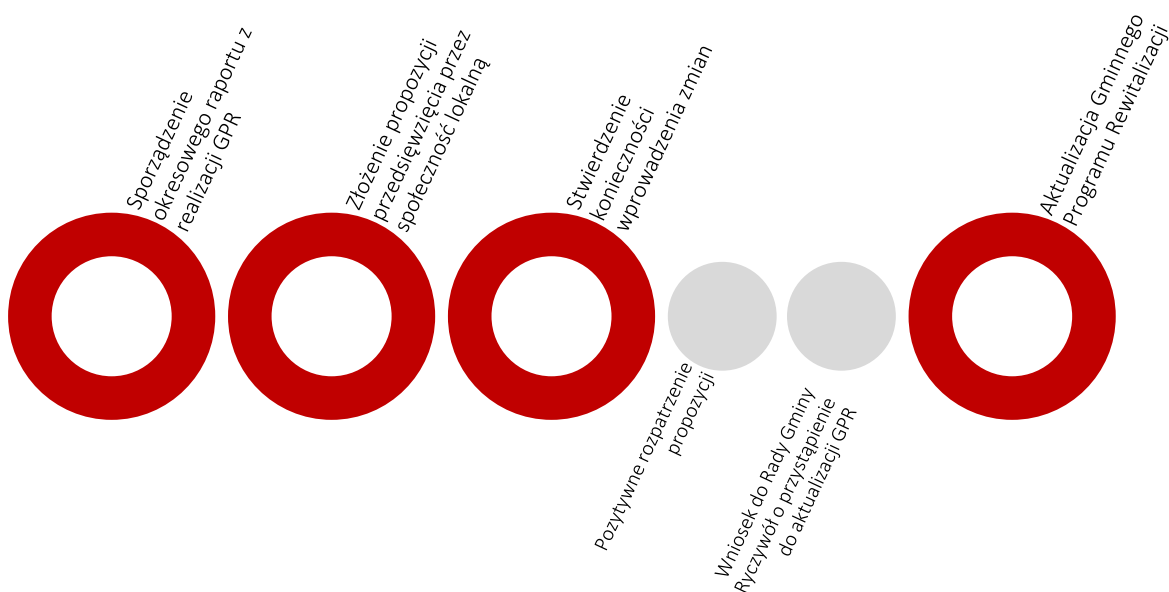
Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki prowadzonemu corocznemu monitoringowi Gminnego Programu Rewitalizacji, a także ocenie skuteczności działań rewitalizacyjnych dokonywanej raz na 3 lata przez Wójta Gminy Ryczywół przy pomocy pracowników Urzędu Gminy. Dokument ten podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji, a następnie ogłaszany będzie na stronie podmiotowej Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji.

Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie, w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt Gminy Ryczywół wraz z pracownikami Urzędu Gminy oraz w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku, Wójt występuje do Rady Gminy Ryczywół z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rycina 32 Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto pracownicy Urzędu Gminy w Ryczywole będą odpowiedzialni za przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od interesariuszy procesu rewitalizacji według zasad przez nich ustalonych. Na podstawie zebranych wniosków, pracownicy będą mogli wnioskować do Wójta i Rady Gminy w Ryczywole o wprowadzenie zmian w treści dokumentu.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

---

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzi ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczących:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.
2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Gminy Ryczywół są to:

- UCHWAŁA NR XLV/411/2023 Rady Gminy Ryczywół z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym Gminy Ryczywół na lata 2023-2027;
- UCHWAŁA NR XLV/410/2023 Rady Gminy Ryczywół z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Ryczywół.

Z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się zmian w powyższych uchwałach w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół do 2033 roku.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

---

Przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacja została przyjęta uchwała Rady Gminy Ryczywół nr xxxxxx z dnia xx xxxxx 2024 roku w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Nie został jednak jeszcze powołany Komitet Rewitalizacji, dlatego zgodnie z art. 7 ust. 5 ustawy o rewitalizacji nie przewiduje się wprowadzenia zmian w uchwale w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

Przewiduje się ewentualną możliwość późniejszego dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale. Ewentualna zmiana uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji następuje w drodze konsultacji społecznych, w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne Gminy nie przewiduje się ustanawianie Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji.

16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

---

16.1. Wskazanie zakresu zmian w planie ogólnym gminy

W momencie opracowywania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji obszar Gminy Ryczywół nie jest objęty planem ogólnym. Do czasu uchwalenia planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 31 grudnia 2025 roku dokumentem planistycznym obowiązującym na obszarze rewitalizacji, jak i całej Gminy Ryczywół jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryczywół, przyjęte na mocy Uchwały Nr XXII/187/2020 Rady Gminy Ryczywół z dnia 4 grudnia 2020 roku.

Wskazuje się, aby na etapie opracowania planu ogólnego uspołnić jego ustalenia z działaniami wynikającymi z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ponadto zwraca się uwagę na zapisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 13b pkt 3 lit. o wskazuje, że ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając m.in. obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

W granicach obszaru rewitalizacji obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz fragmentu terenu działalności usługowej i produkcji spożywczej w Ryczywole; część działki o nr ew. 455/2;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zmieniający miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonego uchwałą nr VI/62/2003 Rady Gminy Ryczywół z dnia 25 czerwca 2003 r. w części dotyczącej skablowania linii energetycznej, zlikwidowania drogi wewnętrznej, zmiany przeznaczenia terenów z zabudowy przemysłowej i produkcji spożywczej na tereny zabudowy usługowo-przemysłowej, budowy przydomowej elektrowni wiatrowej;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz fragmentu terenu działalności usługowej i produkcji spożywczej w Ryczywole, część działki o nr ewid. 455/2 (obecnie po podziale działki nr: 455/3, 455/5, 455/6, 455/7, 455/8, 455/9, 455/10, 455/11, 455/12, 455/13, 455/14, 455/15, 455/16, 455/18, 455/19, 455/20, 455/21, 455/22, 455/24, 455/29, 455/30, 455/31, 455/37, 455/38 i 455/39).

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga uchwalenia nowych bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się w granicach obszaru rewitalizacji. W wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poza obszarem rewitalizacji, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają przepisów określonych w tych dokumentach.

17 Załączniki

Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik stanowi osobną kartę dokumentu.

Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna

Tabela 28 Tabela ewaluacyjna

Cel	Kierunki działań	Wskaźniki monitorujące	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2033)
Cel 1	1.1.			
	1.2.			
	1.3.			
	1.4.			
Cel 2	2.1.			
	2.2.			
	2.3.			
	2.4. 2.5.			
Cel 3	3.1.			
	3.2.			
	3.3.			
	3.4.			

Źródło: opracowanie własne.

Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Tabela 29 Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - narzędzie służące do monitoringu realizacji poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół

Źródło: opracowanie własne.

Nazwa przedsięwzięcia	
Jednostka odpowiedzialna	Wskaż jednostki odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia.
Partnerzy	Wskaż partnerów przedsięwzięcia lub wpisz nie dotyczy.
Miejsce realizacji	Podaj miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji.
Aktualny status projektu	Podaj aktualny postęp rzeczowy projektu: „zakładane do realizacji”, „w trakcie realizacji” lub „zrealizowane”
Termin realizacji	Podaj planowaną datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
	Podaj rzeczywistą datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
Opis realizacji projektu	Opisz zrealizowany projekt oraz zakres zrealizowanych zadań, podaj cel przedsięwzięcia, wskaż jakie problemy rozwiązuje, określ udział interesariuszy rewitalizacji w tworzeniu i realizacji przedsięwzięcia.
Rezultaty projektu	Podaj efekty zrealizowanego projektu oraz ich wpływ na negatywne zjawiska w szczególności w sferze społecznej, oraz w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej.
Nazwa wskaźnika odpowiadająca realizacji projektu i jego wartość	Podaj nazwę i wartość wskaźnika produktu realizacji celów i przedsięwzięć.
	Podaj nazwę i wartość wskaźnika rezultatu realizacji celów i przedsięwzięć.
Wartość projektu	Wskaż całkowitą wartość projektu
Poniesione koszty	Wskaż dotychczas poniesione koszty projektu
Dofinansowanie UE	Określ wartość dofinansowania ze środków unijnych
Program wsparcia	Wskaż fundusz, program wsparcia i działanie, w ramach którego został zrealizowany projekt

Spis tabel

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Ryczywół	8
Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Ryczywół	10
Tabela 3 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych	10
Tabela 4 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego – zestawienie zbiorcze.....	19
Tabela 5 Przedstawienie wyników analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla Gminy Ryczywół w podziale na jednostki analityczne	20
Tabela 6 Zabytki nieruchomości znajdujące się na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wpisane do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.....	27
Tabela 7 Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół	30
Tabela 8 Porównanie wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół	38
Tabela 9 Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół	41
Tabela 10 Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w strefie wielkopolskiej w 2022 roku.....	44
Tabela 11 Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół.....	46
Tabela 12 Porównanie wskaźników dla sfery technicznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Ryczywół.....	53
Tabela 13 Charakterystyka organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji.....	56
Tabela 14 Cele i kierunki rewitalizacji	62
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 1	64
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 2	67
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 3	70
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 4.....	72
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 5	76
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 6	78
Tabela 16 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	81
Tabela 17 Opis dokumentów strategicznych gminy realizowanych przez Gminny Program Rewitalizacji	83
Tabela 18 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	98
Tabela 19 Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	99
Tabela 20 Wykaz projektów zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich	100
Tabela 21 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	104
Tabela 22 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.....	109
Tabela 23 Tabela ewaluacyjna	122

Tabela 24 Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - narzędzie służące do monitoringu realizacji
poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy
Ryczywół 123

Spis rycin

Rycina 1 Jednostki analityczne na terenie Gminy Ryczywół.....	9
Rycina 2 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	14
Rycina 3 Wartość wskaźnika syntetycznego w sferze gospodarczej	15
Rycina 4 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery środowiskowej	16
Rycina 5 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej	17
Rycina 6 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery technicznej.....	18
Rycina 7 Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego dla Gminy Ryczywół.....	21
Rycina 8 Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji Gminy Ryczywół	23
Rycina 9 Udział ludności i powierzchni obszaru rewitalizacji w strukturze Gminy Ryczywół	24
Rycina 10 Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji.....	26
Rycina 11 Mapa istniejących zabytków nieruchomych znajdujących się na obszarze rewitalizacji wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.....	29
Rycina 12 Główna przyczyna zjawiska bezrobocia w obszarze rewitalizacji według ankietowanych	31
Rycina 13 Sytuacja demograficzna w granicach obszaru rewitalizacji.....	33
Rycina 14 Ocena potrzeb działań rewitalizacyjnych według ankietowanych	34
Rycina 15 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych.....	35
Rycina 16 Przyczyny zjawiska odpływu młodych mieszkańców z obszaru rewitalizacji według ankietowanych	36
Rycina 17 Grupy społeczne najbardziej narażone wykluczeniem społecznym w obszarze rewitalizacji według ankietowanych.....	36
Rycina 18 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych.....	40
Rycina 19 Przykłady nieprawidłowo składowanych odpadów	42
Rycina 20 Przyczyny niskiej świadomości ekologicznej na obszarze rewitalizacji według ankietowanych	43
Rycina 21 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych.....	45
Rycina 22 Nieużytkowany kościół ewangelicki w Ryczywole.....	48
Rycina 23 Dawne zabudowania fabryki torfu wraz z lokalnymi torfowiskami.....	49
Rycina 24 Park dworski w Ludomach	50
Rycina 25 Tereny dawnej mleczarni, gdzie mieszczą się warsztaty CIS, magazyny GOPS oraz nieliczne lokale komunalne.....	51
Rycina 26 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych	52
Rycina 27 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych.....	54

Rycina 28 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji	61
Rycina 29 Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych	103
Rycina 30 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół	108
Rycina 31 Etapy powołania Komitetu Rewitalizacji	115
Rycina 32 Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ryczywół	117